

Parlamentul
Republicii Moldova

nr. 79
2.11.2018

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul prevederilor art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare.

Anexe:

1. Proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare;
2. Nota informativă la proiect.

Deputat în Parlament:

S. Șofor / S. Șofor /
A. Candu / A. Candu /
R. Spolșchi / R. Spolșchi /

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI
REPUBLICII MOLDOVA
D.D.P. Nr. 374
"02" 11 2018
Ora _____

C O D U L
regulilor și procedurilor parlamentare

În temeiul articolului 64 alin. (1) și articolului 72 alin. (3) lit. c) din Constituția Republicii Moldova

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

TITLUL I. ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA PARLAMENTULUI

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Secțiunea 1. Dispoziții comune

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezentul Cod reglementează modul de organizare și funcționare a Parlamentului Republicii Moldova, a raporturilor juridice dintre Parlament și alte autorități, stabilește statutul deputatului în Parlament și a funcționarului parlamentar.

Articolul 2. Autoritatea legislativă

(1) Parlamentul Republicii Moldova (în continuare, Parlament) este organul reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate care exercită puterea legislativă a statului.

Articolul 3. Cadrul juridic

(1) Activitatea Parlamentului se reglementează de Constituția Republicii Moldova, prezentul Cod și alte acte ale Parlamentului.

(2) Orice întrebare ce ține de activitatea Parlamentului ce nu este reglementată de prezentul cod sau de alte acte normative se soluționează potrivit cutumei parlamentare sau prin decizia Parlamentului.

Articolul 4. Funcțiile de bază ale Parlamentului

(1) În cadrul activității sale, Parlamentul exercită următoarele funcții de bază:

- a) de legiferare;
- b) de reprezentare;
- c) de control;

d) de organizare internă.

(2) Funcțiile Parlamentului sunt valorificate prin exercitarea atribuțiilor și competențelor stabilite de Constituție, prezentul cod și alte legi.

Secțiunea 2. Principiile de activitate ale Parlamentului

Articolul 5. Legalitatea

(1) Activitatea Parlamentului se desfășoară în strictă conformitate cu prevederile Constituției, a prezentului cod și ale altor legi în vigoare.

(2) Parlamentul nu este în drept să adopte acte legislative și reguli procedurale care încalcă prevederile Legii Supreme.

Articolul 6. Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația este principiul fundamental al activității Parlamentului și se întemeiază pe pluralismul de opinii la adoptarea deciziilor în Parlament.

(2) Fiecărui deputat îi este garantat dreptul la opinie pe marginea oricărui subiect dezbătut în Parlament.

(3) În exercitarea mandatului deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile sale exprimate.

Articolul 7. Autonomia parlamentară

(1) Autonomia parlamentară vizează autonomia regulamentară, autonomia financiară și autonomia administrativă.

(2) Autonomia regulamentară presupune pe plan juridic dreptul Parlamentului de a stabili regulile de organizare și funcționare ale acestuia.

(3) Autonomia financiară prevede aprobarea resurselor financiare necesare în cadrul unui buget propriu.

(4) Autonomia administrativă se bazează pe crearea unor servicii proprii cu un statut special de funcționari parlamentari.

Articolul 8. Protejarea drepturilor și libertăților omului

Protejarea drepturilor și libertăților omului este un principiu fundamental și o prioritate a Parlamentului.

Articolul 9. Caracterul public al activității Parlamentului

(1) Activitatea Parlamentului este publică.

(2) Transparența decizională este un principiu de bază în cadrul procesului legislativ.

(3) Legile și hotărârile adoptate de Parlament se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Parlamentul asigură accesul la informațiile de interes public prin publicarea pe pagina web oficială a Parlamentului, prin asigurarea accesului la sediul Parlamentului, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, în conformitate cu legislația în vigoare.

(5) La ședințele organelor de lucru ale Parlamentului și a plenului Parlamentului, au acces reprezentanții mass-media și persoanele interesate, în conformitate cu normele și regulile aprobate, cu respectarea măsurilor de securitate.

(6) Instituțiile mass-media tratează fără discriminare fracțiunile, grupurile de deputați sau deputați independenți din majoritatea parlamentară și cele din opoziția parlamentară oferindu-le condiții egale pentru a-și prezenta în mod liber opiniile sale.

Articolul 10. Reprezentarea proporțională

Deputații aleși în Parlament reprezintă poporul și exprimă voința politică a cetățenilor. Organizarea și funcționarea Parlamentului se bazează pe reprezentarea proporțională.

Articolul 11. Deliberarea

(1) Dezbaterile în organele de lucru și în plenul Parlamentului sunt publice, cu excepțiile stabilite de Parlament potrivit legii.

(2) Dezbaterile în organele de lucru și în plenul Parlamentului se desfășoară în conformitate cu cerințele prezentului cod.

(3) Parlamentul adoptă actele sale în prezența cvorumului cu votul majorității deputaților, potrivit cerințelor constituționale și ale prezentului cod.

Secțiunea 3. Sediul și proceduri de ceremonial.

Articolul 12. Sediul Parlamentului

(1) Sediul Parlamentului este amplasat în capitala Republicii Moldova, municipiul Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 105.

(2) Schimbarea temporară de locație a Parlamentului se permite doar în caz de război, catastrofă sau alte situații de excepție, potrivit deciziei Parlamentului.

(3) Ședințele Parlamentului se desfășoară în sediul Parlamentului sau în alte încăperi, la decizia Parlamentului.

(4) În cazul investirii în funcție a Președintelui Republicii Moldova, sesiunea specială se desfășoară în locul determinat de Președintele Republicii Moldova nou ales.

Articolul 13. Ziua Parlamentului

Ziua Parlamentului se sărbătorește la data de 23 mai.

Articolul 14. Utilizarea simbolurilor de stat

(1) Drapelul de Stat se arborează permanent pe sediul Parlamentului și în sala de ședințe plenare ale Parlamentului, cu excepția zilelor de doliu declarate în modul stabilit și al solemnităților funebre – în bernă.

(2) Stema de Stat se amplasează pe sediul Parlamentului și în sala de ședințe plenare.

(3) La deschiderea și închiderea sesiunilor Parlamentului se intonează Imnul de Stat al Republicii Moldova.

(4) La deschiderea fiecărei ședințe plenare se onorează drapelul și stema de stat.

Articolul 15. Limba de lucru în Parlament

(1) Limba de lucru în Parlament este limba română.

(2) Actele Parlamentului se întocmesc și se adoptă în limba română.

(3) Actele Parlamentului se traduc și se publică în condițiile Legii cu privire la actele normative nr.100/2017.

Secțiunea 4. Constituirea Parlamentului

Articolul 16. Alegerile Parlamentului

(1) Parlamentul este compus din 101 de deputați, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă.

(2) Mandatul Parlamentului se prelungește pînă la întrunirea legală a noii componente. În această perioadă nu poate fi modificată Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(3) Alegerile Parlamentului se efectuează, în baza unui sistem de vot mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale, în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului Parlamentului precedent sau de la dizolvarea acestuia.

(4) În circumscripția națională se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale.

(5) În circumscripțiile uninominale se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, câte unul de la fiecare circumscripție.

(6) Data alegerilor parlamentare se stabilește prin hotărîre a Parlamentului, cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor.

Articolul 17. Sesiunea specială de constituire a Parlamentului

(1) După confirmarea alegerilor și validarea a cel puțin 2/3 din deputați Președintele Republicii Moldova convoacă Parlamentul în sesiune specială de constituire.

(2) Sesiunea specială începe cu ședința solemnă de constituire a Parlamentului.

(3) Ședința de constituire a Parlamentului nou-ales este prezidată de Președintele legislaturii anterioare, dacă acesta mai este deputat, în caz contrar, ședința este prezidată de cel mai în vârstă deputat până la alegerea noului Președinte al Parlamentului.

(4) În ședința de constituire a Parlamentului nu pot fi inițiate dezbateri.

(5) Președintele ședinței de constituire oferă cuvânt Președintelui Curții Constituționale pentru prezentarea raportului privind rezultatele alegerilor parlamentare și validarea mandatelor deputaților aleși.

(6) După prezentarea raportului Curții Constituționale, deputații depun jurământul (făgăduința).

(7) Parlamentul se consideră legal constituit după prezentarea raportului privind rezultatele alegerilor parlamentare de către Președintele Curții Constituționale și ceremonia de depunere a jurământului (făgăduinței).

(8) Sesiunea specială va dura pînă la formarea tuturor organelor de lucru ale Parlamentului.

Articolul 18. Depunerea jurământului (făgăduinței)

(1) După prezentarea raportului Curții Constituționale, președintele ședinței invită fiecare deputat la tribuna centrală să depună următorul jurământ/făgăduința:

„Jur/Făgăduiesc să îndreptățesc încrederea acordată de popor, să particip cu bună-credință la exercitarea puterii de stat, să respect Constituția și legile țării, să îndeplinesc îndatoririle ce îmi revin în calitate de deputat, iar acțiunile pe care le voi întreprinde să fie numai spre folosul și bunăstarea poporului. Așa să mă ajute Dumnezeu!”

(2) Jurământul/făgăduința se poate depune și fără formula religioasă, care se completează la final cu formula:

"Jur/făgăduiesc pe onoare și conștiință".

(3) Jurământul/făgăduința scris/ă se rostește solemn, se semnează de fiecare deputat și se transmite Secretarului general al Parlamentului pentru a fi conexate la dosarul personal.

(4) Refuzul depunerii jurământului/făgăduinței se constată de către președintele ședinței, se include în dosarul personal, se menționează pe pagina web oficială a Parlamentului și, după caz, în alte documente oficiale ale Parlamentului conform listei stabilite de Biroul permanent.

(5) Deputatul care nu a fost prezent la ședința de constituire, precum și deputatul a cărui mandat este validat ulterior, va depune jurământul/făgăduința

la prima ședință plenară la care participă după validarea mandatului, potrivit aceleiași proceduri.

Articolul 19. Formarea organelor de lucru ale Parlamentului

(1) După constituirea legală, Parlamentul inițiază procedura de formare a organelor de lucru ale Parlamentului și alegerea Președintelui Parlamentului.

(2) În ordine succesivă se formează fracțiunile parlamentare și grupurile parlamentare, se alege Președintele Parlamentului, vicepreședinții Parlamentului, Biroul permanent și se formează comisiile permanente.

Secțiunea 5. Frațiunile și grupurile parlamentare

Articolul 20. Constituirea fracțiunilor și grupurilor parlamentare

(1) În vederea organizării și asigurării funcționării Parlamentului, precum și întru efectuarea unei activități coordonate și expunerea unei opinii comune în problemele ce țin de competența Parlamentului, deputații pot constitui fracțiuni parlamentare și grupuri parlamentare.

(2) Frațiunea parlamentară reprezintă o asociere benevolă a deputaților aleși pe listele electorale ale unui partid politic, ale unei organizații social-politice sau bloc electoral și, după caz, deputații aleși în Parlament pe circumscripții uninominale în baza votului majoritar.

(3) Frațiunile parlamentare pot fi constituite din cel puțin 6 deputați.

(4) Deputații care au candidat pe listele unui bloc electoral și fac parte din partide politice și/sau organizații social-politice diferite pot constitui fracțiuni parlamentare proprii ale partidelor politice și/sau organizațiilor social-politice din care fac parte.

(5) Deputații unui partid politic, organizație social-politică au dreptul să constituie doar o fracțiune parlamentară cu denumirea acesteia.

(6) Deputații care de sine stătător nu pot constitui o fracțiune parlamentară se pot asocia în grupuri parlamentare formate din 2-5 deputați. Grupurile parlamentare nu beneficiază de drepturile fracțiunilor parlamentare.

(7) Un deputat poate face parte doar dintr-o singură fracțiune parlamentară sau grup parlamentar.

(8) Deputații care nu fac parte dintr-o fracțiune sau grup parlamentar se consideră deputați independenți.

(9) Frațiunile și grupurile parlamentare se constituie, de regulă, în termen de 10 zile de la data constituirii legale a Parlamentului nou ales. În același termen fracțiunea își înregistrează la Secretarul general al Parlamentului regulamentul de activitate.

(10) Declarația de constituire a fracțiunilor sau grupurilor parlamentare se înaintează președintelui ședinței și se prezintă de la tribuna centrală. Declarația

va conține denumirea și simbolurile, componența numerică și nominală, conducerea acesteia, precum și semnăturile membrilor.

(11) Denumirea și simbolurile fracțiunilor parlamentare și a grupurilor parlamentare nu trebuie să coincidă cu denumirea și simbolurile partidelor sau organizațiilor social-politice interzise, declarate neconstituționale sau limitate în activitate.

(12) Președintele ședinței stabilește succesiunea luărilor de cuvânt în funcție de componența numerică a fracțiunilor parlamentare, după care oferă cuvântul reprezentanților grupurilor parlamentare.

(13) În cazul în care deputații doresc să constituie o fracțiune parlamentară după expirarea termenului prevăzut la alin.(9) aceștia pot constitui o astfel de fracțiune doar la deschiderea următoarei sesiuni ordinare a Parlamentului.

(14) Solicitățile de schimbare a reprezentării proporționalității fracțiunilor în Parlament, (Biroului permanent, a comisiilor permanente și a delegațiilor parlamentare permanente, etc.) pot fi operate doar la deschiderea următoarei sesiuni ordinare a Parlamentului.

Articolul 21. Schimbări în structura fracțiunilor parlamentare

(1) Fracțiunea parlamentară poate exclude din rândurile sale unii membri. Deputații pot părăsi fracțiunea de sine-stătător.

(2) Deputatul care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din rândurile fracțiunii, poate face parte dintr-o altă fracțiune parlamentară doar după expirarea unei perioade de 6 luni, timp în care este considerat deputat independent.

(3) Orice modificare survenită în structura fracțiunii parlamentare este comunicată plenului Parlamentului, iar o declarație în sensul dat este depusă președintelui ședinței.

Articolul 22. Încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare

(1) Fracțiunea își încetează existența, dacă numărul membrilor ei este mai mic de 6 sau dacă fracțiunea înaintează o decizie în acest sens.

(2) Fracțiunea poate să nu-și înceteze existența în cazul în care numărul membrilor ei este mai mic de 6, dacă deputatul a cărui mandat a fost validat imediat după micșorarea componenței fracțiunii, în termen de 10 zile de la validarea mandatului, a declarat aderarea la fracțiunea respectivă.

(3) Încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare se constată de Președintele Parlamentului.

Articolul 23. Organizarea internă a fracțiunilor parlamentare

(1) Organizarea internă a fracțiunii este determinată de regulamentul propriu aprobat la ședința fracțiunii cu votul majorității membrilor săi, și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(2) Regulamentul fracțiunii parlamentare va conține:

- a) denumirea integrală și denumirea prescurtată a fracțiunii;
- b) organizarea activității fracțiunii;
- c) calitatea de membru al fracțiunii;
- d) drepturile și atribuțiile membrilor fracțiunii;
- e) conducerea fracțiunii (modalitatea de alegere, drepturile și atribuțiile conducerii fracțiunii);
- f) condițiile și procedura de înaintare a reprezentanților fracțiunii în organele de lucru sau alte structuri ale Parlamentului, precum și revocarea lor;
- g) ședințele fracțiunii (civorumul, procedura de votare, întocmirea procesului verbal, numărul de voturi pentru luarea deciziei, etc.)
- h) secretariatul fracțiunii;
- i) modalitatea de reorganizare, încetare a activității fracțiunii, etc.

Articolul 24. Atribuțiile fracțiunilor parlamentare

(1) Frațiunile parlamentare au dreptul:

- a) să facă propuneri pentru numirea sau revocarea reprezentanților lor în organele de lucru ale Parlamentului și în delegațiile parlamentare permanente, ținând cont de reprezentarea lor proporțională în Parlament;
- b) să înainteze candidaturi pentru alegerea/numirea lor în funcții publice conform legislației;
- c) să propună subiecte pentru ordinea de zi a ședințelor Parlamentului și a Biroului permanent al Parlamentului;
- d) să propună formarea comisiilor speciale și de anchetă ale Parlamentului;
- e) recomandă remiterea în adresa autorului sau în comisie a unui proiect de act legislativ, în condițiile prezentului Regulament;
- f) să inițieze proiecte de acte exclusiv politice ale Parlamentului;
- g) să propună formarea grupurilor de lucru și de experți pe diverse domenii de activitate;
- h) să inițieze audieri parlamentare;
- i) să inițieze moțiuni;
- j) alte drepturi prevăzute de Constituție, prezentul Cod și alte acte normative.

(2) Frațiunile parlamentare au dreptul să-și exprime pozițiile politice cu privire la problemele examinate de Parlament.

(3) Frațiunile parlamentare au dreptul să se unească cu alte fracțiuni parlamentare în alianțe/coalitii.

(4) Frațiunile parlamentare au dreptul să delege reprezentantul fracțiunii pentru luări de cuvânt, declarații, anunțuri și propuneri din numele fracțiunii.

(5) Frațiunile parlamentare au dreptul să invite la ședințele fracțiunii persoane cointeresate, să consulte experți și specialiști.

(6) Frațiunile parlamentare au dreptul să înainteze propuneri privind programul de activitate al Parlamentului.

Articolul 25. Atribuțiile președintelui fracțiunii parlamentare

Președintele fracțiunii parlamentare:

- a) reprezintă fracțiunea parlamentară și negociază în numele acesteia;
- b) poate cere plenului Parlamentului pauză pentru consultări, verificarea cvorumului, ținerea unor ședințe închise ale plenului, încheierea dezbaterilor în Parlament;
- c) informează membrii fracțiunii asupra activităților;
- d) prezintă opinia fracțiunii pe marginea proiectelor de acte legislative aflate în dezbaterile plenare;
- e) prezintă punctul de vedere al fracțiunii cu privire la diverse probleme de activitate parlamentară;
- f) poate delega atribuțiile sale unuia dintre membrii fracțiunii;
- g) conduce activitatea cabinetului fracțiunii etc.
- h) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul cod și Regulamentul fracțiunii parlamentare.

Articolul 26. Asigurarea activității fracțiunilor parlamentare

(1) Activitatea fracțiunilor parlamentare este asigurată de Secretariatul Parlamentului, care pune la dispoziția acestora, încăperi, birotică, rechizite, transport și alte servicii necesare pentru desfășurarea unei activități eficiente.

(2) Fracțiunea parlamentară este asistată în activitatea sa de un cabinet propriu, în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament.

(3) Încheierea și încetarea contractelor individuale de muncă cu personalul din cabinetul fracțiunii parlamentare se face de către Președintele Parlamentului, la propunerea președintelui fracțiunii.

(4) Fiecare fracțiune parlamentară dispune de un buget anual aprobat de Parlament în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament.

(5) Mijloacelor financiare ale fracțiunilor parlamentare sunt alocate din bugetul Parlamentului pentru asigurarea activității parlamentare ale acestora.

(6) Folosirea mijloacelor financiare ale fracțiunilor se decide de fiecare fracțiune în mod autonom.

Secțiunea 6. Majoritatea și opoziția parlamentară

Articolul 27. Majoritatea parlamentară

(1) Majoritatea parlamentară este considerată fracțiunea, alianța/coaliția fracțiunilor, grupurilor parlamentare, deputaților neafiliați, anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși.

(2) Majoritatea parlamentară își asumă responsabilitatea de a propune în cadrul consultărilor cu Președintele Republicii Moldova desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru.

(3) În cazul în care nu se poate forma o majoritate parlamentară, iar guvernarea va putea fi asigurată fără constituirea unei alianțe/coaliții, Președintele Republicii Moldova are obligația, după consultarea fracțiunilor parlamentare, de a desemna un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

Articolul 28. Consultarea opoziției

În scopul armonizării punctelor de vedere și divergențelor apărute în cadrul procesului legislativ, majoritatea parlamentară va iniția negocieri prealabile între reprezentanții majorității și opoziției.

Articolul 29. Alianța/coaliția majoritară

(1) În cazul în care majoritatea parlamentară este constituită din mai multe fracțiuni parlamentare, grupuri de deputați sau deputați independenți acestea sunt în drept să constituie o alianță majoritară care va încheia un acord de constituire și funcționare.

(2) Acordul de constituire și funcționare a alianței/coaliției va conține:

- a) principiile activității;
- b) structura nominală și conducerea;
- c) procedura adoptării deciziilor;
- d) condițiile încetării existenței alianței/coaliției.

(3) Alianța își încetează existența din momentul anunțului fracțiunii sau fracțiunilor parlamentare, grupuri de deputați sau deputați independenți, despre ieșirea din componența sa, dacă în rezultat alianța își pierde statutul de majoritate parlamentară, sau în rezultatul dizolvării acesteia.

(4) Acordul de constituire și funcționare a alianței/coaliției se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 30. Opoziția parlamentară

(1) Opoziția parlamentară, reprezintă fracțiunile parlamentare, grupurile parlamentare sau deputații independenți care nu fac parte din majoritatea parlamentară și care s-au declarat în opoziție față de aceasta.

(2) Declarația privind trecerea în opoziția parlamentară va conține motivele privind decizia de a trece în opoziție, componența nominală și semnăturile membrilor.

(3) Fracțiunile și grupurile parlamentare care sau declarat în opoziție pot forma coaliția opoziției parlamentare, care se anunță prin declarație și se depune împreună cu Programul alternativ de guvernare.

(4) În cazul în care în coaliția opoziției s-au declarat mai multe fracțiuni parlamentare, grupuri de deputați sau deputați independenți acestea sunt în drept să desemneze un lider al opoziției unite, care să coordoneze modul de desfășurare a strategiei întregii opoziții.

Articolul 31. Drepturile opoziției parlamentare declarate

(1) Opoziția este în drept să fie reprezentată în organele de lucru ale Parlamentului și în structuri în care sunt prezenți membri ai majorității parlamentare.

(2) Opoziția parlamentară este în drept să pună în discuție probleme și să informeze publicul despre deficiențele majorității parlamentare, să abordeze activ, în mod constructiv și chibzuit toate problemele cu care se confruntă electoratul și în același timp, să ofere soluții alternative acceptabile din punct de vedere al posibilităților economice și financiare ale statului.

(3) Opoziția parlamentară declarată are dreptul de a exprima oficial de la tribuna Parlamentului, critica (asupra) de ansamblu și punctuală a programului de guvernare, a proiectelor de acte legislative examinate de către Parlament și de a expune propriul punct de vedere asupra problemelor ce țin de politica internă și externă a statului.

(4) La întocmirea proiectului ordinii de zi și a programului de lucru săptămânal este obligatorie consultarea președinților fracțiunilor parlamentare, grupurilor parlamentare.

(5) Este obligatorie examinarea în comisiile permanente a amendamentelor propuse de opoziție.

(6) La întocmirea proiectului ordinii de zi, Biroul permanent al Parlamentului va examina includerea în ordinea de zi preconizată a unui proiect de lege propus de către opoziție, cu condiția ca acesta să îndeplinească toate cerințele stabilite de prezentul Cod față de proiectele de acte legislative care urmează a fi examinate de către plenul Parlamentului.

(7) Ziua opoziției se organizează de două ori pe semestru.

Secțiunea 7. Președintele și vicepreședinții Parlamentului

Articolul 32. Procedura de alegere a Președintelui Parlamentului

(1) După constituirea legală a Parlamentului și formarea fracțiunilor parlamentare președintele ședinței invită deputații să înceapă procedura de alegere a Președintelui Parlamentului.

(2) Președintele Parlamentului este ales prin vot secret, cu votului majorității deputaților aleși, pe durata mandatului Parlamentului.

Articolul 33. Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului

(1) Pentru organizarea și desfășurarea în bune condiții a alegerii Președintelui Parlamentului, la propunerea fracțiunilor parlamentare se constituie Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului.

(2) Membrii comisiei vor alege Președintele și Secretarul comisiei.

(3) Ședințele comisiei sunt deliberative, dacă majoritatea membrilor comisiei sunt prezenți.

(4) Hotărârile comisiei se adoptă cu votul majorității membrilor acesteia.

(5) Hotărârile și procesele verbale ale ședințelor și deliberărilor comisiei sunt semnate de președintele și secretarul comisiei și ștampilate cu sigiliul Parlamentului Republicii Moldova.

(6) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului are următoarele atribuții:

- a) aprobă regulile de vot și le aduce la cunoștința deputaților;
- b) recepționează propunerile privind candidaturile la funcția de Președinte al Parlamentului;
- c) stabilește modelul, numărul și textul buletinului de vot;
- d) asigură pregătirea și desfășurarea procedurii de vot;
- e) soluționează conflictele și disputele care apar în timpul votării;
- f) totalizează rezultatele votării și le prezintă Parlamentului spre aprobare;
- g) prezintă Parlamentului rezultatele votării.

(7) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului declară nevalabile buletinele:

- a) rămase și neutilizate în procesul votării;
- b) care nu sunt semnate și ștampilate de comisie;
- c) care au fost anulate de comisie în timpul votării;
- d) care au adăugate alte nume;
- e) care nu ilustrează intenția votantului;
- f) au toate numele candidaților radiate.

Articolul 34. Alegerea Președintelui Parlamentului

(1) Candidaturile la funcția de Președinte al Parlamentului pot fi înaintate de fracțiunile parlamentare sau de cel puțin 1/3 din deputați.

(2) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului recepționează propunerile și înscrie numele și prenumele tuturor candidaților în buletinele de vot.

(3) Fiecare fracțiune parlamentară este în drept să desemneze doar un singur candidat. Un deputat poate semna înaintarea candidaturii doar a unui singur deputat.

(4) Hotărârea fracțiunii sau propunerea a 1/3 din deputați, privind înaintarea candidatului la funcția de Președinte al Parlamentului, împreună cu acordul candidatului, se prezintă Comisiei pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului.

(5) Candidatul la funcția de Președinte al Parlamentului își poate retrage candidatura în orice moment până la începerea procedurii de vot secret.

(6) Candidatul la funcția de Președinte al Parlamentului va dispune de 10 minute pentru a se adresa deputaților cu un discurs.

(7) Candidatul care întrunește votul majorității deputaților aleși este declarat ales în calitate de Președinte al Parlamentului.

(8) În cazul în care au participat la scrutin mai mulți de doi candidați și nici-un candidat nu a acumulat numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați, care au acumulat cel mai mare număr de voturi în timpul primului tur de scrutin.

(9) În cazul în care în primul tur de scrutin au participat mai puțin de trei candidați și nici unul nu a acumulat numărul necesar de voturi, precum și în cazul în care, în al doilea tur de scrutin, nici un candidat nu a acumulat votul majorității deputaților aleși, se organizează alegeri noi.

(10) În cadrul alegerilor noi pot fi înaintate aceleași sau alte candidaturi.

(11) După alegere, președintele ședinței invită Președintele Parlamentului să ocupe locul în prezidiul Parlamentului, oferindu-i în mod solemn, Stindardul Președintelui Parlamentului.

(12) Înainte de preluarea moderării ședinței plenare a Parlamentului, Președintele Parlamentului nou ales poate pronunța un discurs inaugural în fața Parlamentului.

Articolul 35. Degrevarea din funcție a Președintelui Parlamentului

(1) În cazul în care potrivit prevederilor art.91 din Constituție, Președintele Parlamentului asigură interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, acesta este degrevat de drept din funcția de Președinte al Parlamentului.

(2) În perioada exercitării interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, funcțiile Președintelui Parlamentului sunt îndeplinite de unul din vicepreședinții Parlamentului numit de către Parlament.

Articolul 36. Vacanța funcției de Președinte al Parlamentului

(1) Funcția de Președinte al Parlamentului devine vacantă în caz de:

- a) demisie;
- b) revocare;
- c) imposibilitate evidentă de exercitare a funcțiilor pentru o perioadă de peste 60 de zile;
- d) ridicare a mandatului de deputat;
- e) deces.

(2) Vacanța funcției de Președinte al Parlamentului se constată prin hotărâre a Parlamentului.

(3) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Parlamentului, se organizează alegeri noi.

Articolul 37. Revocarea Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului poate fi revocat înainte de termen în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puțin 2/3 din voturile tuturor deputaților.

(2) Revocarea Președintelui Parlamentului poate fi inițiată de fracțiunea care la înaintat sau de cel puțin 1/3 din deputați.

(3) Președintele Parlamentului va dispune de 10 minute pentru a se adresa deputaților cu un discurs pînă la începerea procedurii de vot secret.

Articolul 38. Atribuțiile de bază ale Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiuni ordinare, extraordinare și speciale.

(2) La solicitarea Președintelui Republicii Moldova sau cel puțin a 1/3 din deputați Președintele Parlamentului este obligat să convoace Parlamentul în sesiuni extraordinare dacă Parlamentul nu se află în sesiune ordinară.

(3) Sesiunile speciale pot fi convocate și pe parcursul sesiunii ordinare.

(4) Președintele Parlamentului convoacă și prezidează, ședințele plenare ale Parlamentului și ședințele Biroului permanent al Parlamentului.

(5) Președintele coordonează toate activitățile Parlamentului și ale organelor de lucru ale acestuia în condițiile prevăzute de prezentul Cod.

(6) Președintele Parlamentului reprezintă Parlamentul, în raport cu alte persoane și autorități din țară sau de peste hotare.

(7) Președintele Parlamentului decide introducerea în procedură legislativă a proiectelor de acte legislative ce corespund condițiilor prezentului Cod, desemnează comisiile sesizate în fond, precum și semnează actele adoptate de Parlament și de Biroul permanent.

(8) Propune efectuarea unor audieri în plenul Parlamentului.

(9) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Parlamentului desemnează, componența delegațiilor parlamentare, cu excepția delegațiilor parlamentare permanente.

(10) În condițiile stabilite de Constituție și alte legi Președintele Parlamentului, propune Parlamentului candidaturi pentru ocuparea funcțiilor de demnitate publică.

(11) Pentru asigurarea activității parlamentare, Președintele Parlamentului dispune în bugetul Parlamentului de un fond propriu. Mijloacele fondului se gestionează în mod autonom.

(12) Întru exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Parlamentului dispune de propriul cabinet de consilieri și asistenți.

(13) Președintele Parlamentului supraveghează activitatea Secretariatului Parlamentului, angajează și eliberează din personalul din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică din Parlament.

(14) Îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul Cod sau însărcinările date de Parlament.

(15) Întru exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Parlamentului emite dispoziții și ordine.

Articolul 39. Vicepreședinții Parlamentului

(1) Vicepreședinții Parlamentului se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, după consultarea fracțiunilor parlamentare, cu votul majorității deputaților prezenți.

(2) Numărul vicepreședinților Parlamentului este stabilit de Parlament.

(3) Un vicepreședinte reprezintă opoziția. În cazul în care candidatura nu este înaintată funcția rămîne vacantă.

(4) Președintele Parlamentului poate propune Parlamentului revocarea înainte de termen a unui vicepreședinte al Parlamentului, la solicitarea majorității parlamentare, a opoziției parlamentare sau a fracțiunii care la propus. Revocarea se decide cu majoritatea deputaților aleși.

Articolul 40. Atribuțiile vicepreședinților Parlamentului

(1) Vicepreședinții Parlamentului coordonează activitatea unor comisii permanente, asigură colaborarea cu alte autorități publice cu privire la problemele ce țin de atribuțiile Parlamentului, îndeplinesc, în modul stabilit de Președinte, atribuțiile Președintelui, delegate de acesta, la solicitarea sau în absența lui, inclusiv semnează legile și hotărârile adoptate de Parlament.

(2) Delimitarea atribuțiilor vicepreședinților Parlamentului se aprobă prin hotărîrea Parlamentului, la propunerea Președintelui Parlamentului.

(3) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Parlamentului, unul dintre vicepreședinții Parlamentului îndeplinește atribuțiile acestuia la decizia Parlamentului.

Secțiunea 8. Biroul permanent al Parlamentului

Articolul 41. Biroul permanent al Parlamentului

(1) Biroul permanent al Parlamentului este organul de lucru al acestuia și este responsabil de organizarea și funcționarea Parlamentului, în limitele competențelor stabilite de prezentul Cod.

(2) Biroul permanent al Parlamentului se formează ținîndu – se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament. În componența Biroului permanent fac parte din oficiu, Președintele Parlamentului, vicepreședinții Parlamentului, președinții fracțiunilor parlamentare.

(3) Componența numerică și nominală a Biroului permanent se stabilește prin hotărîre a Parlamentului, la propunerea fracțiunilor parlamentare.

(4) Membrii Biroului permanent se propun prin hotărîri ale fracțiunilor parlamentare, în limitele numărului de locuri ce le revin.

(5) Biroul permanent al Parlamentului este convocat în ședințe de către Președintele Parlamentului, precum și la solicitarea a cel puțin 1/3 din membrii săi.

(6) Ședințele Biroului permanent sunt deliberative dacă la ele participă mai mult de jumătate din membri.

(7) Ședințele Biroului permanent al Parlamentului sunt conduse de Președintele Parlamentului sau de unul dintre vicepreședinții Parlamentului și se consemnează în procese-verbale semnate de președintele ședinței, care se plasează pe pagina web a Parlamentului.

(8) Procesele verbale vor conține enumerarea persoanelor prezente la ședința Biroului permanent, întrebările examinate, persoanele ce au luat cuvântul, rezultatele votării și deciziile luate.

(9) Biroul permanent al Parlamentului activează în baza prezentului Cod, a regulamentului propriu precum și se conduce în activitatea sa de prevederile constituționale și a legislației în vigoare.

(10) Întru asigurarea organizării și funcționării Parlamentului și a Secretariatului Parlamentului, Biroul permanent adoptă regulamente, instrucțiuni, alte acte administrative obligatorii pentru Parlament, Secretariatul Parlamentului și alte autorități.

(11) Actele Biroului permanent se adoptă în formă de hotărâri cu votul majorității membrilor prezenți.

(12) Hotărârile Biroului permanent se publică pe pagina web a Parlamentului.

Articolul 42. Atribuțiile Biroului permanent al Parlamentului

Biroul permanent al Parlamentului are următoarele atribuții de bază:

a) decide asupra modului de activitate al Parlamentului și a organelor lui de lucru, precum și propune Parlamentului durata sesiunilor;

b) prezintă spre aprobarea Parlamentului componența numerică și nominală a delegațiilor parlamentare permanente la organizațiile internaționale;

c) pregătește și asigură desfășurarea lucrărilor Parlamentului;

d) supraveghează și coordonează activitatea comisiilor parlamentare și a Secretariatului Parlamentului;

e) întocmește proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului și îl prezintă Parlamentului spre aprobare;

f) întocmește, la începutul sesiunii de primăvară, de comun acord cu președinții fracțiunilor parlamentare și ai comisiilor permanente, și prezintă Parlamentului spre aprobare programul anual legislativ al Parlamentului;

g) propune efectuarea audierilor în plenul Parlamentului și stabilește modul de dezbatere publică a proiectelor de acte legislative, de acumulare, examinare și dezbatere a propunerilor prezentate în legătură cu acestea;

h) propune înființarea comisiilor de anchetă sau speciale;

i) solicită comisiilor permanente efectuarea controlului parlamentar, inclusiv controlul ex-post a legilor;

j) asigură controlul plasării la timp pe pagina web a Parlamentului a proiectelor de acte legislative și a materialelor dosarului, a ordinii de zi, a stenogramelor ședințelor plenare, precum și a altei informații de interes public;

- k) aprobă Regulamentul cadru al fracțiunilor parlamentare și a comisiilor permanente;
- l) aprobă Regulamentul privind acreditarea reprezentanților mijloacelor de informare în masă pe lângă Parlament;
- m) stabilește funcțiile și responsabilitățile membrilor biroului;
- n) aprobă structura organizatorică și efectivul limită, a Secretariatului Parlamentului, precum și condițiile specifice de salarizare și de compensare a cheltuielilor aferente îndeplinirii obligațiilor de serviciu pentru funcționarii parlamentari și alți angajați din cadrul Secretariatului;
- o) aprobă Regulamentul de organizare și funcționare a Secretariatului Parlamentului;
- p) aprobă planurile strategice de dezvoltare ale Secretariatului Parlamentului;
- r) asigură elaborarea proiectului bugetului Parlamentului pe programe și îl prezintă Parlamentului spre aprobare împreună cu o notă de fundamentare, iar în caz de necesitate, modifică bugetul în limita programelor și a mijloacelor aprobate;
- s) stabilește modul și condițiile în care persoanele pot să se adreseze plenului Parlamentului;
- t) reglementează oricare altă problemă ce ține de buna funcționare a Parlamentului, Secretariatului Parlamentului și a deputaților în Parlament;
- u) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul Cod, alte acte sau însărcinări date de către Parlament.

Secțiunea 9. Comisiile permanente ale Parlamentului

Articolul 43. Constituirea și componența comisiilor permanente ale Parlamentului

(1) Comisiile permanente sunt organe de lucru ale Parlamentului, care contribuie și asigură și realizarea funcțiilor Parlamentului. De regulă, comisiile permanente reflectă structura Guvernului, cu excepțiile prevăzute de prezentul Cod.

(2) Componența numerică și nominală a comisiilor permanente, repartizarea și desemnarea în funcția de președinte, vicepreședinte, secretar, membru și membru supleant se stabilește prin hotărîre de Parlament, la propunerea Biroului permanent ținîndu-se cont de propunerile fracțiunilor parlamentare, ținîndu-se cont de reprezentarea lor proporțională în Parlament și solicitările deputaților.

(3) Președinții, vicepreședinții sau secretarii comisiilor permanente pot fi revocați înainte de termen, la propunerea Biroului permanent sau al fracțiunii parlamentare care a înaintat candidatura respectivă, cu votul majorității deputaților prezenți prin hotărîrea Parlamentului.

(4) Deputatul poate fi membru titular al unei singure comisii permanente și membru supleant în cel mult alte două comisii permanente.

(5) Comisiile permanente elaborează și adoptă propriul regulament de organizare și funcționare, în baza regulamentului tip aprobat de Biroul permanent.

(6) Comisiile permanente se aleg, de regulă, pe întreaga durată a legislaturii.

(7) Domeniile de activitate ale comisiilor permanente se stabilesc prin hotărârea Parlamentului la propunerea Biroului permanent.

(8) În cazul în care proiectul de act legislativ ține de domeniile mai multor comisii, în conformitate cu rezoluția Președintele Parlamentului comisiile respective vor prezenta Parlamentului corapoarte.

Articolul 44. Atribuțiile președintelui comisiei permanente

Președintele comisiei permanente:

a) asigură reprezentarea comisiei în relațiile cu organele de lucru ale Parlamentului, cu autoritățile publice și organizațiile internaționale;

b) conduce și moderează lucrările comisiei, precum și asigură menținerea ordinii în cadrul ședințelor acesteia, conform normelor stabilite în prezentul Cod și regulamentul comisiei;

c) primește și repartizează corespondența comisiei, desemnează deputatul și consultantul responsabil de organizarea și pregătirea pentru dezbateri în comisie a proiectelor de acte legislative, de organizarea și pregătirea audierilor publice, de întocmirea rapoartelor și materialelor comisiei, a altor activități ce țin de competența comisiei;

d) în caz de necesitate, invită din proprie inițiativă sau la solicitarea membrilor comisiei, să participe la lucrările comisiei membri ai Guvernului, reprezentanți ai administrației publice, specialiști, experți, reprezentanți ai organizațiilor societății civile și alte persoane;

e) poate desemna un alt reprezentant al comisiei la ședințele altor comisii care examinează subiecte ce prezintă importanță pentru comisia pe care o conduce;

f) semnează decizii, rapoarte, corapoarte, avize și alte acte ale comisiei;

g) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul Cod, regulamentul comisiei sau stabilite prin votul majorității membrilor acesteia.

Articolul 45. Atribuțiile vicepreședintelui și ale secretarului comisiei permanente

(1) Vicepreședintele comisiei îndeplinește, în lipsa sau la cererea președintelui, atribuțiile acestuia. În cazul în care comisia are mai mulți vicepreședinți atribuțiile acestora se delimitează prin regulamentul comisiei sau în caz de necesitate prin votul majorității membrilor acesteia.

(2) Secretarul comisiei supraveghează elaborarea actelor comisiei (rapoarte, corapoarte, avize, procese verbale și alte documente), numără voturile la ședințe și asigură ținerea lucrărilor de secretariat ale comisiei.

Articolul 46. Atribuțiile comisiilor permanente

(1) Comisiile permanente sunt constituite pentru examinarea proiectelor de acte legislative, efectuarea audierilor publice, exercitarea controlului parlamentar asupra activității administrației publice, precum și asupra modului de organizare a executării legilor. Comisiile permanente exercită și alte activități prevăzute în prezentul cod și alte acte legislative.

(2) Comisiile permanente raportează în fața Parlamentului și sunt subordonate acestuia.

(3) Comisiile permanente examinează proiecte de acte legislative în vederea elaborării rapoartelor sau corapoartelor, avizelor, exercită controlul parlamentar în conformitate cu prevederile prezentului cod.

(4) Comisiile permanente aprobă la începutul sesiunii de primăvară planurile de activitate anuale ale comisiilor luând în considerare programul anual legislativ al Parlamentului și se publică pe pagina web a Parlamentului.

(5) Comisiile permanente pot propune efectuarea unor audieri în plenul Parlamentului, inclusiv asupra rapoartelor autorităților publice prezentate Parlamentului.

(6) Comisiile permanente sînt obligate să efectueze audieri de supraveghere, la solicitarea Președintelui Parlamentului, Biroului Permanent, plenului Parlamentului sau în rezultatul deciziei comisiei.

(7) Comisiile permanente pot forma grupuri de lucru din experți și specialiști în materie, reprezentanți ai părților interesate cu care se consultă în activitatea lor.

(8) Pentru a facilita procesul de consultare publică a proiectelor de acte legislative, comisiile permanente întocmesc o listă a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate de domeniul lor de activitate, care va fi modificată și completată periodic.

(9) La solicitarea din partea unuia sau câtorva membri ai comisiei, orice comisie permanentă, în limita competențelor sale, poate începe o anchetă cu privire la lucrările realizate de Guvern sau administrația publică, cu consimțământul Biroului permanent al Parlamentului.

(10) Pentru a obține consimțământul Biroului permanent, comisia permanentă va prezenta o solicitare fundamentată, adoptată cu votul majorității membrilor aleși, enunțând subiectul, scopul, mijloacele necesare ale anchetei, precum și termenul limită de prezentare a raportului comisiei.

Articolul 47. Subcomisiile comisiilor permanente

(1) Comisiile permanente sunt în drept să constituie subcomisii, desemnându-le atribuțiile, componența și conducerea. Președintele comisiei permanente informează Parlamentul despre formarea subcomisiei.

(2) În componența subcomisiei au dreptul să fie incluși membri ai comisiei parlamentare în cadrul căreia s-a format subcomisia.

(3) În cazul constituirii unei subcomisii pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității autorității publice responsabile față de Parlament, aceasta va informa periodic Parlamentul, în limitele competenței sale, prin intermediul comisiei permanente de profil, asupra activității acestei autorități.

CAPITOLUL II. FUNCȚIONAREA PARLAMENTULUI

Articolul 48. Programul legislativ

(1) Pentru asigurarea reglementării tuturor domeniilor de raporturi sociale, organizarea audierilor parlamentare, a controlului parlamentar, precum și a altor activități, Parlamentul la propunerea Biroului permanent adoptă programul legislativ anual.

(2) Programul legislativ este elaborat ținându-se cont de programul de activitate al Guvernului, precum și de propunerile subiecților cu drept de inițiativă legislativă.

(3) Programul legislativ poate fi modificat și completat de Parlament, la propunerea Biroului permanent.

(4) Programul legislativ se va compartimenta în capitole distincte și vor reflecta obligatoriu, dar nu se va limita la următoarele aspecte:

a) Programul legislativ se va compartimenta în capitole distincte și vor reflecta obligatoriu, dar nu se va limita la următoarele aspecte:

a) procesul de elaborare a actelor legislative (titlu, autoritatea responsabilă și termenul limită pentru prezentare Parlamentului etc.);

b) lista rapoartelor supuse audierilor în plenul Parlamentului, precum și alte subiecte de interes public;

c) lista legilor supuse controlului parlamentar;

d) proiectele de acte legislative ce derivă din obligațiile asumate prin tratatele internaționale dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

(5) Programul legislativ se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(6) Pentru asigurarea unei interacțiuni eficiente între Guvern și Parlament sînt organizate ședințe de lucru între conducerea Cancelariei de Stat și conducerea Secretariatului Parlamentului în vederea coordonării activităților comune orientate spre elaborarea și realizarea programului legislativ.

Articolul 49. Sesiunile Parlamentului

(1) Parlamentul se întrunește în sesiuni ordinare, extraordinare și speciale.

(2) Sesiunile extraordinare sau speciale ale Parlamentului sunt convocate de Președintele Parlamentului, Președintele Republicii Moldova sau cel puțin 1/3 din deputați.

(3) În cadrul ședințelor de deschidere sau de închidere a sesiunilor Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Primul ministru, Președintele Parlamentului și președinții de fracțiuni pot interveni cu alocuțiuni.

Articolul 50. Sesiunile ordinare ale Parlamentului

(1) Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an.

(2) Sesiunea de primăvară începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iulie.

(3) Sesiunea de toamnă începe în septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

Articolul 51. Sesiunile extraordinare ale Parlamentului

(1) Sesiunile extraordinare pot fi convocate doar în afara sesiunilor ordinare și pot interveni pentru examinarea unor situații neordinare.

(2) Cererea de convocare a sesiunii extraordinare este adresată Parlamentului, în condițiile art.67 din Constituție și se depune la Președintele Parlamentului, care dispune informarea deputaților despre solicitarea de convocare a sesiunii parlamentare.

(3) Cererea de convocare a sesiunii extraordinare se face în scris și va cuprinde motivul, ordinea de zi propusă.

(4) În cazul în care cererea de convocare a sesiunii extraordinare nu întrunește cerințele stabilite de alin.(2) și (3), Președintele Parlamentului solicită inițiatorilor înlăturarea neajunsurilor și numai după conformare, acesta informează deputații despre solicitarea de convocare a sesiunii extraordinare și inițiază convocarea ședinței Biroului permanent.

(5) Convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară se va face în 3 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, la propunerea Biroului permanent, dacă legea nu prevede altfel.

(6) Convocarea sesiunii extraordinare trebuie să fie anunțată prin mijloacele mass-media cu informarea fiecărui deputat în mod individual în timpul cel mai scurt posibil.

(7) Lipsa de cvorum, sau respingerea de către Parlament a ordinii de zi propuse împiedică desfășurarea sesiunii extraordinare, dacă Parlamentul nu a modificat sau aprobat o altă ordine de zi.

(8) În caz de declarare a stării de război de către Președintele Republicii Moldova pentru agresiune armată îndreptată împotriva țării, Parlamentul dacă nu se află în sesiune se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

Articolul 52. Sesiunile speciale ale Parlamentului

(1) Sesiunile speciale pot fi convocate pe parcursul întregului an.

(2) Sesiunile speciale se convoacă pentru:

- a) inaugurarea Președintelui Republicii Moldova;
- b) numirea Guvernului;
- c) constituirea Parlamentului și formarea organelor lui de lucru;
- d) asumarea răspunderii Guvernului în fața Parlamentului;
- e) evenimente solemne sau alte cazuri la decizia Biroului permanent.

(3) Solicitarea de convocare a sesiunii speciale este adresată Parlamentului în condițiile art.67 din Constituție și se depune la Președintele Parlamentului, care dispune informarea deputaților despre solicitarea convocării sesiunii speciale.

(4) În solicitarea de convocare a sesiunii speciale se va indica evenimentul care urmează să se petreacă în cadrul sesiunii speciale, temeiul juridic în baza căruia urmează să se petreacă evenimentul, alte documente condiționate de lege.

(5) În cazul în care solicitarea de convocare a sesiunii speciale nu întrunește cerințele stabilite de alin.(3) și (4), Președintele Parlamentului solicită inițiatorilor înlăturarea neajunsurilor și numai după conformare, aceștia informează deputații despre solicitarea de convocare a sesiunii speciale.

(6) Convocarea Parlamentului în sesiune specială se va face în 3 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, la propunerea Biroului permanent dacă legea nu prevede altfel.

(7) Lipsa de cvorum, sau respingerea de către Parlament a ordinii de zi propuse împiedică desfășurarea sesiunii speciale.

Articolul 53. Activitatea deputaților în perioada dintre sesiuni

(1) În perioada dintre sesiuni deputații activează în fracțiuni, grupuri parlamentare sau lucrează cu alegătorii.

(2) În perioada dintre sesiuni deputaților li se acordă concediul anual plătit. În timpul concediului deputatul este obligat să fie accesibil pentru a putea fi contactat.

(3) Continuitatea conducerii Parlamentului în timpul vacanței dintre sesiuni este asigurată de Președintele și vicepreședinții Parlamentului în conformitate cu dispoziția Președintelui Parlamentului.

Articolul 54. Ședințele Parlamentului

(1) Parlamentul își desfășoară activitatea sub formă de ședințe în plen și de ședințe ale organelor de lucru ale Parlamentului.

(2) Activitatea plenului Parlamentului se desfășoară în prezența președintelui ședinței.

(3) La deschiderea ședințelor, dezbaterilor moțiunilor și în cadrul votării deciziilor Parlamentului este necesară respectarea cvorumului potrivit cerințelor constituționale.

Articolul 55. Caracterul public al ședințelor Parlamentului

(1) Ședințele Parlamentului sunt publice și se transmit în direct la decizia posturilor publice naționale de radio și televiziune în conformitate cu prevederile legislației mass-media și/sau prin rețeaua Internet.

(2) La cererea Președintelui Parlamentului, sau a unei fracțiuni parlamentare Parlamentul poate hotărî ca anumite ședințe sau subiecte din ordinea de zi să fie închise.

(3) Comunicatele oficiale cu privire la ședințele Parlamentului se fac publice prin intermediul Secretariatului Parlamentului.

Articolul 56. Stenografierea dezbaterilor parlamentare

(1) Dezbaterile din cadrul ședințelor Parlamentului, sunt înregistrate cu ajutorul mijloacelor electronice și sunt consemnate în stenogramele dezbaterilor.

(2) Stenogramele ședințelor publice plenare sunt plasate pe pagina web oficială a Parlamentului, de regulă în aceeași zi, sau cel târziu în decurs de 72 de ore cu excepția celor care se referă la ședințele sau subiecte închise din ordinea de zi.

(3) Accesul la stenogramele ședințelor închise se reglementează de către Biroul permanent.

Articolul 57. Persoanele care pot asista la ședințele plenare ale Parlamentului

(1) La ședințele publice ale plenului Parlamentului pot asista reprezentanții misiunilor diplomatice, avocații poporului, funcționari parlamentari, și după caz, reprezentanți ai părților interesate, precum și alte persoane în limita locurilor disponibile, în condițiile stabilite de Biroul permanent.

(2) Membrii Guvernului sau reprezentanții acestora sunt în drept să participe la ședințele Parlamentului. Dacă participarea acestora este solicitată de Parlament, prezența lor este obligatorie.

(3) În cazul dezbaterilor cu privire la proiectele de acte legislative inițiate de Guvern, ministrul sau secretarul de stat din cadrul ministerului responsabil sunt obligați să fie prezenți la ședință, în caz contrar proiectul actului legislativ va fi retras de pe ordinea de zi.

(4) Persoanele care asistă la ședință trebuie să păstreze liniștea și să respecte normele de conduită, în caz contrar președintele ședinței poate decide eliminarea lor din sală. Executarea deciziei respective se asigură de aprozi.

Articolul 58. Înregistrarea prezenței deputaților

(1) Deputații sunt obligați să fie prezenți la lucrările plenului Parlamentului și să se înregistreze pe lista de prezență până la începutul ședinței. Deputații care se alătură pe parcursul ședinței sunt obligați să se înregistreze la Secretariatul Parlamentului.

(2) Deputatul care nu poate lua parte la ședință este obligat să informeze în scris conducerea Parlamentului prin intermediul subdiviziunii Secretariatului Parlamentului responsabile de asigurarea ședințelor plenare în baza unei declarații în scris menționând cauzele care-l împiedică să participe.

(3) În cazul în care deputatul nu este prezent la procedura votării, absența acestuia va fi considerată nemotivată, cu excepția cazurilor stabilite la alin.(2).

Secțiunea 3. Ordinea de zi a Parlamentului

Articolul 59. Întocmirea ordinii de zi

(1) Ședințele Parlamentului se desfășoară, de regulă, în conformitate cu ordinea de zi, care se întocmește ținând cont de calendarul de lucru al Parlamentului.

(2) Proiectul ordinii de zi se aprobă, de regulă, pentru o perioadă de 2 săptămâni.

(3) Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi în prima jumătate a săptămânii premergătoare perioadei pentru care se aprobă.

(4) Lista subiectelor care se propun pentru a fi înscrise în proiectul ordinii de zi se transmit membrilor Biroului permanent cu cel puțin o zi înainte de ședința în cadrul căreia Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi, cu excepția cazurilor când legislația prevede un alt termen.

(5) Proiectele de acte legislative care au rapoartele comisiilor permanente sesizate în fond, după caz corapoarte se prezintă Biroului permanent pentru întocmirea listei de așteptare a proiectelor de acte legislative.

(6) Biroul permanent decide asupra includerii proiectelor de acte legislative din lista de așteptare în ordinea de zi a ședințelor Parlamentului.

(7) Proiectele de acte legislative care nu au rapoarte, după caz corapoarte, ale comisiilor sesizate în fond nu pot fi incluse în proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului.

(8) Proiectele de acte legislative a căror termen de examinare au expirat și raportul comisiei permanente sau după caz coraportul, nu a fost prezentat, în caz de necesitate, pot fi incluse în ordinea de zi la propunerea Președintelui Parlamentului.

(9) Proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului aprobată de Biroul permanent se distribuie deputaților și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 60. Prioritățile la întocmirea proiectului ordinii de zi

(1) La întocmirea proiectului ordinii de zi a Parlamentului, se dă prioritate proiectelor de acte legislative examinate în procedura de urgență, sau în mod prioritar.

(2) Solicitățile din partea Președintelui Republicii Moldova și a Primului-ministru de a prezenta discursuri și rapoarte se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi a Parlamentului.

(3) Biroul permanent poate propune Parlamentului acceptarea de a introduce în mod prioritar, în ordinea de zi a Parlamentului, alocuțiunile șefilor de state, reprezentanților organizațiilor internaționale sau altor persoane oficiale, de la tribuna centrală a Parlamentului.

Articolul 61. Participarea reprezentantului Guvernului la dezbaterile ordinii de zi

(1) La ședințele Biroului permanent în care se dezbate ordinea de zi, Guvernul poate fi reprezentat de unul sau mai mulți miniștri sau de alți reprezentanți.

(2) Reprezentantul Guvernului poate solicita Biroului permanent, ca anumite proiecte de acte legislative să fie introduse în ordinea de zi.

Articolul 62. Cuprinsul ordinii de zi

Proiectul ordinii de zi cuprinde proiecte de acte legislative, inclusiv, proiecte de acte exclusiv politice ale Parlamentului, rapoarte și alte chestiuni propuse de Biroul permanent.

Articolul 63. Aprobarea proiectului ordinii de zi

(1) Proiectul ordinii de zi este prezentat spre aprobare Parlamentului în ultima zi din săptămâna de lucru ce precede perioada pentru care a fost întocmită.

(2) Ordinea de zi a ședințelor Parlamentului aprobată de Parlament se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului și se înmânează deputaților la începutul săptămânii de lucru.

Articolul 64. Modificarea ordinii de zi

(1) Modificarea ordinii de zi poate avea loc numai la prima ședință plenară a săptămânii de lucru, la cererea Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare, a unei comisii permanente, sau a autorului actului menționat în ordinea de zi.

(2) Cererile motivate privind modificarea ordinii de zi se fac printr-o singură luare de cuvânt, care nu depășește un minut. În cazul în care există o altă părere, se va da cuvântul numai câte unui reprezentant din partea fiecărei fracțiuni parlamentare, după care propunerile vor fi supuse votării.

(3) Cererile de modificare a ordinii de zi se fac în formă scrisă de fracțiunile parlamentare, comisii, deputatul autor al subiectului aflat pe ordinea de zi sau cel puțin 5 deputați.

(4) În mod excepțional, președintele ședinței poate propune, în orice ședință a Parlamentului modificarea ordinii de zi din proprie inițiativă, la cererea Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare sau a unei comisii parlamentare.

Articolul 65. Continuarea procedurii legislative în noul Parlament

(1) Proiectele de acte legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent, își continuă procedura în noul Parlament, dacă Parlamentul nu decide modificarea ordinii de zi.

(2) Proiectele de acte legislative înregistrate în legislatura precedentă își continuă procedura în noul Parlament de la faza la care au rămas, dacă noile comisii permanente ale Parlamentului nu decid reluarea procedurii.

CAPITOLUL III. PROCEDURA LEGISLATIVĂ

Secțiunea 1. Actele Parlamentului

Articolul 66. Categoriile de acte legislative

(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice, legi ordinare, hotărâri și moțiuni.

(2) Legile constituționale sunt cele de revizuire a Constituției.

(3) Domeniile rezervate legilor organice sunt determinate de Constituție și Legea cu privire la actele normative nr.100/2017.

(4) Prin legi ordinare se reglementează orice alt domeniu al relațiilor sociale, decât cel rezervat legilor constituționale și legilor organice.

(5) Parlamentul poate adopta moțiuni simple sau moțiuni de cenzură.

(6) Hotărârile intervin în cazurile prevăzute de lege sau în alte domenii care nu necesită adoptarea de legi.

(7) Actele exclusiv politice se perfectează în formă de hotărâri.

Articolul 67. Actele exclusiv politice ale Parlamentului

(1) Parlamentul se poate pronunța cu privire la subiecte de ordin politic prin acte cu caracter exclusiv politic.

(2) Actele exclusiv politice ale Parlamentului constituie manifestări de voință ale autorității legislative, care produc efecte politice și nu au forța actelor normative.

(3) La categoria actelor exclusiv politice ale Parlamentului se atribuie declarațiile, apelurile și mesajele.

(4) Proiectele actelor exclusiv politice ale Parlamentului pot fi inițiate de fracțiunile parlamentare, precum și de cel puțin 5 deputați.

Articolul 68. Numerotarea actelor legislative

(1) Actele legislative adoptate de Parlament se înscriu în Registrul de stat al actelor Parlamentului Republicii Moldova. Modul de ținere a registrului se aprobă de Biroul permanent.

(2) Numărul actului legislativ trebuie să fie din anul în care actul legislativ a fost adoptat definitiv.

(3) Data actului legislativ este data zilei adoptării definitive.

(4) În cazul în care actul legislativ a fost remis Parlamentului pentru reexaminare data definitivă va fi data adoptării acestuia după reexaminare.

(5) Noua legislatură a Parlamentului care își începe activitatea pe parcursul anului calendaristic, nu poate modifica sau întrerupe numerotarea actelor legislative din anul respectiv.

Articolul 69. Depunerea actelor în arhiva Parlamentului

Actele legislative adoptate de Parlament și dosarele acestora, precum și actele și materiale, Biroului permanent, a comisiilor parlamentare, a fracțiunilor și grupurilor parlamentare, precum și cele ale Secretariatului Parlamentului se depun anual la arhiva Parlamentului în modul stabilit de Biroul permanent.

Secțiunea 2. Inițiativa legislativă

Articolul 70. Condițiile exercitării dreptului de inițiativă legislativă și subiecții acestui drept

(1) În temeiul art. 73 din Constituție, dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, care sunt considerați și autori ai proiectelor de acte legislative.

(2) Deputatul exercită dreptul la inițiativă legislativă personal sau în comun cu alți deputați.

(3) Dacă Constituția, tratatele internaționale sau legislația în vigoare condiționează dreptul de inițiativă legislativă sau rezervează un anumit domeniu după anumiți subiecți, astfel de drept nu poate fi valorificat fără a se îndeplini condițiile legale.

(4) Proiectele de acte legislative înaintate de Președintele Republicii Moldova sau de Guvern se prezintă în plenul Parlamentului de unul dintre membrii Guvernului ori de reprezentantul împuternicit al Președintelui Republicii Moldova sau al Guvernului, iar cele înaintate de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia – de Președintele Adunării Populare.

(5) Proiectul de act legislativ se prezintă Parlamentului redactat în forma cerută și potrivit normelor de tehnică legislativă, împreună cu adresa de înaintare a inițiativei legislative și dosarul de însoțire prevăzut de Legea privind actele normative nr.100/2017.

(6) Inițiativa legislativă înaintată de deputați trebuie să conțină obligatoriu proiectul de act legislativ și nota informativă redactată potrivit cerințelor legale. Alte avize și documente de însoțire prevăzute de Legea privind actele normative nr. 100/2017 pot fi solicitate, în caz de necesitate, ulterior.

(7) Proiectele actelor legislative cu sigla UE se depun spre dezbateră, fiind însoțite de declarația de compatibilitate și tabelul de concordanță.

Articolul 71. Fundamentarea proiectelor de acte legislative

(1) Nota informativă a proiectului de act legislativ constituie instrumentul de prezentare și fundamentare de către autor a reglementărilor propuse.

(2) Nota informativă se redactează într-un stil explicit, clar, folosindu-se terminologia proiectului de act legislativ pe care îl prezintă și va corespunde obligatoriu cerințelor Legii nr.100/2017. Nota informativă se structurează conform cerințelor formularului tipizat, potrivit anexei la prezentul Cod.

(3) Pentru proiectele de acte legislative ce se solicită a fi examinate de către Parlament în mod prioritar sau în regim de urgență, notele informative urmează să prezinte distinct elementele obiective ale situației extraordinare care impun reglementare juridică imediată, precum și eventualele consecințe care s-ar produce în lipsa unor astfel de reglementări.

(4) Dacă pe parcursul procedurii de elaborare s-au adus unele modificări proiectului de act legislativ, ca urmare a propunerilor și obiecțiilor primite în procesul de avizare și consultare publică, nota informativă a proiectului de act legislativ prezentat Parlamentului se va referi la forma finală a proiectului de act legislativ și va fi semnată de autor.

Articolul 72. Înaintarea proiectului de act legislativ

(1) Proiectul de act legislativ, nota informativă, precum și alte documentele conexe din dosarul de însoțire se prezintă în original în limba română.

(2) Proiectul de act legislativ, nota informativă și alte documente conexe se prezintă pe suport de hârtie și în variantă electronică.

(3) Pentru asigurarea transparenței activității de legiferare este utilizat Sistemul informațional e-Legislație, ale cărui funcționare și mod de utilizare sînt stabilite de către Guvern.

Articolul 73. Admisibilitatea proiectului de act legislativ

(1) Proiectele de acte legislative prezentate în Parlament se recepționează și se înregistrează de către Secretariatul Parlamentului.

(2) După înregistrarea proiectului de act legislativ se remite Direcției generale juridice pentru verificarea corectitudinii întocmirii lui și prezența tuturor actelor necesare din dosarul de însoțire conform cerințelor prezentului Cod și a Legii nr.100/2017.

(3) În termen de 24 de ore, Direcția generală juridică emite nota de admisibilitate, conform cerințelor stabilite de Biroul Permanent, pe care o prezintă Președintelui Parlamentului împreună cu proiectul de act legislativ și dosarul de însoțire.

(4) Proiectele de acte legislative care sunt propuse în calitate de inițiativă legislativă fără a ține cont de cerințele legale se remit prin rezoluția Președintelui Parlamentului, autorului pentru înlăturarea neajunsurilor.

(5) Proiectele de acte legislative neînregistrate în Parlament în modul stabilit, nu se acceptă spre examinare în comisiile permanente și în subdiviziunile Secretariatului Parlamentului.

(6) La decizia Președintelui Parlamentului și/sau în cazul unor proiecte de hotărâri cu caracter individual sau de acte legislative care nu conțin norme de drept procedura de admisibilitate nu se aplică.

Articolul 74. Declanșarea procedurii legislative

(1) Proiectul de act legislativ, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă care corespunde cerințelor art.70-73 din prezentul Cod, în temeiul rezoluției Președintelui Parlamentului se introduce în procedura legislativă.

(2) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului:

a) se desemnează comisia permanentă sesizată în fond, care va fi responsabilă de examinarea proiectului și prezentarea raportului în plenul Parlamentului;

b) după caz se desemnează comisia coraportoare;

c) se dispune examinarea și avizarea proiectului de act legislativ de către fracțiunile parlamentare și de către Direcția generală juridică din Secretariatul Parlamentului;

d) după caz, se solicită avizul Guvernului și altor autorități;

e) în caz de necesitate, în rezoluție se indică regimul examinării proiectului de act legislativ.

(5) În cazul înaintării proiectului de act legislativ cu sigla UE, coraportul Comisiei politice externe și integrare europeană este obligatoriu.

(6) La înregistrarea proiectului de act legislativ, acestuia i se atribuie un număr de înregistrare, care îl va identifica pe parcursul circuitului în Parlament și cu care va fi citat până la etapa de semnare și remitere spre promulgare.

(7) Secretariatul Parlamentului asigură multiplicarea și transmiterea proiectului de act legislativ și a notei informative deputaților, fracțiunilor parlamentare și, după caz, Guvernului sau altor autorități competente, conform rezoluției Președintelui Parlamentului.

(8) Proiectul de act legislativ cu dosarul de însoțire se distribuie pentru examinare comisiei permanente sesizate în fond și Direcției generale juridice din cadrul Secretariatului Parlamentului.

(9) În cel mult 48 de ore de la data includerii în procedura legislativă, proiectul de act legislativ, precum și dosarul de însoțire se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului. În cazul proiectului de act legislativ examinat în

procedură de urgență sau în mod prioritar, proiectul de act legislativ, precum și dosarul de însoțire se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului în termen de 24 de ore.

(10) Pentru durata vacanței parlamentare, termenele procedurale de examinare a proiectelor de acte legislative și altor documente se suspendă pînă la data reluării activității parlamentare în sesiune ordinară.

Secțiunea 3. Procedura de urgență, modul prioritar și procedura simplificată

Articolul 75. Propunerea pentru procedura de urgență sau a modului prioritar

(1) În conformitate cu prevederile art.74 din Constituție, Guvernul poate solicita Parlamentului examinarea proiectelor de acte legislative în mod prioritar sau în procedură de urgență.

(2) În cazurile expres prevăzute de lege, procedura prioritară sau de urgență poate fi solicitată și de Președintele Republicii Moldova.

(3) Procedura prioritară sau de urgență a examinării proiectelor de acte legislative se dispune de către Președintele Parlamentului în cadrul procedurii de admisibilitate.

Articolul 76. Prioritățile și termenele stabilite pentru procedura de urgență

(1) În cadrul dispunerii procedurii de urgență Președintele Parlamentului stabilește termenul limită pentru prezentarea de către comisia permanentă sesizată în fond a raportului privind proiectul de act legislativ, care nu poate depăși 10 zile lucrătoare.

(2) Deputații pot depune amendamentele la proiectul de act legislativ introdus în procedură de urgență în termen ce nu poate depăși 5 zile lucrătoare.

(3) După primirea raportului din partea comisiei permanente sesizate în fond, Biroul permanent introduce cu prioritate proiectul de act legislativ în proiectul ordinii de zi pentru următoarea ședință plenară.

(4) În cazul procedurii de urgență, Parlamentul poate să limiteze timpul rezervat dezbaterilor proiectului de act legislativ.

(5) Proiectul de act legislativ examinat în regim de urgență poate fi examinat în prima și a doua lectură concomitent.

(6) În cadrul dezbaterilor pe marginea fiecărui articol pentru care se propun amendamente, se aplică procedura dezbaterilor stipulată în prezentul Cod.

(7) Dezbaterile pe marginea proiectului de act legislativ în procedură de urgență nu pot depăși timpul aprobat de Parlament.

Articolul 77. Prezentarea proiectelor de acte legislative solicitate în procedura de urgență

(1) Proiectele de acte legislative care la solicitarea Guvernului sunt examinate în procedura de urgență se prezintă în plenul Parlamentului de către prim-ministru, iar în absența acestuia de prim-viceprim-ministru sau de viceprim-ministru.

(2) În cazul în care în procedura de urgență se examinează o propunere legislativă înaintată de deputat și acceptată de către Guvern, prezentarea acesteia se face de către autor.

Articolul 78. Examinarea proiectelor de acte legislative în mod prioritar

În cazul examinării proiectelor de acte legislative în mod prioritar, termenii procedurali se reduc în jumătate.

Articolul 79. Procedura simplificată de examinare

(1) Proiectele de hotărâri cu caracter individual, alte hotărâri ce nu conțin norme de drept, pot fi examinate în procedură simplificată fără a fi supuse tuturor procedurilor prealabile în organele de lucru ale Parlamentului.

(2) În cadrul aplicării procedurii simplificate este obligatoriu prezentarea raportului de către comisia sesizată în fond, sau după caz a coraportului.

(3) În caz de necesitate unele proiecte de hotărâri rezultate din dezbaterile parlamentare sau inițiate în cadrul ședințelor plenare ale Parlamentului se adoptată în procedură simplificată fără prezentarea raportului comisiei.

(4) În cazurile prevăzute de prezentul cod sau în cazurile decise de Parlament, unele hotărâri se adoptă în mod protocolar cu consemnarea în stenograma ședinței.

Articolul 80. Nulitatea proiectelor de acte legislative

(1) Proiectele de acte legislative care nu au fost supuse votului în plenul Parlamentului, devin nule de drept dacă de la înregistrarea lor au trecut mai mult de doi ani.

(2) Proiectele de acte legislative supuse dezbaterii și votării în plenul Parlamentului, dar care și-au pierdut actualitatea, sau au rămas fără autori și nu sunt adoptate definitiv timp îndelungat de Parlament, pot fi respinse de Parlament în baza unei liste comune, în temeiul raportului comisiei permanente de profil.

Secțiunea 4. Desfășurarea lucrărilor în comisiile permanente ale Parlamentului

Articolul 81. Ședințele comisiei permanente

(1) Ședințele comisiei permanente se convoacă de președintele acesteia, iar în absența lui – de unul dintre vicepreședinți sau de 1/3 din membri comisiei.

(2) Înștiințarea despre ședință va include informații cu privire la subiectele incluse în ordinea de zi.

(3) Participarea deputaților la ședințele comisiei este obligatorie. În cazul absenței membrului comisiei permanente, la ședință participă, cu drept de vot, membrul supleant care face parte din aceeași fracțiune parlamentară.

(4) Orice deputat al unei comisii are dreptul să participe la lucrările altor comisii cu dreptul de vot consultativ.

(5) Comisia poate hotărî, la propunerea unuia din membrii săi, ca ședința ei să se desfășoare în mod închis în cazul în care dezbaterile publice a chestiunilor poate să prejudicieze intereselor cetățenilor sau securitatea națională

Articolul 82. Procedura de votare în comisiile permanente

(1) Ședințele comisiei sunt deliberative cu participarea majorității membrilor ei.

(2) Deciziile comisiei se adoptă după cum urmează:

a) deciziile privind aprobarea raportului, coraportului cu privire la proiectul de act normativ, pentru care comisia a fost selectată drept comisie sesizată în fond, privind organizarea controlului parlamentar, numirile și revocările din funcție, ridicarea imunității deputaților, organizarea concursurilor și formarea subcomisiilor se adoptă cu votul majorității membrilor săi;

b) deciziile privind organizarea dezbaterilor publice, aprobarea avizelor la proiectele de acte normative și a avizelor consultative, inclusiv asupra inițierii sau încheierii tratatelor internaționale, se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți.

(3) Deciziile comisiei se adoptă, de regulă, prin vot deschis.

Articolul 83. Procesele verbale și stenografierea dezbaterilor ședințelor comisiilor permanente

(1) La ședințele comisiilor permanente se vor întocmi procese verbale care vor conține enumerarea persoanelor prezente la ședința comisiei, întrebările examinate, persoanele ce au luat cuvântul, rezultatele votării și deciziile luate.

(2) Procesele verbale ale ședințelor comisiilor permanente sunt plasate pe pagina web a Parlamentului în decurs de cel mult zece zile, cu excepția ședințelor închise.

(3) Președintele comisiei va putea hotărî stenografierea dezbaterilor.

(4) Fiecare comisie este asistată de un secretariat.

Articolul 84. Participarea la ședințele comisiilor permanente a membrilor Guvernului și a altor conducători ai organelor administrației publice

(1) Membrii Guvernului și alți conducători ai organelor administrației publice au acces la lucrările comisiei. Aceștia vor fi informați despre data și ora la care are loc ședința.

(2) În cazul în care comisia decide să invite la ședința sa, membri ai Guvernului și/sau conducători ai altor organe ale administrației publice, aceștia sunt obligați să fie prezenți la ședință.

(3) Membrii Guvernului și conducătorii altor organe ale administrației publice care participă la lucrările comisiei pot lua cuvântul și răspunde la întrebări.

Articolul 85. Participarea altor persoane la ședințele comisiilor permanente

(1) Comisia poate invita la ședințele sale reprezentanții societății civile, persoane interesate și specialiști din partea unor autorități ale administrației publice, precum și specialiști din Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului și din secretariatele comisiilor permanente.

(2) Comisia poate organiza ședințe de consultare cu reprezentanții societății civile, precum sunt reprezentanții asociațiilor obștești, sindicatelor, cu reprezentanții administrației publice centrale și/sau locale, drept urmare a propunerii parvenite din partea membrilor comisiei sau a celor interesați.

(3) Persoanele invitate să participe la ședințele comisiei, cu permisiunea președintelui comisiei, pot lua cuvântul și răspunde la întrebări pe parcursul ședinței.

(4) Persoanele care asistă la ședință trebuie să păstreze liniștea și să se abțină de la orice manifestare de aprobare sau dezaprobare, în caz contrar președintele ședinței poate decide eliminarea din sală.

Articolul 86. Soluționarea conflictelor de competență între comisii

(1) Dacă comisia permanentă consideră că proiectul de act legislativ remis ei spre dezbateră este de competența altei comisii, ea poate cere Președintelui Parlamentului transmiterea proiectului de act legislativ către această comisie.

(2) În cazul în care cererea înaintată conform alin.(1) este respinsă de Președintele Parlamentului, problema va fi soluționată de Parlament.

(3) La fel se va proceda și în caz de controverse între comisii.

Articolul 87. Ședințele comune ale comisiilor permanente

(1) La cererea comisiei coraportoare, comisia permanentă sesizată în fond va putea încuviința ca la lucrările ei să participe, cu vot consultativ, raportorul comisiei coraportoare.

(2) În cazul în care comisiile organizează ședințe comune cu privire la un proiect de act legislativ, acestea ar putea decide să pregătească un raport comun.

(3) În cazul în care comisia raportoare și comisia coraportoare au formulat rapoarte contradictorii, decizia asupra proiectului de act legislativ o ia Parlamentul.

Articolul 88. Termenul pentru dezbateră proiectului de act legislativ de către comisia permanentă sesizată în fond

Comisia permanentă sesizată în fond dezbate proiectul de act legislativ, în decurs de cel mult 60 zile lucrătoare, în cazul în care în prezentul cod sau de către Președintele Parlamentului nu este stabilit un alt termen.

Articolul 89. Înaintarea amendamentelor la proiectele de acte legislative

(1) Deputații au dreptul să prezinte, în scris, amendamente motivate la proiectul de act legislativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult de 30 de zile de la înregistrarea proiectului. Data înaintării amendamentului va fi data înregistrării acestuia la comisia permanentă sesizată în fond, care ține o evidență specială a amendamentelor primite.

(2) Amendamentele pot fi prezentate sub formă de modificare a cuprinsului punctelor, alineatelor, articolelor, sub formă de completare a proiectului cu articole noi sau de propuneri de excludere a unor cuvinte, puncte, alineate sau articole din proiect.

(3) Amendamentele se depun în scris, motivat și sub semnătura autorului, la comisia sesizată în fond.

(4) La cerere, se va elibera autorului o dovadă că amendamentul a fost primit.

(5) Amendamentele la proiectul de act legislativ cu sigla UE se vor examina de comisia permanentă sesizată în fond și de comisia și de comisia de profil în domeniul integrării europene.

Articolul 90. Sinteza amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor la proiectul actului legislativ

(1) În procesul de elaborare a raportului, deputatul raportor și funcționarul parlamentar responsabil din cadrul comisiei permanente sesizate în fond, pregătesc sinteza amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor înaintate de deputați și examinate pe marginea proiectului de act legislativ.

(2) După examinarea și adoptarea Raportului în comisie, acesta se redactează, conducându-se de procesele verbale ale ședințelor comisiei

permanente și de stenogramele dezbaterilor purtate pe parcursul acestor ședințe, și se semnează de Președintele comisiei.

Articolul 91. Avizarea proiectelor de acte legislative de către fracțiunile parlamentare

(1) Frațiunile parlamentare sunt în drept să prezinte avize la proiecte de acte legislative pentru prima lectură.

(2) În avizul prezentat, fracțiunile parlamentare se expun asupra conceptului, actualitatea, oportunitatea, deplinătatea reglementărilor și a altor elemente cu propunerea de acceptare totală, parțială sau respingere a proiectului de act legislativ.

(3) În cazul în care proiectul de act legislativ este susținut parțial sau condiționat de o fracțiune parlamentară, reprezentanții fracțiunilor interesate și ai comisiei permanente sesizate în fond, pot organiza ședințe comune pentru a identifica soluții legislative durabile, în vederea obținerii unei susțineri mai largi asupra proiectului de act legislativ.

Articolul 92. Avizarea proiectelor de acte legislative de către Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului

(1) Proiectul de act legislativ se transmit spre avizare complexă Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, care, în termen de cel mult 30 zile lucrătoare, va prezenta comisiei permanente sesizate în fond și Direcției documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului avizul referitor la:

- a) concordanța soluțiilor legislative cuprinse în proiect cu prevederile și principiile Constituției;
- b) corespunderea cu jurisprudența Curții Constituționale;
- c) concordanța cu legislația Uniunii Europene și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;
- d) natura legii și nivelul actului legislativ, în raport cu competențele stabilite prin Constituție sau alte legi;
- e) respectarea cerințelor de procedură și de tehnică legislativă prevăzute de prezentul cod, de Legea nr. 100/2017 și alte acte normative;
- f) înlăturarea unor eventuale contradicții sau necorelări din textul proiectului;
- g) corelarea prevederilor proiectului de lege cu actele legislative de nivel superior;
- g) caracterul complet al reglementării conținute în proiect, raportată la materia ce face obiectul reglementării;
- h) implicațiile noii reglementări asupra legislației în vigoare și modul cum acestea sunt rezolvate în textul proiectului prin abrogări, modificări, completări;
- j) evaluarea proiectului de act legislativ prin prisma respectării drepturilor omului și egalității de gen;
- k) efectuarea analizei comparative a legislației internaționale;

l) necesitatea concentrării în reglementări unitare a unor dispoziții din aceeași materie cuprinse în mai multe acte legislative, în cazurile respective;

m) redactarea corespunzătoare a textului, din punct de vedere al clarității în exprimare, al unității terminologice, al unei bune sistematizări a acestuia, precum și al respectării celorlalte reguli de tehnică legislativă.

(2) În cazul proiectelor de acte legislative cu sigla UE, avizul complex va fi remis și comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene.

(3) În cazul proiectelor de acte legislative examinate în procedura de urgență sau în mod prioritar, avizul se prezintă în termenii solicitați.

Articolul 93. Avizarea de către Guvern și alte autorități a proiectelor de acte legislative

(1) Proiectele de acte legislative înaintate de Președintele Republicii Moldova, de deputați în Parlament sau de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia se prezintă Guvernului spre avizare.

(2) Neprezentarea avizului în termen de cel mult 30 de zile sau într-un termen mai restrâns, stabilit în corespundere cu prevederile prezentului Cod, nu împiedică examinarea proiectului de către Parlament, dacă legea nu prevede altfel.

(3) Avizul pozitiv al Guvernului este obligatoriu la proiectele de acte legislative sau amendamentele care, conform prevederilor art. 131 din Constituție, atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare.

(4) După expirarea termenelor pentru depunerea amendamentelor, prevăzute de prezentul Cod, comisia permanentă sesizată în fond transmite Guvernului, spre avizare, amendamentele care, la decizia comisiei, atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare.

(6) Guvernul prezintă Parlamentului avizul său asupra amendamentelor menționate la alin.(5) în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data recepționării adresării comisiei permanente sesizate în fond.

(7) În cazul examinării în regim de urgență sau în mod prioritar a proiectelor de acte legislative, termenul în care se solicită prezentarea avizului Guvernului asupra amendamentelor se va indica în adresarea comisiei permanente sesizate în fond.

(8) Examinarea la ședințele comisiei permanente sesizate în fond a proiectelor de acte legislative pe marginea cărora au fost înaintate amendamente care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, nu poate precede termenele indicate la alin.(6) și (7).

Articolul 94. Retragera proiectelor de acte legislative

(1) Autorul proiectului de act legislativ poate să-l retragă în orice moment până la adoptarea definitivă a acestuia în plenul Parlamentului.

(2) În cazul în care proiectul de act legislativ are mai mulți autori, acesta poate fi retras cu acordul tuturor autorilor.

(3) În situația în care unul din autorii proiectului de act legislativ își pierde calitatea de subiect al dreptului de inițiativă legislativă, proiectul poate fi retras de autorii care dispun de această calitate.

Articolul 95. Raportul comisiei permanente

(1) Pentru pregătirea raportului ca urmare a dezbaterilor proiectului de act legislativ, președintele comisiei numește unu sau mai mulți raportori din membrii comisiei. Aceste persoane redactează raportul, care va fi supus aprobării comisiei.

(2) Raportul comisiei permanente pentru prima lectură cuprinde:

a) actualitatea reglementării legislative a problemei abordate în proiectul de lege, indicând cerințele ce impun intervenția normativă, cu referință specială la deficiențele și nonconformitățile reglementărilor în vigoare; principiile de bază și scopul reglementărilor propuse, specificând elementele noi;

b) plenitudinea reglementării prin proiect a sferei respective de raporturi sociale;

c) poziția fracțiunilor parlamentare privind oportunitatea dezbaterii proiectului de lege (pornind de la posibilitățile economico-financiare ale republicii, situația social-politică, consecutivitatea reglementării legislative a proceselor), după caz, poziția exprimată în avizul Guvernului;

d) posibilitatea dezbaterii proiectului de lege în cadrul ședințelor Parlamentului.

e) rezultatele analizei impactului de reglementare, în dependență de subiectul reglementat în proiect; impactul social-economic și efectele asupra situației macroeconomice, mediului de afaceri, domeniului social și mediului ambiant, inclusiv și evaluarea costurilor și beneficiilor; impactul financiar asupra bugetului consolidat general, inclusiv informația cu privire la venituri și cheltuieli; impactul asupra sistemului legal și implicațiile noii reglementări asupra legislației în vigoare; compatibilitatea cu reglementările comunitare în materia respectivă, determinarea exactă a subiectelor vizate și, dacă e necesar, măsurile pe viitor pentru armonizarea legislației; implicațiile asupra legislației interne, în unele cazuri asupra tratatelor internaționale sau acordurilor ratificate sau aprobate, cât și măsurile necesare de ajustare;

f) esența recomandărilor primite pe parcursul consultărilor publice, pentru a asigura transparență în procesul decizional;

g) măsurile de implementare – schimbările instituționale și funcționale la nivel de administrație publică locală și centrală;

h) motivele pentru acceptarea cererii Parlamentului de a examina proiectul de act legislativ *în mod prioritar* sau în regim de urgență.

(3) În raportul comisiei se propune:

- a) proiectul de lege (în cazul dezbaterii unei legi ordinare sau hotărâri) dacă proiectul de lege corespunde cerințelor pentru lectura finală, se adoptă;
- b) proiectul de lege se aprobă în prima lectură și se va pregăti pentru a fi dezbătut în a doua lectură;
- c) proiectul de lege se remite autorului pentru a fi definitivat;
- d) proiectul de lege redactat se aprobă în prima și a doua lectură care se consideră și lectură finală;
- e) proiectul de lege se respinge.

(4) Raportul comisiei permanente pentru lectura a doua cuprinde rezultatul examinării amendamentelor și propunerilor care se includ în sinteza anexată la raport.

(5) Sinteza va indica în mod separat acceptarea sau respingerea motivată de către comisie a amendamentelor admise și/sau respinse din partea deputaților, fracțiunilor parlamentare, cât și a obiecțiilor și propunerilor din partea Direcției generale juridice, Guvernului și altor autorități competente, cât și cele care au fost obținute pe parcursul consultărilor publice.

(6) În raportul comisiei pentru lectura a doua, se va propune Parlamentului adoptarea proiectului de act legislativ în lectura a doua și finală, dacă proiectul de act legislativ corespunde cerințelor pentru lectura finală.

(7) În cazul în care proiectul de act legislativ nu corespunde cerințelor pentru lectura finală, comisia va propune redactarea și pregătirea acestuia pentru lectura a treia, după caz finală.

(8) În cazul în care proiectul de act legislativ corespunde cerințelor pentru lectura finală, comisia poate propune Parlamentului adoptarea acestuia în prima și a doua lectură concomitent.

(9) În cazul în care, în cadrul dezbaterilor în lectura a doua, comisia a ajuns la concluzie că proiectul de act legislativ urmează a fi remis autorului sau respins, aceasta propune Parlamentului remiterea sau respingerea proiectului de act legislativ.

(10) Dacă comisia permanentă sesizată în fond nu poate lua decizia cu privire la proiectul de lege, președintele comisiei pregătește un raport de informare a Parlamentului despre situația survenită. Parlamentul decide prin vot trimiterea proiectului de lege către o altă comisie permanentă sau examinarea proiectului în cadrul ședințelor plenare fără a dispune de raportul din partea comisiei.

Articol 96. Proiectele de bază și proiectele de alternativă

(1) Dacă există mai multe proiecte de acte legislative în aceeași problemă, bazate pe aceeași concepție, comisia examinează fiecare proiect în parte și le propune Parlamentului comasarea acestora pentru lectura a doua.

(2) În situația în care dezbaterii Parlamentului sunt supuse mai multe proiecte de acte legislative ce vizează aceeași problemă, care însă au la bază diferite concepții, comisia permanentă sesizată în fond poate propune

Parlamentului care proiect va fi dezbătut ca proiect de bază. Parlamentul decide care proiect va fi dezbătut ca proiect de bază, celelalte proiecte vor fi considerate de alternativă și nu se vor supune votului. După adoptarea proiectului de bază proiectele de alternativă se consideră consumate și se vor transmite împreună cu proiectul de bază în arhiva Parlamentului.

(3) Dacă sunt înregistrate mai multe proiecte de acte legislative ce vizează modificarea și/sau completarea mai multor articole din același act legislativ, la propunerea comisiei sesizate în fond, acestea pot fi comasate, pentru examinare în lectura a doua, într-un singur proiect.

Articolul 97. Transmiterea raportului comisiei permanente sesizate în fond și a avizelor către deputați și autori

(1) Raportul comisiei permanente sesizate în fond însoțit de avizele fracțiunilor parlamentare, rezultatele consultării publice, precum și avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, se transmit de către Secretariatul Parlamentului, deputaților și autorilor proiectului de act legislativ.

(2) Proiectele de acte legislative care sunt însoțite de documentele stabilite la alin.(1) se înaintează Biroului permanent pentru a fi incluse în lista de așteptare pentru ordinea de zi a Parlamentului.

Secțiunea 5. Desfășurarea ședinței Parlamentului

Articolul 98. Deschiderea ședinței plenare

(1) Ședința plenară a Parlamentului este deschisă de Președintele Parlamentului, sau după caz de unul dintre vicepreședinți.

(2) În timpul ședinței plenare Președintele Parlamentului este asistat de vicepreședinții Parlamentului.

(3) Președintele ședinței precizează dacă ședința este deliberativă, solicită plenului Parlamentului onorarea drapelului și stemei de stat, după care anunță ordinea de zi.

Articolul 99. Atribuțiile președintelui ședinței plenare

(1) Președintele ședinței plenare are de toate împuternicirile necesare pentru a prezida lucrările Parlamentului și a asigura desfășurarea acestora conform procedurilor stabilite.

(2) Președintele ședinței plenare, conduce dezbaterile parlamentare într-un mod corect și imparțial, veghează asupra respectării prezentului cod și asigură menținerea ordinii în ședințe.

(3) Președintele ședinței va interzice intervențiile deputaților care recurg la propuneri excesive și explicații privind procedura și modalitatea de vot, precum și alte acțiuni, care conduc la obstrucționarea activității Parlamentului sau a exercitării drepturilor altor deputați.

(4) Președintele ședinței nu este în drept să comenteze luările de cuvânt ale deputaților.

(5) Președintele ședinței determină în conformitate cu prevederile prezentului cod ordinea în care sunt chemate persoanele să ia cuvântul, luând în considerație necesitatea de a asigura eficiența dezbaterilor, respectând viziunile fracțiunilor parlamentare.

(6) Dacă deputatul depășește timpul alocat pentru luarea de cuvânt, președintele ședinței, înștiințează în prealabil printr-un avertisment și dacă nu se conformează, dispune încetarea discursului acestuia.

Articolul 100. Procedura luării de cuvânt în cadrul ședințelor plenare

(1) Deputații care intenționează să ia cuvântul pe marginea problemelor incluse în ordinea de zi se înscriu în lista vorbitorilor la președintele ședinței plenare. În aceeași listă se indică chestiunea din ordinea de zi și timpul solicitat de vorbitor, ce nu poate depăși 7 minute.

(2) Deputații vor lua cuvântul în ordinea în care numele lor au fost înscrise în lista vorbitorilor la președintele ședinței plenare. Nimeni nu poate lua cuvântul decât dacă acesta îi este oferit de președintele ședinței. Persoanele care iau cuvântul în Parlament vorbesc de la tribună sau de la microfoanele special instalate.

(3) Președintelui Republicii Moldova și Primului-ministru li se oferă cuvântul la solicitare, dacă Parlamentul nu decide altfel. În caz de necesitate, persoanelor menționate li se acordă timp suplimentar de către președintele ședinței.

(4) Vorbitorii sunt obligați să se refere exclusiv la chestiunea pentru discutarea căreia s-au înscris la cuvânt, cu excepția declarațiilor politice, care vor fi făcute în intervalul de timp alocat acestora, conform orarului. În caz contrar, președintele ședinței plenare înștiințează în prealabil printr-un avertisment și, dacă ei nu se conformează, le retrage cuvântul deconectând microfonul.

Articolul 101. Declarațiile deputaților

(1) Deputații au dreptul la declarații pe marginea problemelor ce nu sunt incluse în ordinea de zi a ședinței plenare. Pe parcursul ședinței plenare, deputații se înscriu în lista pentru declarații la președintele ședinței plenare.

(2) Deputaților înscriși pentru declarații li se va oferi cuvântul la finele ședinței plenare.

(3) Frațiunilor parlamentare li se acordă până la 7 minute pentru fiecare declarație, iar deputaților – până la 5 minute.

(4) Dacă declarația vizează imaginea unei fracțiuni parlamentare sau a unui deputat, aceștia au dreptul la replică în cadrul aceleiași ședințe. Replica nu poate depăși 3 minute.

Articolul 102. Excepții de la regulile pentru acordarea cuvântului deputatului – procedura și privilegiile

(1) În afara dezbaterilor legislative sau politice care sunt ținute în sala de ședințe a Parlamentului, conform ordinii de zi, un deputat poate cere permisiunea de a lua cuvântul cu privire la chestiuni ce țin de procedură pentru a oferi o replică sau explicații.

(2) În cazul în care un deputat solicită cuvântul pentru a discuta cu privire la chestiuni ce țin de procedură sau în calitate de privilegiu pentru a oferi o replică sau explicații, președintele ședinței este obligat să-i dea cuvântul fără întârziere.

(3) Un deputat poate solicita cuvântul pentru a discuta pe marginea chestiunilor ce țin de procedură dacă consideră că la momentul dat din dezbateri, anumite prevederi din cod au fost încălcate, prevederi la care dânsul face referință în intervenția sa.

(4) Un deputat poate solicita dreptul la replică sau la oferirea de explicații dacă la momentul dat din dezbateri, sunt înaintate la adresa sa acuzații de la microfonul Parlamentului. În cadrul dezbaterilor deputatul are dreptul doar la o singură replică.

(5) Discursurile făcute în conformitate cu prevederile din alin. (3) și (4) nu vor depăși intervalul de 2 minute.

(6) Deputatul care a solicitat cuvântul pentru a discuta cu privire la chestiuni ce țin de procedură dar a vorbit la alt subiect, pierde dreptul pe toată perioada ședinței de a mai solicita cuvântul cu privire la chestiuni ce țin de procedură.

Secțiunea 6. Dezbaterile proiectelor de legi pe lecturi

Articolul 103. Dezbaterile proiectului de lege pe lecturi

(1) Proiectele de legi, înscrise pe ordinea de zi a ședinței Parlamentului, se dezbate, de regulă, în două lecturi.

(2) Proiectele de legi ordinare, la decizia Parlamentului, pot fi adoptate într-o singură lectură cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de legi organice se adoptă numai după dezbaterile lor în a 2 lecturi.

(4) Proiectele de legi constituționale, proiectele de legi organice integrale, precum și cele în problemele bugetului, finanțelor, economiei care necesită cheltuieli financiare considerabile, proiectele de legi complexe, precum și

proiectele de legi în alte probleme importante, la decizia Parlamentului, pot fi supuse dezbaterii și în a treia lectură.

Articolul 104. Dezbaterile proiectului de lege în lectura finală

(1) Proiectele de legi sunt considerate ca fiind aprobate în mod definitiv dacă au fost votate în lectura finală.

(2) Comisia permanentă sesizată în fond propune Parlamentului să decidă asupra dezbaterii proiectului de lege în lectura finală, indicând acest fapt în raportul pentru proiectul respectiv de lege.

(3) Lectura finală poate coincide cu prima lectură, a doua lectură sau a treia lectură dacă textul proiectului de lege este prezentat și redactat în versiunea sa finală.

(4) Proiectul de lege redactat este anexat la raportul comisiei permanente sesizate în fond și prezentat în plenul Parlamentului pentru a fi adoptat.

Articolul 105. Dezbaterile proiectului de lege în primă lectură

(1) Dezbaterile proiectului de lege în prima lectură constă în:

- a) prezentarea de către autor a proiectului de lege;
- b) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond, după caz a coraportului;
- c) luările de cuvânt ale deputaților cu respectarea obligatorie a ordinii acordării de cuvânt reprezentanților tuturor fracțiunilor parlamentare.

(2) Raportul comisiei permanente sesizate în fond este prezentat de către președintele acesteia, după caz de vicepreședinte sau de un membru al ei desemnat de comisie.

(3) În cadrul dezbaterilor, un deputat are dreptul să adreseze raportorilor cel mult 2 întrebări. Formularea unei întrebări nu poate depăși 2 minute. Fiecare răspuns nu poate depăși 2 minute. Pe marginea răspunsului prezentat, precizări și comentarii nu se admit.

(4) Proiectele de legi ordinare se vor adopta dintr-o singură lectură numai în cazul în care comisia permanentă sesizată în fond propune acest lucru concomitent cu prezentarea în raportul său rezultatele examinării amendamentelor și textul final redactat al proiectului.

Articolul 106. Dreptul autorului proiectului de lege la cuvânt

Autorul inițiativei legislative are dreptul să ia cuvântul înainte de închiderea dezbaterii, totodată discursul lui nu va depăși 5 minute. Dacă sînt mai mulți autori, poate lua cuvântul doar unul dintre ei, cu acordul celorlalți.

Articolul 107. Deciziile adoptate în urma dezbaterii proiectelor de legi în primă lectură

(1) În urma dezbaterii proiectului de lege în primă lectură, Parlamentul poate adopta una din următoarele decizii:

- a) adoptarea legii (în cazul dezbaterii unei legi ordinare);
- b) remiterea proiectului de lege, la propunerea președintelui ședinței, spre definitivare comisiei permanente sesizate în fond sau unei alte comisii competente;
- c) remiterea proiectului de lege, la propunerea președintelui ședinței sau comisiei permanente sesizate în fond, spre definitivare autorului;
- d) aprobarea proiectului de lege în prima lectură și pregătirea lui pentru a fi dezbătut în a doua lectură;
- e) respingerea proiectului de lege.

(2) Deciziile Parlamentului asupra dezbaterilor proiectelor de lege în primă lectură se consemnează în stenograma ședinței, dacă Parlamentul nu decide altfel.

Articolul 108. Pregătirea proiectului de lege pentru lectura a doua

(1) După dezbaterea proiectului de lege în primă lectură, acesta se transmite comisiei permanente sesizate în fond sau unei alte comisii competente pentru examinarea amendamentelor deputaților, a obiecțiilor și propunerilor fracțiunilor parlamentare, Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, a avizelor și expertizelor altor autorități precum și a propunerilor reprezentanților societății civile, și pentru prezentarea raportului respectiv.

(2) În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateră în a doua lectură, deputații, fracțiunile parlamentare pot prezenta suplimentar amendamente comisiei permanente sesizate în fond în termen de 10 zile lucrătoare de la data aprobării proiectului în primă lectură.

(3) Amendamentele înaintate după expirarea termenului limită stabilit în alin.(2) nu sunt examinate, cu excepția cazurilor în care comisia permanentă sesizată în fond decide altfel.

(4) După recepționarea și analiza amendamentelor, comisia permanentă sesizată în fond selectează amendamentele care în opinia comisiei duc la majorarea sau reducerea, veniturilor și cheltuielilor bugetare, precum și a împrumuturilor, și le remite Guvernului spre avizare.

(5) Autorii amendamentelor pot participa la ședința comisiei pentru definitivarea proiectului de lege. Comisia îl va înștiința în prealabil pe autor despre ținerea ședinței.

(6) Dezbateră proiectului de lege în lectura a doua de regulă va avea loc în cel mult 45 de zile de la data aprobării în primă lectură.

(7) În cazul în care unele propuneri necesită a fi apreciate juridic, comisia permanentă sesizată în fond solicită Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, avizarea propunerii sau amendamentului respectiv.

(8) Sinteza amendamentelor și decizia comisiei permanente pe marginea lor, în cazul proiectelor de acte legislative cu sigla UE, se remit comisiei

permanete de profil în domeniul integrării europene pentru examinarea și pregătirea unui coraport.

Articolul 109. Dezbateră proiectului de lege în a doua lectură

(1) Dezbateră proiectului de lege în a doua lectură constă în:

a) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond, după caz a coraportului;

b) dezbateră proiectului de lege pe articole;

c) votarea proiectului de lege;

(2) Votarea proiectului de lege se efectuează pe articole, după caz, în ansamblu, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

Articolul 110. Dezbateră pe articole

(1) Dezbateră pe articole începe cu amendamentele, neacceptate de comisia permanentă sesizată în fond, dacă autorul amendamentului insistă asupra acestui amendament. Amendamentul poate fi rostit doar o singură dată și trebuie să se refere la conținutul unui articol separat.

(2) În cadrul dezbaterilor pe articole, autorii amendamentelor pot să argumenteze propunerile, făcute de ei și respinse de comisie, în cel mult 2 minute.

(3) Pentru președintele ședinței este interzis de a propune dezbateră sau votarea unui amendament care nu a fost discutat de către comisia permanentă sesizată în fond.

Articolul 111. Dezbateră proiectului de lege în a treia lectură

(1) Dezbateră proiectului de lege în a treia lectură se va efectua în cazurile decise de Parlament.

(2) A treia lectură constă în:

a) prezentarea raportului comisiei permanente sesizate în fond;

b) dezbateră proiectului de lege pe articole lăsate pentru dezbateri în a treia lectură;

c) votarea proiectului.

(3) În cadrul celei de-a treia lecturi, în dezbateri poate lua cuvântul numai o singură dată, numai câte un reprezentant al fiecărei fracțiuni parlamentare, a căror luări de cuvânt nu vor depăși 3 minute.

Articolul 112. Timpul alocat pentru dezbateră amendamentelor

(1) Parlamentul va purcede la dezbaterile proiectului de act legislativ pe articole doar dacă comisia permanentă sesizată în fond prezintă raportul său cu deciziile respective asupra propunerilor și amendamentelor înaintate.

(2) Atunci când se discută articolele pentru care au fost înaintate amendamente, deputații, reprezentantul Guvernului, autorul și raportorul din partea comisiei sesizate pot lua cuvântul pentru a-și exprima punctul de vedere.

(3) Drept regulă generală, timpul alocat pentru a lua cuvântul pe marginea textului care urmează să fie votat în Parlament este de 2 minute. La începutul dezbaterii proiectului actului legislativ poate fi stabilit un alt interval de timp alocat pentru intervenții.

(4) Președintele ședinței poate înainta spre aprobare încheierea discuțiilor cu privire la articolul supus dezbaterii.

Articolul 113. Dezbaterile proiectului de lege în a lectură finală

(1) În cazul în care, proiectul de lege, este supus dezbaterilor în lectură finală, în mod separat, prezentarea acestuia începe cu raportul comisiei permanente sesizate în fond la care este anexat proiectul de lege redactat.

(2) Pe parcursul dezbaterilor, președintele ședinței poate admite amendamente de corectare a erorilor și inexactităților tehnice, terminologice sau gramaticale.

Articolul 114. Procesul de votare a amendamentelor

(1) Textele articolelor pentru care nu s-a formulat nici-un amendament, precum și textele articolelor pentru care au fost formulate amendamente, și au fost acceptate de comisie sunt considerate adoptate, dacă Parlamentul nu decide altfel.

(2) Parlamentul se va pronunța prin vot asupra articolelor pe marginea cărora au fost formulate amendamente care nu au fost acceptate de comisie, la solicitarea autorului amendamentului.

(3) În cazul în care toate amendamentele înaintate pentru un articol sunt respinse, textul prezentat de autor este supus votării.

(4) Rezultatul votării – numărul de voturi „pentru”, sau „împotriva” – este anunțat de președintele ședinței și consemnat în stenogramă.

(5) Articolul care rezultă din aprobarea textului este supus votării în ansamblu, fiind aprobat cu votul majorității deputaților prezenți.

(6) Autorul amendamentului îl poate retrage în orice moment înainte de votarea acestuia.

Articolul 115. Încheierea dezbaterilor

(1) La cererea Președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare, dezbaterile asupra problemei luate de Parlament în discuție pot fi încheiate.

(2) Propunerea de încheiere a dezbaterii se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

Articolul 116. Proiectele de acte legislative respinse de Parlament

(1) Proiectele de acte legislative se consideră respinse, dacă la votarea în ansamblu nu s-a obținut majoritatea de voturi conform cerințelor prezentului cod.

(2) Proiectele de acte legislative respinse de Parlament nu pot fi înaintate și supuse unor dezbateri repetate pe parcursul aceleiași sesiuni parlamentare.

Articolul 117. Semnarea actelor legislative adoptate de Parlament

Legile și hotărârile adoptate de Parlament se semnează de Președintele Parlamentului, sau de către unul dintre vicepreședinții Parlamentului în termen de cel mult 20 de zile de la adoptare.

Articolul 118. Trimiterea legii spre promulgare Președintelui Republicii Moldova

(1) Legea se trimite de către Președintele sau de către unul dintre vicepreședinții Parlamentului spre promulgare Președintelui Republicii Moldova cel târziu în ziua de lucru următoare zilei semnării acesteia.

(2) Înainte de promulgare, Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită Parlamentului spre reexaminare în termen de cel mult 2 săptămâni de la recepționarea ei.

(3) Președintele Republicii Moldova poate cere Parlamentului, doar o singură dată, reexaminarea legii pentru orice motive ce fac legea în ansamblu sau o parte a ei inacceptabilă.

Articolul 119. Reexaminarea legii

(1) Reexaminarea legii de către Parlament, în urma cererii depuse de Președintele Republicii Moldova va avea loc în 30 de zile de la data primirii cererii dar nu mai mult de 3 luni. Dacă legea nu este examinată în această perioadă de timp, ea se consideră respinsă de drept.

(2) Obiecțiile Președintelui Republicii Moldova se supun examinării conform procedurii prevăzute de prezentul cod pentru examinarea amendamentelor, în baza raportului comisiei permanente responsabile de legea reexaminată și, după caz, cu avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului.

(3) În cadrul reexaminării legii obiecțiile Președintelui Republicii Moldova pot fi admise total sau parțial, ori pot fi respinse. Înaintarea de noi amendamente nu se admite.

(4) Ca rezultat al reexaminării, Parlamentul poate menține votul asupra legii adoptate anterior sau poate respinge legea. În cazul în care, Parlamentul nu-și menține votul asupra acesteia, legea se consideră respinsă,

(5) În cazul în care, după reexaminarea legii, Parlamentul menține hotărârea adoptată anterior, Președintele Republicii este obligat să promulge legea în termen de cel mult 2 săptămâni de la data trimiterii legii Președintelui.

Secțiunea 7. Procedura de votare

Articolul 120. Votul deschis și votul secret

(1) Deputatul votează personal prin vot deschis sau secret.

(2) Votul deschis se exprima prin mijloace electronice, prin ridicare de mâini sau prin apel nominal. De regulă, votul se exprimă prin mijloace electronice. Alte proceduri de vot deschis sunt aprobate de Parlament, la propunerea fracțiunilor parlamentare.

(3) Votul exprimat prin mijloace electronice, prin ridicare de mâini sau prin apel nominal are următoarele opțiuni: „pro”, „contra”.

(4) Pentru asigurarea numărării voturilor prin ridicare de mâini Parlamentul la începutul fiecărei sesiuni numește câte un numărător pentru fiecare sector.

(5) Votul secret se exprima prin buletine de vot sau prin mijloace electronice.

(6) De regulă, votul este deschis. Votul este secret dacă legislația stipulează astfel sau dacă Parlamentul decide în acest sens la propunerea unei fracțiuni parlamentare.

(7) În cazul votului secret exprimat prin buletine de vot, Parlamentul formează o comisie specială pentru organizarea votării și totalizarea rezultatelor acesteia. În acest caz prevederile art.33 se aplică în mod corespunzător.

Articolul 121. Procedura de vot pe categorii de acte legislative

(1) Legile, hotărârile și alte acte se adoptă de către Parlament cu votul majorității după cum urmează:

a) legile constituționale – cu votul a 2/3 din numărul deputaților aleși;
b) legile organice – în cadrul votului final, după cel puțin două lecturi, cu votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați, dacă Constituția nu stabilește o altă majoritate;

c) legile ordinare, hotărârile și alte acte – cu votul majorității deputaților prezenți la ședință, dacă Constituția nu prevede o altă majoritate.

(2) În cazul actelor legislative remise Parlamentului spre reexaminare de Președintele Republicii Moldova, în condițiile prevederilor art.93 alin.(2) din Constituție se aplică în mod corespunzător prevederile alin.(1).

Articolul 122. Verificarea cvorumului pe parcursul votării

(1) În cadrul ședințelor în care se aplică procedura de votare președintele ședinței verifică cvorumul, care trebuie să satisfacă cerințele constituționale cu privire la votarea proiectelor de acte legislative.

(2) În cazul în care Parlamentul nu întrunește cvorumul necesar pentru exercitarea procedurii de vot, președintele ședinței amână votarea proiectului de act legislativ, pentru următoarea ședință.

(3) Înainte de realizarea votării, președintele ședinței poate cere verificarea cvorumului, prin intermediul dispozitivelor electronice sau prin numărarea deputaților de către numărători. Deputații care nu-și exercită dreptul la vot, dar care sunt prezenți în sala de ședințe, vor fi luați în considerație la calcularea numărului de deputați pentru stabilirea cvorumului.

(4) Cvorumul poate fi verificat periodic la inițiativa președintelui ședinței sau la solicitarea unei fracțiuni parlamentare.

(5) În cazul în care proiectul de act legislativ se pune la vot în altă ședință decât cea destinată votării, președintele ședinței se va convinge că este asigurat cvorumul necesar. În caz de necesitate președintele ședinței printr-un apel public invită deputații la votare.

Articolul 123. Procedura de votare în ședința plenară

(1) Înainte de votare, președintele ședinței formulează clar problema ce se pune la vot, fără a comenta. Fiecare propunere se votează separat.

(2) În cazul votării proiectelor de acte legislative președintele ședinței formulează exact denumirea proiectului de act legislativ numărul și data înregistrării acestuia în Parlament, după care proiectul se pune la vot.

(3) În cadrul procedurii de vot nu se admite înaintarea de noi amendamente și nu se admite revenirea la discutarea proiectului în ansamblu, a unor părți constitutive ale acestuia sau a amendamentelor.

(4) În cazul în care amendamentul formulat de deputat nu a fost acceptat în cadrul comisiei iar autorul solicită votarea amendamentului de către plenul Parlamentului, președintele ședinței supune votului solicitarea.

(5) În cazul în care comisia a acceptat unele amendamente respinse de către autor, la solicitarea acestuia sau a unei fracțiuni parlamentare, Parlamentul va supune votului fiecare amendament în parte.

(6) În cadrul procedurii de vot asupra proiectelor de acte legislative, câte un reprezentant al fracțiunilor parlamentare pot lua cuvânt pe o durată de pînă la 5 minute, pentru a argumenta susținea proiectului sau respingerea acestuia, îndemnînd deputații să voteze pro sau contra.

(7) Președintele ședinței anunță clar rezultatele votării, pentru a fi consemnate în stenogramă.

Articolul 124. Votul prin mijloace electronice

(1) Votul prin mijloace electronice se realizează prin conectarea unuia dintre contactele care reprezintă „vot pentru”, „vot împotriva”.

(2) Rezultatul votului electronic se afișează automat pe panoul electronic.

(3) În cazul în care președintele de ședință, constată existența unor defecțiuni în conectarea circuitelor, acesta solicită plenului repetarea votului prin altă procedură. Sesizarea unor astfel de defecțiuni poate fi realizată și de deputați.

(4) Dispozitivul care permite deputatului accesul la mijloacele electronice de vot este personal. Utilizarea acestuia de către un alt deputat este interzisă.

(5) În cazul în care un deputat votează prin mijloace electronice în numele altui deputat, președintele ședinței anulează votarea și dispune repetarea votului.

(6) În cazul când votul prin mijloace electronice este deschis în cadrul votării finale sau atunci când plenul Parlamentului hotărăște în mod expres, acesta se introduce pentru fiecare deputat pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 125. Controlul asupra utilizării sistemului electronic

În Parlament sistemul electronic poate fi utilizat pentru:

- a) înregistrarea deputaților Parlamentului;
- b) înregistrarea deputaților pentru luări de cuvânt; înregistrarea, înaintarea de către aceștia a propunerilor și amendamentelor;
- c) numărarea voturilor și stabilirea rezultatelor votării;
- d) stocarea și eliberarea operativă a informației de ordin general și a celei statistice privind desfășurarea ședințelor;
- e) alcătuirea și imprimarea listelor și altor documente ale ședințelor;
- f) asigurarea informațională a ședințelor Parlamentului.

Articolul 126. Rezultatele votului electronic

(1) Rezultatele înregistrării și rezultatele votului deputaților în Parlament urmează a fi incluse în formă digitală în raportul stenografic al ședinței, cu excepția datelor privind ședințele închise.

(2) Listele cu rezultatele votului deschis, sunt plasate în Fondul resurselor informaționale electronice al Parlamentului și pe site-ul oficial al Parlamentului.

Articolul 127. Accesul la informația sistemului electronic

(1) Subdiviziunea responsabilă de mentenanța tehnică a sistemului electronic este obligat să prezinte deputaților, la solicitarea scrisă a acestora, informația deținută privind ședințele Parlamentului, cu excepția datelor cu privire la ședințele închise.

(2) Datele cu privire la ședințele închise ale Parlamentului se transmit de către subdiviziunea responsabilă pentru mentenanța tehnică a sistemului electronic în subdiviziunea pentru protecția secretului de stat din cadrul Secretariatului.

(3) Alte persoane, pot avea acces la informația păstrată în memoria sistemului electronic, doar cu permisiunea președintelui Comisiei pentru etică, regulament și imunitate parlamentară, cu excepția informației accesibile publicului în condițiile legislației în vigoare.

Articolul 128. Votul prin apel nominal

(1) Votul prin apel nominal se desfășoară în modul următor: președintele ședinței plenare explică obiectul votării și sensul cuvintelor „pentru” și „contra”; unul dintre vicepreședinții Parlamentului dă citire numelui și prenumelui deputaților; fiecare deputat răspunde „pentru” sau „contra”.

(2) După terminarea apelului se repetă numele și prenumele deputaților care nu au răspuns.

(3) Deputatul care nu răspunde după cel de-al doilea apel se consideră absent.

Articolul 129. Votul secret prin buletine de vot

(1) Votarea secretă se organizează de o comisie specială formată de Parlament. La organizarea votării secrete se aplică în mod corespunzător prevederile art.33 din prezentul Cod.

(2) În cazul votului secret prin buletine de vot, pe buletin se trec numele și prenumele candidatului, funcția pentru care acesta candidează și, după caz fracțiunea parlamentară din care face parte sau care l-a propus sau după caz denumirea proiectului de act legislativ supus votului.

(3) Votând „pentru”, deputatul aplică ștampila votat pe buletinul de vot în cercul numelui candidatului propus sau după caz denumirea proiectului de act legislativ; votând „contra” lasă cercul gol în dreptul numelui candidatului propus sau după caz denumirea proiectului de act legislativ.

(4) Buletinul de vot se introduce într-o singură urnă transparentă și sigilată.

Articolul 130. Contestarea corectitudinii numărării votului

(1) Dacă o fracțiune parlamentară contestă corectitudinea numărării votului exercitat, președintele ședinței anulează votarea și dispune repetarea votului, în cazul admiterii contestării.

(2) Contestarea corectitudinii numărării voturilor poate fi înaintată de reprezentantul fracțiunii numai după anunțarea rezultatelor votării.

(3) Contestarea din partea fracțiunii parlamentare este luată în considerație numai dacă majoritatea deputaților fracțiunii date sunt prezenți în sala de ședință.

Articolul 131. Interdicții în cursul votării

(1) În timpul votării deputații sunt obligați să respecte liniștea și să stea la locurile lor la masă.

(2) În cursul votării deputaților nu li se oferă cuvânt. Cel care nu respectă cerințele regulamentare este sancționat de președintele ședinței.

TITLUL II. PROCEDURI PARLAMENTARE SPECIALE

CAPITOLUL IV. PROCEDURA DE REVIZUIRE A CONSTITUȚIEI

Articolul 132. Legea constituțională

(1) Revizuirea Constituției poate fi operată prin lege constituțională cu respectarea principiilor supremației Constituției, stabilității acesteia, unității materiei și echilibrului valorilor consacrate prin Legea Supremă.

(2) Revizuirea Constituției este efectuată în conformitate cu cerințele art. 141, 142 și 143 din Constituție și prevederile prezentului Cod.

(3) Constituția nu poate fi revizuită în perioada în care mandatul se prelungește până la întrunirea legală a noii componente a Parlamentului, precum și pe perioada instituirii stări de urgență, de asediu și de război.

Articolul 133. Cerințele pentru procedura specială de revizuire a Constituției

(1) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției va corespunde cerințelor Constituției, ale Legii nr.100/2017 și a prezentului Cod.

(2) Proiectul de lege constituțională împreună cu avizul Curții Constituționale adoptat cu votul a cel puțin 4 judecători, se prezintă Parlamentului împreună cu dosarul de însoțire.

(3) În temeiul rezoluției Președintelui Parlamentului proiectul de lege constituțională se introduce în procedura legislativă. În cazul în care proiectul de lege constituțională nu corespunde cerințelor legale, se aplică în modul corespunzător prevederile art.74 al prezentului Cod.

(4) Pentru examinarea proiectului de lege constituțională, Președintele Parlamentului îl remite comisiei permanente sesizate în fond. În cazul în care comisia permanentă sesizată în fond consideră că la examinarea proiectului de lege constituțională este necesar de a fi atrași deputați din alte comisii permanente, aceasta propune Parlamentului crearea unei comisii speciale care va fi comisia sesizată în fond.

(5) Proiectul de lege constituțională se repartizează pentru avizare fracțiunilor parlamentare, Direcției generale juridice și Guvernului în cazul când inițiativa nu-i aparține.

(6) În termen de 90 de zile de la data înregistrării inițiativei legislative deputații vor putea prezenta amendamente la proiectul de lege constituțională, după expirarea acestui termen amendamente nu se mai acceptă.

(7) Amendamentele la proiectul de lege constituțională pot fi înaintate de către cel puțin 15 deputați. Amendamentele la proiectul de lege constituțională vor respecta principiile unității materiei și a echilibrului valorilor consacrate prin Constituție.

(8) După 90 de zile comisia sesizată în fond face sinteza amendamentelor și le prezintă Curții Constituționale pentru avizare. Amendamentele avizate pozitiv de Curtea Constituțională se includ pentru dezbateri în Parlament.

(9) Nu necesită avizarea Curții Constituționale amendamentele la un proiect de lege constituțională care țin de:

- a) redactarea textului;
- b) modificări care nu afectează esența prevederilor propuse de autor;
- c) omiterea unor articole sau părți de articole, dacă aceasta nu afectează esența proiectului.

Articolul 134. Dezbateră proiectului de lege constituțională

(1) Proiectul de lege constituțională este înaintat plenului Parlamentului pentru dezbateră după expirarea termenului de 6 luni de la data înregistrării inițiativei legislative corespunzătoare.

(2) Proiectul de lege constituțională se dezbate în cel puțin două lecturi.

Articolul 135. Dezbateră proiectului de lege constituțională în primă lectură

(1) Dezbateră în primă lectură a proiectului de lege constituțională constă în:

- a) prezentarea de către autor a proiectului de lege constituțională;
- b) audierea raportului comisiei sesizate în fond;
- c) luările de cuvânt ale reprezentanților fracțiunilor parlamentare.

(2) La dezbateră în primă lectură a proiectului de lege constituțională, amendamentele nu pot fi supuse dezbaterilor. La încheierea dezbaterilor, Parlamentul adoptă una din următoarele decizii:

- a) aprobă proiectul de lege constituțională în prima lectură;
- b) respinge proiectul de lege.

(3) Decizia asupra proiectului de lege constituțională dezbătut în primă lectură se adoptă de către Parlament, sub formă de hotărâre, cu votul majorității deputaților prezenți.

Articolul 136. Transmiterea proiectului de lege constituțională comisiei sesizate în fond

(1) După aprobarea în primă lectură a proiectului de lege constituțională, ea se transmite comisiei sesizate în fond pentru pregătirea proiectului de lege constituțională pentru dezbateră în a doua lectură.

(2) În cazul în care nu au fost prezentate amendamente și comisia sesizată în fond propune dezbaterile proiectului de lege constituțională în lectura a doua, președintele ședinței supune votului propunerea comisiei.

Articolul 137. Pregătirea proiectului de lege constituțională pentru dezbateri în lectura a doua.

(1) În cazul în care proiectul de lege constituțională este transmis comisiei sesizate în fond, aceasta întocmește un raport de prezentare a proiectului de lege constituțională pentru dezbateri în a doua lectură, în care reflectă rezultatele dezbaterilor în comisie.

(2) În a doua lectură pot fi dezbătute și supuse votului doar amendamentele care au fost avizate pozitiv de către Curtea Constituțională.

(3) Comisia sesizată în fond dezbate și supune votului fiecare amendament în parte.

(4) Raportul și sinteza comisiei pe marginea proiectului de lege constituțională se prezintă Parlamentului pentru dezbateri în lectura a doua.

Articolul 138. Dezbaterile proiectului de lege constituțională în lectura a doua

(1) Dezbaterile în lectura a doua de plenul Parlamentului a proiectului de lege constituțională constă în:

- a) prezentarea raportului comisiei permanente sesizate în fond;
- b) audierea opiniilor fracțiunilor parlamentare.

(2) În cazul în care un amendament nu a fost acceptat de comisia sesizată în fond, autorul amendamentului poate solicita Parlamentului să se expună prin vot asupra amendamentului.

(3) Amendamentele la proiectul de lege constituțională se aprobă cu votul majorității deputaților prezenți.

(4) Dacă amendamentul nu obține numărul de voturi necesar, se consideră adoptată prevederea proiectului votată în prima lectură.

(5) La solicitarea unei fracțiuni parlamentare, fiecare amendament acceptat de comisie poate fi supus votului separat.

Articolul 139. Procedura de votare definitivă a proiectului de lege constituțională

(1) După examinarea și votarea amendamentelor proiectul de lege constituțională se supune votului în întregime.

(2) Proiectul de lege constituțională redactat supus votului în întregime se adoptă cu votul a două treimi din deputații aleși și se consideră adoptat în lectură finală, dacă Parlamentul nu dispune examinarea lui separată în lectură finală.

(3) Dacă proiectul de lege constituțională nu obține numărul de voturi necesar, acesta se consideră respins.

(4) Dacă în termen de un an de la data la care a fost înregistrată în Parlament inițiativa de revizuire a Constituției Parlamentul nu a adoptat legea constituțională corespunzătoare, propunerea se consideră nulă.

(5) Aceiași inițiativă legislativă de revizuire a Constituției poate fi înaintată repetat Parlamentului numai după expirarea unui an de la respingerea sau de la nulitatea acesteia.

Articolul 140. Trimiterea legii constituționale spre promulgare Președintelui Republicii Moldova

(1) Legea constituțională adoptată de către Parlament se trimite Președintelui Republicii Moldova pentru promulgare.

(2) În cazul în care Președintele Republicii Moldova nu promulgă legea constituțională, se aplică în mod corespunzător prevederile art.118-119 din prezentul Cod.

Articolul 141. Referendumul pentru revizuirea Constituției

(1) În cazul când sînt supuse revizuirii dispozițiile prevăzute la art.142 alin.(1) din Constituție, Parlamentul, după adoptarea proiectului de lege constituțională, declară referendumul constituțional republican pentru aprobarea noilor prevederi.

(2) Data referendumului constituțional se stabilește prin hotărîre de Parlament.

(3) Referendumul constituțional republican se desfășoară conform prevederilor Codului electoral.

(4) În cazul în care legea constituțională este supusă aprobării prin referendum constituțional, promulgarea legii devine obligatorie, dacă aceasta a fost aprobată prin referendum.

Articolul 142. Propunerile de revizuire a Constituției prin referendum constituțional

(1) Subiecții cu drept de inițiativă legislativă stabiliți la art.141 din Constituție, pot solicita Parlamentului supunerea aprobării directe prin referendum constituțional a revizuirii Constituției.

(2) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției se perfectează în strictă corespundere cu prevederile Constituției, prezentului Cod, Legii 100/2017 și Codului electoral.

(3) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției împreună cu avizul pozitiv al Curții Constituționale aprobat de cel puțin 4 judecători constituționali și a dosarului proiectului de lege se depun la Parlament.

(3) La expirarea termenului de 6 luni de la primirea propunerilor de inițiere a referendumului pentru revizuirea Constituției, Parlamentul adoptă una din următoarele decizii:

a) aprobă hotărîrea privind organizarea și desfășurarea referendumului constituțional;

b) respinge inițiativa privind desfășurarea referendumului constituțional, dispunând soluționarea problemelor pe cale parlamentară;

c) respinge inițiativa privind desfășurarea referendumului constituțional, dacă revizuirea Constituției nu este o inițiativă populară.

(4) În cazul în care revizuirea unora și aceluiași prevederi ale Constituției este inițiată concomitent pe cale parlamentară și de cetățeni, examinarea propunerilor de revizuire a Constituției pe cale parlamentară încetează.

(5) Proiectul de revizuire a Constituției, aprobat prin referendum republican, va fi adoptat definitiv și va intra în vigoare în condițiile respectării prevederilor art. 143 din Constituție și art. 135-140 din prezentul Cod.

Capitolul V. PROCEDURA DECLARĂRII STĂRII DE URGENȚĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 143. Inițierea declarării stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Propunerea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război se prezintă Parlamentului spre aprobare de către Președintele Republicii Moldova sau Guvern în condițiile stabilite de Legea nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și război.

(2) Subiecții cu dreptul de a înainta demersurile prevăzute la alin.(1) sînt obligați de a prezenta Parlamentului informații argumentate cu privire la declararea stării de urgență, de asediu sau de război, precum și despre necesitatea restrîngerii drepturilor și libertăților cetățenilor pe perioada declarării stării de urgență și de război.

(3) Propunerea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război se examinează de către Parlament neîntîrziat.

(4) În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară acesta este convocat în sesiune extraordinară potrivit cerințelor prezentului Cod.

(5) În cazurile prevăzute de art.87 din Constituție, dacă Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta se convoacă de drept în sesiune extraordinară, în termen de 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

(6) În perioada stării de urgență, de asediu sau de război, Parlamentul nu poate fi dizolvat. Mandatul Parlamentului se prelungește în conformitate cu art.63 din Constituție pînă la finalizarea acestei stări.

(7) În cazul în care declararea stării de urgență pe o parte a teritoriului țării coincide cu desfășurarea alegerilor, decizia de a organiza alegeri pe restul teritoriului țării se adoptă de către Parlament.

Articolul 144. Raportul comisiei sesizate în fond privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Propunerea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război se transmite comisiei responsabilă de domeniu, care examinează circumstanțele care au generat starea respectivă și pregătește un raport pe care îl prezintă Parlamentului spre examinare.

(2) Comisia sesizată în fond redactează proiectul de hotărîre și-l propune Parlamentului spre aprobare.

Articolul 145. Dezbaterile în ședința plenară a propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Dezbaterile parlamentare privind examinarea propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război se desfășoară în ședință închisă.

(2) Dezbaterile în ședință plenară începe cu prezentarea propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război de către Președintele Republicii Moldova sau respectiv de către Guvern.

(3) În cadrul dezbaterilor pe marginea prezentării propunerilor de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război deputații pot formula cîte 2 întrebări cu durata de 1 minut fiecare. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(4) După runda de întrebări, răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei sesizate în fond, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile făcute asupra examinării propunerilor privind instituirea stării de urgență, de asediu sau de război precum și asupra circumstanțelor care au generat starea respectivă.

(5) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală timp de 7 minute, poziția fracțiunii pe marginea problemei dezbătute.

(6) După luările de cuvînt al reprezentanților fracțiunilor președintele pune la vot proiectul hotărîrii privind instituirea stării de urgență, de asediu sau de război.

Articolul 146. Hotărîrea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Starea de urgență, de asediu sau de război se declară prin hotărîre a Parlamentului.

(2) Hotărîrea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război trebuie să prevadă:

- a) motivele care au impus declararea stării respective;
- b) teritoriul pe care se instituie;
- c) durata instituirii, după caz;
- d) măsurile urgente care urmează a fi luate;
- e) organele competente în a căror sarcină este pusă aducerea la îndeplinire a hotărîrii în cauză;
- f) alte prevederi și restricții care se impun.

(3) Hotărîrea Parlamentului cu privire la declararea stării de urgență, de asediu sau de război, este semnată de Președintele Parlamentului și publicată imediat.

Articolul 147. Prelungirea sau încetarea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) În funcție de evoluția situației, Parlamentul poate prelungi sau restrânge durata stării de urgență, sau de asediu, poate extinde sau restrânge aria de acțiune a acesteia.

(2) Ridicarea stării de urgență sau de asediu are loc la data stabilită în hotărîrea privind declararea sau prelungirea acesteia.

(3) În cazul în care situația care a condus la declararea stării de urgență sau de asediu a fost înlăturată înainte de expirarea termenului stabilit, Parlamentul adoptă hotărîrea cu privire la ridicarea stării respective.

(4) Ridicarea stării de război se face prin hotărîre a Parlamentului, după încetarea acțiunilor militare și încheierea păcii.

Capitolul VI. RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Secțiunea 1. Stabilirea datei alegerilor și investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova

Articolul 148. Declararea vacanței funcției de Președinte al Republicii Moldova

(1) În cazul demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau de deces al Președintelui Republicii Moldova funcția se declară vacantă de către Parlament.

(2) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova se declară după emiterea de către Curtea Constituțională a avizului ce constată circumstanțele ce justifică interimatul funcției.

Articolul 149. Demisia Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova poate demisiona din funcție prin depunerea cererii de demisie Parlamentului.

(2) Parlamentul ia act de cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova, declară vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova și numește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

Articolul 150. Stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova

(1) Parlamentul stabilește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova cu cel puțin 60 de zile înainte de expirarea mandatului Președintelui Republicii Moldova în funcție.

(2) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Republicii Moldova (demitere, imposibilitate definitivă de a exercita atribuțiile sau deces), data alegerii Președintelui Republicii Moldova se stabilește în termen de 30 zile din ziua în care a intervenit vacanța.

Articolul 151. Investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova

(1) Investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova se face în cadrul unei sesiuni speciale, în termen de 30 zile de la alegeri, convocată de Președintele Parlamentului la solicitarea președintelui nou ales.

(2) Locul ceremoniei de investitură a Președintelui Republicii Moldova se stabilește de Parlament, luând în considerare solicitarea Președintelui nou ales al Republicii Moldova.

(3) Ședința solemnă a Parlamentului în cadrul căreia se investește în funcție Președintele Republicii Moldova se desfășoară în condițiile Legii nr.1073/1996 privind investitura Președintelui Republicii Moldova.

(4) Ședința se desfășoară sub conducerea Președintelui Parlamentului, în prezența Președintelui nou ales, Președintelui Republicii Moldova în exercițiu și Președintelui Curții Constituționale și cu participarea persoanelor oficiale, altor personalități conform art.2 din Legea nr.1073/1996.

(5) Președintele Curții Constituționale dă citire hotărârii Curții Constituționale cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor Președintelui Republicii Moldova și validarea mandatului lui și declară Președintele Republicii Moldova ales.

(6) În ședința de investire Președintele nou ales depune în fața Parlamentului și a Curții Constituționale, în termenul prevăzut la art.79 alin.(2) din Constituție, următorul jurământ:

"Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea propășirii Republicii Moldova, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei".

(7) Ședința solemnă se transmite la posturile naționale publice de radio și televiziune și prin alte mijloace electronice de informare în masă.

Secțiunea 2. Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova

Articolul 152. Interimatul definitiv

(1) Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova este imposibilitatea definitivă a exercitării mandatului și intervenirea vacanței funcției.

(2) Interimatul survine în cazul în care Președintele Republicii Moldova a demisionat, este demis, se află în imposibilitatea definitivă de ași exercita atribuțiile sau de deces.

(3) Pentru realizarea continuității exercitării funcției de șef al statului, interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru.

(4) Pe perioada exercitării interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, Președintele Parlamentului se degreveză din funcție în condițiile art.35 din prezentul Cod.

(5) Președintele Parlamentului exercită funcția de Președinte al Republicii Moldova până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales.

(6) Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se constată de către Curtea Constituțională, la sesizarea Președintelui Parlamentului.

Articolul 153. Interimatul temporar al funcției de Președinte al Republicii Moldova

(1) Interimatul temporar al funcției de Președinte al Republicii Moldova este imposibilitatea temporară a exercitării funcției de către acesta și se instituie pentru asigurarea continuității exercitării puterii de stat.

(2) Interimatul temporar conduce la înlocuirea temporară de către Președintele Parlamentului sau Primul-ministru a Președintelui Republicii Moldova, fără degrevarea lui din funcția de Președinte al Parlamentului, până la revenirea acestuia în funcție sau până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova.

(3) Interimatul temporar intervine pentru următoarele cazuri:

- a) în cazul concediului Președintelui Republicii Moldova;
- b) în cazul plecării temporare a Președintelui Republicii Moldova în străinătate în vizită privată;
- c) în caz de boală a Președintelui Republicii, în urma căreia nu-și poate îndeplini temporar atribuțiile;
- d) în caz de deces al Președintelui Republicii Moldova, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- e) în cazul demisiei Președintelui Republicii Moldova, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- f) în cazul în care Președintele Republicii Moldova este suspendat din funcție de Parlament, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- g) în cazul imposibilității exercitării temporare a atribuțiilor până la stabilirea de către Curtea Constituțională a imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sale;

h) în cazul blocajului instituțional.

(4) Instituirea interimatului temporar prin înlocuirea temporară a Președintelui Republicii Moldova nu necesită confirmarea Curții Constituționale.

(5) Instituirea interimatului temporar pentru cazurile stabilite la alin.(2) lit.a), b) și c) al prezentului articol se stabilește de către Președintele Republicii Moldova prin decret, care va conține cauza imposibilității temporare de exercitare a atribuțiilor. În cazul revenirii la serviciu Președintelui Republicii Moldova, preia de drept funcția.

(6) Instituirea interimatului temporar pentru cazurile stabilite la alin.(2) lit.d), e), f) și g) al prezentului articol se stabilește printr-o dispoziție a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova. În aceste cazuri Președintele Parlamentului este obligat să sesizeze Curtea Constituțională pentru constatarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova.

(7) În cadrul exercitării interimatului temporar, Președintele interimar al Republicii Moldova nu poate dizolva Parlamentul, numi sau revoca miniștrii, numi sau demite din funcție judecătorii, numi sau rechema ambasadorii.

(8) Președintele Parlamentului exercită funcția de Președinte al Republicii Moldova în cadrul interimatului temporar prevăzut de prevederile prezentului articol, precum și în cazurile exercitării funcției Președintelui Republicii Moldova stabilite de art. 154 din prezentul Cod, fără degrevare din funcție.

Articolul 154. Blocajul instituțional

(1) În cazul blocajului instituțional generat de Președintele Republicii Moldova pentru exercitarea anumitor atribuții, Președintele Parlamentului, după caz, Guvernul sesizează Curtea Constituțională în vederea instituirii interimatului pentru exercitarea anumitor atribuții.

(2) După constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului pentru exercitarea anumitor atribuții, Președintele Parlamentului sau Prim-ministrul este în drept să exercite atribuțiile pentru care a fost stabilit interimatul.

Secțiunea 3. Suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova

Articolul 155. Inițierea suspendării Președintelui Republicii Moldova

(1) Procedura de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova, este o procedură parlamentară prin care Parlamentul recurge la aplicarea prevederilor art.89 din Constituție, în vederea soluționării problemei ce ține de responsabilizarea constituțională a Președintelui Republicii Moldova pentru fapte săvârșite în exercitarea funcției, prin care încalcă prevederile Constituției.

(2) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova din funcție poate fi înaintată de cel puțin o treime din deputați în Parlament, prin care se invocă fapte de încălcare de către Președintele Republicii Moldova a prevederilor Constituției ori a jurământului.

(3) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se depune împreună cu avizul Curții Constituționale prin care se constată circumstanțele care justifică demiterea Președintelui Republicii Moldova din funcție.

(4) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se depune împreună cu cererea de convocare a unei sesiuni speciale pentru examinarea cazului.

Articolul 156. Înregistrarea inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova și convocarea sesiunii speciale

(1) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova împreună cu-avizul Curții Constituționale, cererea de convocare a unei sesiuni speciale și alte documente relevante cazului se depun la Președintele Parlamentului.

(2) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului propunerea de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova cu materialele adiționale se remite comisiei permanente sesizate în fond, se comunică neîntârziat Președintelui Republicii Moldova și se aduce la cunoștință deputaților.

(3) Președintele Parlamentului asigură convocarea Parlamentului în sesiune specială pentru dezbaterile și soluționarea problemei abordate.

Articolul 157. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) După primirea materialelor comisia permanentă sesizată în fond în termen de 10 zile, verifică legalitatea faptelor și încadrarea lor juridică, întrunirea tuturor cerințelor legale pentru caz.

(2) Comisia permanentă sesizată în fond audiază inițiatorii și alți martori, verifică probele prezentate și oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Constatările și concluziile pe marginea problemelor examinate sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 158. Dezbaterile parlamentare asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova începe cu audierea reprezentantului grupului de deputați, care au declanșat procedura demiterii.

(2) După prezentarea inițiativei de suspendare, se oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Dezbaterile plenare asupra suspendării Președintelui Republicii Moldova nu pot fi limitate.

(4) În cadrul dezbaterilor deputații pot formula câte 2 întrebări cu durată de 1 minut fiecare, atât inițiatorilor demiterii, cât și Președintelui Republicii Moldova. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(5) După runda de întrebări, răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei permanente sesizate în fond prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile făcute asupra examinării inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova.

(6) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală timp de 7 minute, poziția fracțiunii pe marginea inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova.

(7) Înainte de a pune la vot, Președintele ședinței va oferi posibilitate Președintelui Republicii Moldova, pentru prezentarea cuvântului de încheiere, până la 7 minute.

(8) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 159. Decizia Parlamentului asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Decizia Parlamentului asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se adoptă prin hotărâre a Parlamentului.

(2) Hotărârea de suspendare a Președintelui Republicii Moldova va conține:

- prevederi privind suspendarea Președintelui Republicii Moldova din funcție până la confirmarea rezultatelor referendumului;
- data petrecerii referendumului pentru demiterea Președintelui Republicii Moldova;

(3) Hotărârea de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova și inițierea demiterii acestuia din funcție prin referendum se adoptă cu votul a două treimi din numărul deputaților aleși.

(4) Hotărârea Parlamentului se remite Comisiei Electorale Centrale pentru organizarea referendumului de demitere a Președintelui Republicii Moldova.

(5) Constatarea rezultatelor referendumului pentru demiterea Președintelui Republicii Moldova se efectuează de Comisia Electorală Centrală și sunt supuse confirmării de Curtea Constituțională.

(6) După confirmarea rezultatelor referendumului prin care a fost aprobată demiterea Președintelui Republicii Moldova, acesta se consideră demis de drept și funcția devine vacantă.

Secțiunea 4. Punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

Articol 160. Procedura punerii sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Punerea sub acuzare este procedura parlamentară de încuviințare de atragere la răspundere penală a Președintelui RM pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(2) Punerea sub acuzare se realizează prin ridicarea imunității suspendarea din funcție și aprobarea demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 161. Ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova pentru atragerea la răspunderea penală

(1) Parlamentul poate dispune ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova în vederea atragerii la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(2) Procedura de ridicare a imunității Președintelui Republicii Moldova este inițiată de Procurorul General prin depunerea sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova pentru exercitarea anchetei penale.

(3) Sesizarea Procurorului General este adresată Președintelui Parlamentului și va cuprinde materiale, date și fapte care denotă săvârșirea unei infracțiuni și încadrarea lor juridică.

(4) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului sesizarea Procurorului General cu materialele adiționale se remit comisiei permanente sesizate în fond și se aduc la cunoștință deputaților. Sesizarea Procurorului General cu privire la ridicarea imunității se aduce neîntârziat la cunoștința Președintelui Republicii Moldova.

(5) La propunerea comisiei permanente sesizate în fond Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială pentru examinarea sesizării Procurorului General.

Articolul 162. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Comisia permanentă sesizată în fond în termen de 10 zile examinează sesizarea Procurorului General cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova.

(2) Constatările și concluziile pe marginea sesizării Procurorului General sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 163. Dezbaterile parlamentare asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova includ audierea Procurorului

General și a Președintelui Republicii Moldova care poate aduce explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută.

(2) În cadrul dezbaterilor deputații pot formula câte 2 întrebări cu durata de 1 minut fiecare, atât Procurorul General, cât și Președintelui Republicii Moldova. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(3) După runda de întrebări și răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei permanente sesizate în fond, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile făcute asupra examinării sesizării Procurorul General cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova.

(4) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală timp de 7 minute, poziția fracțiunii pe marginea sesizării Procurorul General.

(5) Înainte de a pune la vot, Președintele ședinței va oferi posibilitate Președintelui Republicii Moldova, pentru prezentarea cuvântului de încheiere, până la 7 minute.

(6) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 164. Hotărârea Parlamentului privind ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Hotărârea Parlamentului privind ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova va conține:

- prevederi referitor la sesizarea Procurorul General;
- ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova în vederea atragerii lui la răspundere penală.

(2) Parlamentul poate dispune ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova prin hotărâre adoptată cu votul majorității deputaților.

(3) În cazul în care nu este ridicată imunitatea Președintelui Republicii Moldova, sesizarea Procurorul General se consideră respinsă.

(4) În cazul în care Parlamentul a decis ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova la sesizare Procurorul general Parlamentul poate decide prin votul a cel puțin 2/3 din deputați aleși suspendarea Președintelui Republicii Moldova din funcție pe durata anchetei penale.

Articolul 165. Punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova lipsit de imunitate este supus anchetei penale în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală.

(2) În cazul încetării urmăririi penale și a consumării procedurii penale, Procurorul General va informa Parlamentul despre acest fapt. Președintele Parlamentului aduce la cunoștința deputaților în plenul Parlamentului informația respectivă.

(3) În cazul în care ancheta penală constată săvârșirea unei infracțiuni de către Președintele Republicii Moldova, Procurorul General va depune în Parlament demersul privind punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova la care se anexează materialele și alte date cu privire la infracțiunea comisă.

(4) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului demersul Procurorului General cu materialele adiționale cu privire la infracțiunea comisă se remite comisiei și se aduc la cunoștință deputaților. Demersul Procurorului General cu privire la punerea sub acuzare se comunică Președintelui Republicii Moldova.

(5) La propunerea comisiei de profil Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială pentru examinarea demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 166. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Comisia de profil în termen de 10 zile verifică materialele anexate, datele și faptele expuse în demersul Procurorului General care denotă săvârșirea de către Președintele Republicii Moldova a unei infracțiuni.

(2) Comisia de profil audiază Procurorul General și alte persoane, verifică mărturiile și probele prezentate, oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută.

(3) Constatările și concluziile pe marginea demersului Procurorului General sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 167. Dezbaterile parlamentare asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova începe cu audierea Procurorului General, care va răspunde la întrebările deputaților,

(2) După prezentarea demersului Procurorului General se oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută.

(3) După audieri va fi prezentat raportul comisiei de profil, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile făcute asupra examinării demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(4) Frațiunile parlamentare au dreptul să exprime de la tribuna centrală timp de 7 minute poziția fracțiunii pe marginea demersului Procurorului General.

(5) Înainte de a pune la vot, Președintele ședinței va oferi posibilitate Președintelui Republicii Moldova, pentru prezentarea cuvântului de încheiere, până la 10 minute.

(6) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 168. Hotărârea Parlamentului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Hotărârea de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova va conține:

- prevederi referitor la demersul Procurorului General;
- suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova;
- punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova în vederea atragerii lui la răspundere penală.

(2) Hotărârea de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova, se adoptă cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților aleși.

(3) Parlamentul va remite Curții Supreme de Justiție hotărârea sa de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova la care vor fi anexate materialele privind punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 169. Efectele condamnării

În cazul în care Președintele Republicii Moldova a fost condamnat prin sentință definitivă, mandatul acestuia încetează de drept și funcția devine vacantă.

CAPITOLUL VII. RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Secțiunea 1. Investirea Guvernului

Articolul 170. Desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) În cazul în care majoritatea parlamentară prezintă în scris Președintelui Republicii Moldova propunerea de desemnare a unei alte candidaturi la funcția de Prim-ministru, Președintele Republicii Moldova este obligat să desemneze aceasta candidatură.

(3) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

Articolul 171. Înregistrarea cererii și stabilirea datei examinării acesteia în ședința plenară

(1) Cererea candidatului desemnat pentru funcția de prim-ministru, se înaintează Parlamentului împreună cu Programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(2) Președintele Parlamentului dispune multiplicarea și difuzarea documentelor menționate la alin.(1), deputaților, fracțiunilor parlamentare și comisiilor permanente, desemnând comisia permanentă sesizată în fond.

(3) Președintele Parlamentului în termen de 3 zile convoacă ședința Biroului permanent pentru a stabili data sesiunii speciale în care va fi dezbătut Programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(4) Data ședinței plenare în care va fi dezbătută acordarea votului de încredere Guvernului, nu poate depăși 10 zile de la data înregistrării în Parlament a cererii de acordare a încrederii Guvernului.

Articolul 172. Examinarea Programului de activitate, listei ministerelor și listei candidaților la funcția de membru al Guvernului

(1) Programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului se examinează de fracțiunile parlamentare și comisiile permanente ale Parlamentului.

(2) Fracțiunile parlamentare pot invita candidații la funcția de membru al Guvernului pentru audieri.

(3) Comisia permanentă al cărui obiect de activitate corespunde sferei de competență a viitorului ministru, poate invita candidatul la această funcție pentru audieri.

(4) Fracțiunile parlamentare și comisiile permanente pot solicita candidatului desemnat la funcția de Prim-ministru înlocuirea unor candidați la funcția de membru al Guvernului. Solicitarea se transmite candidatului la funcția de Prim-ministru și comisiei permanente de profil juridice și numiri.

(5) Comisia permanentă de profil va examina Programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului, precum și avizele fracțiunilor parlamentare și ale comisiilor permanente și va întocmi un raport asupra acestora.

(6) La ședința comisiei permanente de profil prezența noii componente a Guvernului este obligatorie.

(7) Ca rezultat al dezbaterilor comisia permanentă de profil poate propune modificarea Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(8) Orice modificare în Programul de activitate, în lista ministerelor și în lista candidaților la funcția de membru al Guvernului trebuie să fie acceptată de Primu-ministrul desemnat.

(9) Modificările în Programul de activitate, în lista ministerelor și în lista candidaților la funcția de membru al Guvernului acceptate de Prim-ministru desemnat se introduc în raportul comisiei și se prezintă spre examinare Parlamentului.

Articolul 173. Ședința de investire a Guvernului

(1) Investirea Guvernului se face în sesiunea specială publică a Parlamentului.

(2) La ședința de investire a noului Guvern poate lua cuvîntul Președintele Republicii Moldova, cu scopul prezentării candidaturii desemnate la funcția de prim-ministru.

(3) Pe marginea prezentării candidatului desemnat la funcția de prim-ministru nu au loc dezbateri.

(4) După discursul Președintelui Republicii Moldova, cuvîntul se oferă candidatului desemnat pentru funcția de prim-ministru, în vederea prezentării Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului. Durata prezentării nu poate depăși 45 de minute.

(5) Dezbaterile plenare asupra Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului nu vor depăși 2 ore, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

(6) În cadrul dezbaterilor deputații pot formula cîte 2 întrebări cu durata de 1 minut fiecare, atît candidatului desemnat la funcția de prim-ministru, cît și candidaților la funcția de ministru. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(7) După runda de întrebări, răspunsuri va fi prezentat raportul Comisiei juridice și numiri, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile făcute asupra examinării Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(8) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală timp de 7 minute, poziția fracțiunii pe marginea Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(9) Înainte de a pune la vot, Președintele ședinței va oferi timp Prim-ministrului desemnat, pentru prezentarea cuvîntului de încheiere, pînă la 10 minute.

(10) Hotărîrea Parlamentului pentru aprobarea Programului de activitate a Guvernului, a listei ministerelor și acordării votului de încredere candidaților la funcția de membru al Guvernului, se adoptă cu votul majorității deputaților aleși.

Articolul 174. Solicitarea repetată de investitură a Guvernului

(1) În cazul în care Parlamentul nu acordă votul de încredere noului Guvern, Președintele Republicii Moldova repetă procedura de consultare și desemnare a candidatului la funcția de Prim-ministru.

(2) La funcția de Prim-ministru poate fi desemnată repetat aceeași sau altă persoană.

(3) Procedura de examinare în Parlament a acordării votului de încredere Guvernului se repetă în condițiile prezentei secțiunii.

(4) În cazul neacordării repetate a votului de încredere al Parlamentului asupra Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului după expirarea a 45 de zile de la prima solicitare, Președintele Republicii Moldova poate solicita Curții Constituționale constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

(5) După constatarea de către Curtea Constituțională a circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, Președintele Republicii în termen de 10 zile dizolvă Parlamentul și numește data noilor alegeri în Parlament.

Secțiunea a 2-a. Angajarea răspunderii Guvernului

Articolul 175. Mecanismul angajării răspunderii Guvernului

(1) În temeiul art.106¹ din Constituție, Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, în ședința plenară, asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege.

(2) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului doar asupra proiectelor de legi organice sau ordinare.

(3) Legile constituționale nu pot fi obiectul angajării răspunderii Guvernului, în fața Parlamentului.

(4) Guvernul își poate angaja răspunderea asupra unui proiect de lege sau asupra mai multor proiecte de legi în același timp.

(5) Proiectul de lege asupra căruia Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului nu parcurge etapele procedurii legislative prevăzute de prezentul Cod.

Articolul 176. Condițiile care stau la baza angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege

Procedura angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, trebuie să fie o măsură *in extremis*, determinată de următoarele condiții cumulative:

- a) existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în legea/legile asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea;
- b) necesitatea ca reglementarea să fie adoptată cu maximă celeritate;
- c) importanța domeniului reglementat;
- d) aplicarea imediată a legii;
- e) circumscrierea legilor unui singur domeniu de reglementare.

Articolul 177. Prezentarea angajării răspunderii Guvernului în fața

Parlamentului

(1) Hotărârea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului și textul integral al proiectului de lege ce constituie obiectul acestei proceduri se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Hotărîrea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului și adresa de însoțire a hotărîrii Guvernului se expediază Parlamentului împreună cu textul programului, a declarației politice sau al proiectului de lege împreună cu dosarul de însoțire a acestuia.

(3) Nota informativă adițională proiectului de lege înaintat Parlamentului ca urmare a angajării răspunderii Guvernului va include informații detaliate privind condițiile determinate de urgență, care stau la baza angajării răspunderii Guvernului.

Articolul 178. Convocarea ședinței plenare

(1) Președintele Parlamentului dispune imediat distribuirea hotărîrii Guvernului și a materialelor adiționale deputaților și convoacă ședința Biroului permanent în cadrul căreia:

- se prezintă adresa și materialele Guvernului privind angajarea răspunderii;

- se stabilește data ședinței plenare în cadrul căreia Guvernul își angajează răspunderea asupra programului, declarației de politică generală sau a proiectului de lege.

(2) Convocarea ședinței plenare nu poate depăși 3 zile de la data înaintării în Parlament a solicitării privind angajarea răspunderii Guvernului.

Articolul 179. Sesiunea specială

(1) În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, Parlamentul se convoacă în sesiune specială, în condițiile art.53 din prezentul Cod.

(2) Sesiunea specială se încheie de drept după dezbaterile motiunii de cenzură, dacă aceasta a fost înaintată.

Articolul 180. Prezentarea angajării răspunderii Guvernului în ședința plenară

(1) În cadrul ședinței plenare Prim-ministrul declară în mod expres despre angajarea răspunderii Guvernului, prezintă programul, declarația de politică generală sau proiectul de lege, motivînd recurgerea la această procedură.

(2) În cazul în care Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului asupra mai multor proiecte de legi în același timp, fiecare proiect de lege este prezentat în parte.

Articolul 181. Procedura legislativă

(1) Pe marginea proiectului de lege asupra căruia Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului nu pot fi înaintate propuneri și amendamente.

(2) În cadrul ședinței plenare în care Guvernul își angajează răspunderea dezbateri nu au loc.

(3) Parlamentul, în virtutea prevederilor constituționale, are dreptul de a demite Guvernul prin inițierea și dezbaterile unei motiuni de cenzură.

Articolul 182. Moțiunea de cenzură în urma angajării răspunderii Guvernului

(1) Din data desfășurării ședinței plenare în cadrul căreia a fost prezentată angajarea răspunderii Guvernului, începe să curgă termenul de 3 zile prevăzut de alin.(2) al art.106¹ din Constituție pentru depunerea moțiunii de cenzură.

(2) Moțiunea de cenzură inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților, se depune în ședință plenară la Președintele ședinței, care se comunică de îndată Guvernului și se distribuie deputaților.

(3) În cazul în care Parlamentul nu se află în ședință moțiunea se depune la Președintele Parlamentului.

(4) Președintele Parlamentului convoacă ședința Biroului permanent, pentru stabilirea datei dezbaterii moțiunii, care va avea loc după 3 zile de la data prezentării ei.

Articolul 183. Efectele moțiunii de cenzură în urma angajării răspunderii Guvernului

(1) În cazul adoptării moțiunii de cenzură, prevederile art.276 sînt aplicabile în mod corespunzător.

(2) În cazul nedepunerii moțiunii de cenzură, precum și în cazul respingerii acesteia programul sau declarația de politică generală devin executorii pentru Guvern, iar proiectul legii se consideră adoptat.

Articolul 184. Promulgarea legilor adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului

(1) Legile adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului sînt supuse promulgării și intră în vigoare la data publicării.

(2) Președintele Republicii Moldova este obligat să promulge legea adoptată prin care Guvernul și-a angajat răspunderea, fără dreptul de a remite Parlamentului spre reexaminare.

(3) În cazul în care Președintele consideră că legea adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului este neconstituțională, acesta poate sesiza Curtea Constituțională.

Secțiunea a 3-a. Delegarea legislativă

Articolul 185. Dispoziții generale

(1) Delegarea legislativă reprezintă instituția prin care Parlamentul, în perioada dintre sesiuni, poate abilita Guvernul cu dreptul de a emite ordonanțe cu caracter de lege.

(2) În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege organică specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(3) Ordonanțele pot fi emise pentru o perioadă concretă de timp și într-un domeniu concret, stabilite expres în legea de abilitare.

Articolul 186. Condițiile obligatorii

(1) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul și data pînă la care se pot emite ordonanțe.

(2) Prin legea de abilitare Parlamentul poate condiționa emiterea ordonanțelor cu aprobarea lor ulterioară de către Parlament, stabilind termenul pentru prezentare.

(3) Neprezentarea proiectului de lege pentru aprobarea ordonanței în termenul stabilit de lege, atrage încetarea efectelor ordonanței.

(4) În cazul în care Parlamentul nu examinează proiectul de lege pentru aprobarea ordonanței, prezentat de Guvern, în termenul stabilit în legea de abilitare, efectele ordonanței nu încetează.

(5) Aprobarea sau respingerea ordonanțelor se face prin lege ordinară.

(6) Dacă Parlamentul nu respinge proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor, acestea rămîn în vigoare.

Articolul 187. Sesiunea specială pentru aprobarea ordonanței

(1) În cazul în care prin legea de abilitare s-a stabilit un termen de aprobare a ordonanței care coincide cu perioada dintre sesiuni a Parlamentului, la propunerea Guvernului, Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială, pentru examinarea proiectului de lege privind aprobarea ordonanței.

(2) Sesiunea specială se încheie de drept după aprobarea sau respingerea ordonanțelor.

Articolul 188. Intrarea în vigoare a ordonanțelor

(1) Ordonanțele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

(2) După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanțelor, acestea pot fi modificate sau abrogate numai prin lege.

Secțiunea 4. Raporturile Parlamentului cu Guvernul în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova

Articolul 189. Cooperarea dintre Parlament și Guvern în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova

(1) Parlamentul și Guvernul cooperează în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

(2) Întru asigurarea unui mecanism eficient de interacțiune între Parlament și Guvern, cu privire la integrarea europeană, Secretariatul Parlamentului și Cancelaria de Stat a Guvernului asigură autorităților suportul

informațional și logistica necesară pentru facilitarea promovării proiectelor de legi în domeniul integrării europene.

(3) Delimitarea atribuțiilor Secretariatului Parlamentului și Cancelariei de Stat a Guvernului cu privire la integrarea europeană sunt stabilite în baza unui acord de colaborare.

Articolul 190. Informarea Parlamentului

Guvernul, prin intermediul Ministerului afacerilor externe și integrării europene sau al ministerelor de resort, informează cu regularitate Parlamentul sau comisia permanentă de profil asupra:

- a) problemelor esențiale pentru Republica Moldova, aflate pe agenda europeană;
- b) subiectelor care urmează a fi discutate sau negociate cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale;
- c) rezultatelor negocierilor preconizate sau inițiate cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale.

Articolul 191. Prezentarea în Parlament a documentelor aferente negocierilor și acordurilor cu Uniunea Europeană

Guvernul transmite Parlamentului și Comisiei permanente de profil documentele cu relevanța UE care includ:

- a) informații privind activitatea și rezultatele vizitelor, participărilor, întrevederilor dintre membrii Guvernului și reprezentanții Uniunii Europene sau ai instituțiilor sale;
- b) ordinea de zi și rezultatele rundelor de negocieri cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale;
- c) documentele care prezintă poziția Guvernului în problemele ce urmează să fie abordate în cadrul rundelor de negocieri cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale;
- d) rapoarte semestriale privind îndeplinirea angajamentelor de transpunere a legislației Uniunii Europene în legislația națională;

Secțiunea 5. Rapoarte ale Guvernului

Articolul 192 . Rapoartele anuale ale Guvernului

(1) Anual, în luna aprilie, dar nu mai devreme de 10 luni de la investire, Guvernul, în ședința plenară a Parlamentului, prezintă raportul anual al activității sale.

(2) Raportul se distribuie deputaților cu cel puțin 10 zile înainte de ședința plenară la care acesta va fi audiat.

(3) După necesitate, o dată în decursul unei sesiuni, Parlamentul audiază Guvernul în problemele ce țin de activitatea acestuia.

(4) Participarea membrilor Guvernului la ședințele plenare în cadrul cărora sînt audiate rapoartele Guvernului este obligatorie.

(5) În plenul Parlamentului, raportul Guvernului se prezintă de către Primul-ministru.

Articolul 193. Prezentarea în Parlament a informației cu privire la procesul de integrare europeană a Republicii Moldova

(1) În cadrul raportului anual al Guvernului, un capitol distinct este rezervat , procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, progreselor înregistrate și priorităților trasate.

(2) Capitolul trebuie să includă următoarele aspecte:

a) evaluarea procesului de integrare europeană, inclusiv a negocierilor și acordurilor cu Uniunea Europeană și cu instituțiile sale;

b) date cu privire la proiectele de legi care Guvernul nu a prezentat conform Programului legislativ și care va prezenta Parlamentului în anul calendaristic curent întru implementarea acordurilor cu Uniunea Europeană;

c) informații cu privire la împrumuturile, creditele sau fondurile primite de la Uniunea Europeană pe parcursul anului precedent, precum și despre modul în care au fost utilizate de către Guvern.

Articolul 194. Alte rapoarte ale Guvernului

La solicitarea Parlamentului sau în cazurile prevăzute de lege, Guvernul prezintă și alte rapoarte.

CAPITOLUL VIII. RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 195. Selectarea candidaților la funcția de judecător la Curtea Constituțională

(1) Potrivit prevederilor art.136 din Constituție Parlamentul numește doi judecători la Curtea Constituțională.

(2) Modul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a candidaților la funcția de judecător la Curtea Constituțională este reglementat de prevederile Capitolul XII din prezentul Cod.

Articolul 196. Intrarea în exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale

(1) Persoana numită la funcția de judecător la Curtea Constituțională depune jurământul în fața plenului Parlamentului conform cerințelor stabilite la art.12 din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

(2) Data depunerii jurământului este și data începerii exercitării mandatului de judecător.

Articolul 197. Sesizarea Curții Constituționale privind încălcările admise de judecătorul Curții Constituționale

(1) Frațiunile parlamentare și deputații pot sesiza Curtea Constituțională privind încălcarea jurământului sau a obligațiilor funcționale de către judecătorul Curții Constituționale.

(2) Președintele Curții Constituționale va dispune efectuarea controlului asupra sesizării de încălcare a jurământului sau a obligațiilor funcționale de către judecători informând Parlamentul despre rezultatele lui.

Articolul 198. Încetarea mandatului de judecător al Curții Constituționale

(1) Încetarea mandatului de judecător al Curții Constituționale are loc în condițiile stabilite de prevederile art.19 din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

(2) Ridicarea imunității judecătorului Curții Constituționale conduce la încetarea de drept a mandatului.

(3) Ridicarea imunității judecătorului și încetarea exercitării funcției este decisă de Curtea Constituțională, care declară vacanța funcției și sesizează Parlamentul sau altă autoritate competentă, solicitându-i să numească un nou judecător.

Articolul 199. Aprobarea bugetului Curții Constituționale

(1) Plenul Curții Constituționale prezintă Parlamentului pînă la 1 iulie propunerea privind bugetul Curții pe anul viitor. Proiectul bugetului se prezintă împreună cu raportul Curții de Conturi pentru executarea bugetului pentru anul precedent.

(2) Bugetul Curții Constituționale este examinat de comisia permanentă sesizată în fond asupra căruia prezintă un raport Parlamentului.

(3) Parlamentul aprobă bugetul Curții Constituționale pînă la finele lunii iulie și-l transmite Guvernului pentru a fi inclus în bugetul de stat.

Articolul 200. Raportul anual al Curții Constituționale

(1) Anual pînă la 1 februarie Curtea Constituțională prezintă plenului Parlamentului raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale.

(2) Parlamentul, la propunerea comisiei de profil, ia act de raportul Curții Constituționale și dispune, masuri pentru asigurarea constituționalității, remedierea situațiilor, executarea hotărârilor sau a adreselor Curții Constituționale.

Articolul 201. Punctele de vedere ale Parlamentului prezentate Curții Constituționale

(1) La solicitarea Curții Constituționale, comisiile permanente responsabile împreună cu Direcția Generală Juridică, vor elabora în termen de 30 de zile lucrătoare punctele de vedere ale Parlamentului pe marginea sesizărilor depuse la Curte.

(2) Parlamentul este reprezentat la Curtea Constituțională de către șeful Direcției generale juridice sau alt angajat conform fișei postului. În caz de necesitate Parlamentul este reprezentat la Curtea Constituțională de reprezentantul comisiei permanente responsabile de elaborarea punctului de vedere al Parlamentului.

Articolul 202. Executarea hotărârilor și adreselor Curții Constituționale

(1) Parlamentul va examina în mod prioritar proiectele de legi prezentate de către Guvern întru executarea hotărârilor Curții Constituționale.

(2) Atribuția de supraveghere a executării hotărârilor și adreselor Curții Constituționale va fi exercitată de către un vicepreședinte al Parlamentului.

(3) Comisiile permanente sesizate în fond de competența cărora țin domeniile reglementate de actul legislativ respectiv vor examina și soluționa în termen de 2 luni constatările privind lacunele și omisiunile reglementărilor legislative, indicate în adresele Curții Constituționale, iar în caz de necesitate comisiile permanente vor solicita Guvernului elaborarea proiectelor de legi respective.

(4) Despre executarea adreselor Curții Constituționale comisiile responsabile vor informa Curtea Constituțională.

Articolul 203. Specificul controlului constituționalității tratatelor internaționale

(1) Exercițarea controlului constituționalității unui tratat internațional poate interveni între momentul exprimării consimțământului de către Republica Moldova de a fi legată prin tratat pe plan internațional și momentul punerii în vigoare a tratatului prin îndeplinirea procedurilor cerute de lege.

(2) Deputații și fracțiunile parlamentare își pot exercita dreptul de a sesiza Curtea Constituțională în vederea controlului constituționalității tratatelor internaționale din momentul înregistrării în Parlament al proiectului de lege pentru ratificarea tratatului internațional până la adoptarea lui de către Parlament.

(3) Dacă tratatul internațional este supus controlului de constituționalitate în timpul procedurii parlamentare, acesta nu poate fi ratificat pînă la adoptarea Hotărîrii Curții Constituționale.

(4) Tratatul internațional se supun ratificării de către Parlament numai după declararea lor de către Curtea Constituțională ca fiind compatibile cu prevederile constituționale.

(5) În cazul în care Curtea Constituțională declară incompatibil Tratatul internațional cu prevederile constituționale, Parlamentul dacă nu poate remedia situația prin aprobarea de rezerve, remite tratatul către Guvern pentru ajustarea acestuia la normele constituționale ori pentru a iniția revizuirea Constituției.

CAPITOLUL IX. RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU AUTORITĂȚILE PUBLICE DIN DOMENIUL JUSTIȚIEI

Articolul 204. Dispoziții generale

(1) Raporturile Parlamentului cu autoritățile publice din domeniul justiției sunt reglementate de Constituție și alte legi.

(2) Autoritățile publice din domeniul justiției sunt Consiliul Suprem al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.

Articolul 205. Colaborarea Parlamentului cu autoritățile publice din domeniul justiției

(1) În vederea asigurării dezideratelor statului de drept și a supremației legii, Parlamentul colaborează cu autoritățile publice din domeniul justiției în exercitarea prerogativelor constituționale ce le revin.

(2) Parlamentul consultă opinia autorității publice din domeniul justiției în cazul în care proiectul de act legislativ admis spre examinare în Parlament o vizează direct.

(3) Conducerea autorităților publice din domeniul justiției poate participa la ședințele Parlamentului, în baza invitației sau la solicitare.

(4) Parlamentul nu poate interveni în activitatea funcțională de îndeplinire a justiției și/sau a anchetei penale a autorității publice din domeniul justiției.

(5) Disensiunile între Parlament și autoritățile publice din domeniul justiției sunt soluționate de Curtea Constituțională în modul stabilit de lege.

Articolul 206. Numirea și revocarea în funcția de demnitate publică în domeniul justiției

(1) Numirea în funcția de demnitate publică în domeniul justiției are loc în conformitate cu prevederile legii speciale din domeniu și ale prezentului Cod.

(2) Revocarea din funcția de demnitate publică în domeniul justiției are loc în conformitate cu prevederile legii speciale la inițiativa autorității publice din domeniul justiției.

Articolul 207. Rapoartele autorităților publice din domeniul justiției

(1) Autoritățile publice din domeniul justiției prezintă anual Parlamentului raportul său privind funcționarea justiției și asigurarea supremației legii întocmit în conformitate cu prevederile prezentului Cod, însoțit după caz de propuneri privind perfecționarea cadrului legislativ în vigoare.

(2) Parlamentul în condițiile prezentului Cod poate solicita și alte rapoarte și informații care țin de domeniul justiției.

(3) Parlamentul, la propunerea comisiei de profil, poate lua act de rapoartele autorităților publice din domeniul justiției și propune măsuri de remediere și, după caz, de perfecționare a legislației în vigoare.

CAPITOLUL X. RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

Articolul 208. Raporturile Parlamentului cu autoritățile administrației publice locale.

(1) Parlamentul în cadrul exercitării funcției de reprezentare, supraveghează activitatea tuturor autorităților administrației publice locale în vederea asigurării de către acestea a ordinii de drept.

(2) Autoritățile administrației publice locale au obligația să activeze în cadrul legal stabilit de Constituție și de legi. Acestea nu pot adopta decizii care pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională ori ordinea de drept.

(3) Parlamentul prin intermediul comisiei permanente responsabile colaborează și acordă sprijin autorităților administrației publice locale în vederea realizării misiunilor lor.

(4) Comisia permanentă responsabilă are dreptul de a se informa despre activitatea organelor autorităților administrației publice locale, să solicite informații privind activitatea autorităților publice locale în domeniul financiar-bugetar, economic, social, cultural și educațional, informații ce țin de asigurarea legalității, apărării ordinii publice, respectării drepturilor constituționale și libertăților cetățenilor.

(5) Informația solicitată de Parlament se prezintă de autoritățile publice locale în termen de pînă la 30 de zile.

(6) După analiza informațiilor comisia permanentă responsabilă poate întocmi un raport și propune Parlamentului dezbateră problemelor cu care se confruntă administrația publică locală.

(7) Prevederile prezentului capitol se aplică în egală măsură și autorităților din Unitatea teritorial autonomă Găgăuzia și autorităților din stînga Nistrului.

Articolul 209. Consultarea autorităților administrației publice locale

(1) Parlamentul prin intermediul comisiilor de profil în cadrul dialogului instituțional, informează și consultă autoritățile publice locale, prin structurile lor asociative, asupra oricăror chestiuni ce le privesc în mod direct, precum și în procesul de examinare și adoptare a actelor legislative referitoare la organizarea și funcționarea administrației publice locale.

(2) Proiectele de acte legislative, care vizează statutul, atribuțiile sau alte chestiuni ce se referă la UTA Găgăuzia, sunt supuse avizării de către Adunarea Populară a UTA Găgăuzia. Avizul se prezintă în termen de 30 zile sau în alt termen stabilit prin rezoluția Președintelui Parlamentului. Neprezentarea în termenul stabilit a avizului nu împiedică examinarea proiectului.

Articolul 210. Suspendarea activității autorităților administrației publice locale.

(1) În cazul în care autoritățile administrației publice locale încalcă în mod deliberat prevederile constituționale și a legislației, precum și în cazul când prin faptele lor pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională sau ordinea de drept, activitatea acestora poate fi suspendată de Parlament.

(2) Constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității autorităților administrației publice locale se decide de instanțele de contencios administrativ.

(3) În cazul în care activitatea autorităților administrației publice locale se încadrează în cerințele alin.(1) din prezentul articol oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat, sesizează instanțele de contencios administrativ competente și solicită constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității organelor administrației publice locale.

(4) Constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității organelor administrației publice locale, împreună cu dosarul faptelor admise de autoritățile publice locale se remit Guvernului, care dispune măsuri pentru înlăturarea încălcărilor, sancționarea vinovaților și sesizează Parlamentul.

(5) La propunerea Guvernului, Parlamentul examinează gravitatea cazului și în cazul în care situația nu a revenit la normalitate decide suspendarea activității organelor administrației publice locale.

(6) Hotărîrea Parlamentului privind suspendarea activității organelor administrației publice locale, se remite Comisiei Electorale Centrale pentru organizarea și desfășurarea alegerilor anticipate.

CAPITOLUL XI. COLABORAREA PARLAMENTULUI CU SOCIETATEA CIVILĂ

Articolul 211. Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă

(1) Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se desfășoară în baza prevederilor prezentului Cod, Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, alte acte normative.

(2) În vederea asigurării procesului de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, Secretariatul Parlamentului ține evidența organizațiilor societății civile interesate, care cuprinde organizațiile neguvernamentale înregistrate în Republica Moldova care își exprimă dorința de a coopera cu Parlamentul.

(3) În scopul informării societății civile despre activitatea Parlamentului, Secretariatul Parlamentului asigură ținerea web site-ului Parlamentului, pe care se plasează informații despre activitatea Parlamentului, ordinea de zi a ședințelor în plen, proiectele de acte legislative parvenite la Parlament.

Articolul 212. Principiile cooperării dintre Parlament și societatea civilă

În procesul de cooperare, Parlamentul și reprezentanții societății civile se conduc de următoarele principii:

- activism civic și implicare;
- încredere;
- parteneriat;
- responsabilitate și răspundere;
- transparență, inclusiv financiară;
- independența politică a inițiativelor civice;
- dezvoltarea durabilă și echilibrată;
- egalitatea de oportunități.

Articolul 213. Obiectivele cooperării

Pentru o cooperare permanentă, deschisă și eficientă dintre Parlament și societatea civilă se stabilesc următoarele obiective:

- a) reprezentarea cât mai largă în Parlament a opiniilor diverselor grupuri de cetățeni;
- b) evaluarea obiectivă a problemelor cu care se confruntă societatea;
- c) eficientizarea democrației participative și a procesului de luare a deciziilor;
- d) încurajarea inițiativelor civice;
- e) extinderea și perfecționarea cadrului legislativ prin participarea cât mai largă a alegătorilor la acest proces.

Articolul 214. Formele cooperării

(1) Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se va efectua în următoarele forme:

a) consultare permanentă - Parlamentul pune la dispoziția societății civile proiectele de acte legislative, prin plasarea acestora pe web-site-ul oficial;

b) întruniri ad-hoc - la inițiativa Președintelui Parlamentului, a Biroului permanent, a comisiilor parlamentare permanente, a fracțiunilor parlamentare sau a organizațiilor societății civile, pot fi organizate întruniri ad-hoc pentru consultări asupra unor probleme concrete de pe agenda Parlamentului și asupra altor probleme de interes național.

c) audieri publice - audierile publice vor fi organizate cel puțin o dată pe an de către fiecare comisie parlamentară permanentă întru consultarea organizațiilor societății civile în probleme de pe agenda Parlamentului sau în alte probleme de interes național.

d) conferința anuală - pentru a evalua gradul de cooperare și pentru a decide asupra unor noi direcții de cooperare între Parlament și organizațiile societății civile, Președintele Parlamentului convoacă anual o conferință cu participarea reprezentanților organizațiilor societății civile, precum și a reprezentanților din cadrul Parlamentului.

(2) Reprezentanții societății civile pot fi incluși în grupurile de lucru create de Parlament și de organele de lucru ale acestuia în vederea elaborării sau definitivării unor proiecte de acte legislative.

Articolul 215. Contribuția societății civile

(1) Organizațiile societății civile interesate pot accesa liber informația și prezenta expertize, analize de impact, comentarii, opinii, evaluări, propuneri și alte materiale, respectând standardele/cerințele de cooperare stabilite de legislația în vigoare.

(2) Toate contribuțiile organizațiilor societății civile, realizate în cadrul procesului de cooperare cu Parlamentul, poartă caracter de recomandare.

Articolul 216. Activități în Parlamentul Republicii Moldova

(1) La inițiativa Președintelui Parlamentului, organelor de lucru ale Parlamentului, în încăperile Parlamentului pot fi desfășurate ședințe, mese rotunde, seminare, conferințe și alte acțiuni ce țin de activitatea legislativă.

(2) Copiile stenogramelor redactate, recomandărilor, alte materiale pregătite în urma desfășurării ședințelor, meselor rotunde, seminarelor, conferințelor și altor acțiuni legate de activitatea legislativă a Parlamentului, se transmit la biblioteca Parlamentului. în decurs de 10 zile din ziua desfășurării acestora.

CAPITOLUL XII. NUMIREA ÎN FUNCȚII PUBLICE

Articolul 217. Numirea de către Parlament a unor persoane în funcții publice

(1) Parlamentul în calitatea sa de putere legislativă are atribuții de numire sau eliberare din funcții publice.

(2) Prin numire în funcție publică de Parlament, se înțelege numirea, alegerea, confirmarea sau desemnarea persoanelor.

(3) Prin eliberare din funcție publică de Parlament, se înțelege eliberarea, demiterea sau revocarea din funcție a persoanelor.

(4) Numirea, persoanelor în funcții publice sau eliberarea din funcții publice a persoanelor numite de Parlament, se dispune de Parlament prin hotărâre.

Articolul 218. Selectarea candidaților pentru numirea în funcții publice

(1) Selectarea candidaților pentru funcții publice se face prin concurs public în baza următoarelor principii:

a) competiția deschisă, prin asigurarea accesului liber de participare la concurs a persoanelor care îndeplinesc condițiile stabilite și depun dosarul;

b) alegerea după merit, prin selectarea persoanei în baza criteriilor ce asigură garanțiile legate de profesionalismul și integritatea ei;

c) asigurarea transparenței, prin punerea la dispoziția tuturor celor interesați a informațiilor referitoare la concurs;

d) tratamentul egal și nediscriminatoriu, astfel încât orice candidat să aibă șanse egale.

(2) Excepție de la concurs fac cazurile de ocupare a funcțiilor publice din cadrul Parlamentului care parcurg o procedură specială, precum și în cazul funcțiilor publice pentru care legea specială prevede o altă procedură.

(3) Concursul pentru suplinirea funcțiilor publice vacante se efectuează de comisia permanentă de profil, iar după caz și de o altă comisie parlamentară.

Articolul 219. Concursul public pentru numirea în funcții publice

(1) Modul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a candidaților la funcții publice este stabilit de Biroul permanent al Parlamentului.

(2) Concursul de selectare a candidaților pentru funcții publice constă în:

a) depunerea dosarului complet de persoana care întrunește condițiile stabilite pentru participare la concurs;

b) interviul public, susținut în fața comisiei.

(3) Selectarea candidaților pentru funcții publice se face de comisia permanentă de profil care va propune Parlamentului pentru numire candidații selectați.

Articolul 220. Propunerile pentru numirea în funcții publice

(1) Urmare a rezultatelor concursului persoanele împuternicite cu dreptul de înaintare a candidaturilor (Președintele Parlamentului, fracțiunile parlamentare, comisiile permanente sau un grup de deputați) propun Parlamentului numirea candidatului la funcția publică. Legea poate să stabilească o altă persoană sau autoritate care să propună Parlamentului candidatura pentru numirea în funcție publică.

(2) Autoritățile, membrii cărora sunt numiți de Parlament, sunt obligate să informeze Parlamentul, despre necesitatea declanșării procedurii de numire a persoanelor respective cu 3 luni înainte de expirarea mandatului acestora, dacă legea nu prevede alt termen. În cazul în care vacanța funcției a intervenit înainte de expirarea mandatului, aceste autorități informează Parlamentul despre aceasta în termen de până la 15 zile de la survenirea vacanței funcției.

(3) Procedura de eliberare din funcție a persoanelor numite de Parlament, se face în conformitate cu procedura stabilită de lege. În cazul în care legea nu prevede o procedură clară de eliberare din funcție, se vor aplica procedurile similare numirii în funcție.

Articolul 221. Raportul comisiei parlamentare de profil pe marginea propunerilor pentru numire în funcție publică

(1) Chestiunea cu privire la numirea, în funcție publică se examinează de comisia permanentă de profil, iar după caz și de alte comisii ale Parlamentului. Persoana în privința căreia se examinează chestiunea este obligată să fie prezentă la ședința comisiei.

(2) Comisia permanentă de profil va examina propunerile pentru numire, în funcție publică a persoanei și va întocmi un raport în care va indica despre corespunderea propunerilor cu cerințele Constituției sau a legilor și va propune Parlamentului adoptarea unei hotărâri. Proiectul de hotărâre se elaborează de către comisia permanentă de profil și se prezintă anexat la raport.

(3) În cazul în care legea o cere, comisiile permanente vor prezenta corapoarte sau avize pe marginea propunerilor.

(4) În cazul organizării concursului pentru ocuparea funcției publice rezultatele acestuia se prezintă Parlamentului.

Articolul 222. Examinarea de către Parlament a propunerilor de numire în funcții publice

(1) Examinarea în Parlament a chestiunii privind numirea sau eliberarea din funcție a persoanelor începe cu prezentarea de către persoana sau reprezentantul organului colegial a propunerii respective. În cazul unui organ colegial prezența acestuia în ședința Parlamentului este obligatorie.

(2) După prezentarea propunerii deputații pot adresa întrebări raportorului sau persoanei invitate în privința căreia se examinează chestiunea.

(3) Procedura este continuată de prezentarea raportului comisiei permanente de profil, iar după caz acesta este urmat de coraportul altei comisii permanente.

(4) Frațiunile parlamentare pot să se expună în termen de pînă la 7 minute asupra propunerilor.

(5) Parlamentul numește sau eliberează persoanele din funcții publice prin hotărîre adoptată cu votul majorității deputaților prezenți dacă Constituția nu prevede o altă majoritate.

Articolul 223. Examinarea chestiunilor pentru depunerea jurămîntului/făgăduinței în fața Parlamentului

(1) În conformitate cu prevederile Constituției sau a legii anumite persoane depun jurămîntul/făgăduința în fața Parlamentului și a altor autorități după caz.

(2) De regulă persoanele depun jurămîntul/făgăduința imediat după numirea lor în funcție.

(3) Chestiunile cu privire la depunerea jurămîntului/făgăduinței se examinează în comisia permanentă de profil, care verifică respectarea cerințelor legale pentru numirea în funcția respectivă de regulă concomitent cu pregătirea materialelor pentru numire.

(4) Comisia permanentă de profil constată necesitatea depunerii jurămîntului/făgăduinței și întocmește un raport pe care îl prezintă Parlamentului, sau aceasta se consemnează în raportul pentru numire în funcție.

(5) Textul jurămîntului/făgăduinței se pregătește de comisia permanentă de profil pe foi cu antet speciale ale Parlamentului, și asigură semnarea oficială a textului de către persoana care a depus jurămîntul/făgăduința.

Articolul 224. Termenii pentru suplinirea funcției vacante

(1) În cazul eliberării din funcție sau în alte cazuri care face să devină funcția vacantă înainte de termen, persoana sau organul colegial responsabil de înaintarea candidaturii sunt obligați în termen de 30 de zile sau în alt termen stabilit de lege să prezinte Parlamentului propuneri privind ocuparea funcției vacante.

(2) În cazul în care competența de înaintare a candidaturii îi revine organelor de lucru ale Parlamentului, comisia permanentă de profil, în termen de 30 de zile organizează concursul public pentru selectarea persoanei la funcția publică vacantă.

(3) În privința propunerii privind suplinirea funcției vacante Parlamentul trebuie să decidă în termen de 30 de zile de la prezentare.

CAPITOLUL XIII. AUTONOMIA BUGETARĂ A PARLAMENTULUI ȘI A ALTOR AUTORITĂȚI

Articolul 225. Bugetul Parlamentului

(1) Conform Constituției Republicii Moldova, Parlamentul are autonomie bugetară, care determină în mod autonom resursele financiare și cheltuielile proprii, în condițiile legii, prin aprobarea bugetului propriu, cu includerea ulterioară a acestuia în legea bugetului de stat.

(2) Bugetul Parlamentului reprezintă totalitatea de venituri și cheltuieli destinate realizării funcțiilor Parlamentului.

(3) Bugetul Secretariatului Parlamentului este parte integrantă a bugetului Parlamentului. Activitatea financiară a Secretariatului Parlamentului se determină prin regulamentul acestuia.

Articolul 226. Elaborarea bugetului Parlamentului

(1) Proiectul bugetului Parlamentului se elaborează ținând cont de prevederile legislației în vigoare privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală, prezentul cod, Regulamentul Secretariatului Parlamentului, cadrul bugetar pe termen mediu, obiectivele politicii bugetar-fiscale ale Republicii Moldova, programul legislativ și programele de activitate ale comisiilor permanente, planurile de dezvoltare strategică a Secretariatului Parlamentului.

(2) În bugetul anual al Parlamentului pot fi prevăzute distinct mijloace financiare pentru asigurarea activității Președintelui Parlamentului, a vicepreședinților Parlamentului, a fracțiunilor parlamentare, a comisiilor parlamentare de anchetă, precum și pentru activitatea grupurilor de lucru privind elaborarea actelor legislative și pentru activitățile de analiză ex-post a legislației etc.

(3) Cheltuielile capitale sunt incluse în bugetul anual propriu al Parlamentului, drept urmare a consultărilor purtate cu Guvernul.

(4) Secretarul General al Parlamentului este responsabil de organizarea procesului bugetar al Parlamentului.

Articolul 227. Aprobarea bugetului Parlamentului

(1) Proiectul bugetului Parlamentului elaborat de către Secretariatul Parlamentului și coordonat cu comisia permanentă de profil se prezintă spre examinare Biroului permanent, care decide înaintarea acestuia spre aprobare de către Parlament.

(2) Parlamentul aprobă, printr-o hotărâre, bugetul anual propriu pentru anul bugetar următor până la data de 1 iulie a anului în curs.

(3) Hotărârea Parlamentului privind aprobarea bugetului Parlamentului pentru anul următor se aduce la cunoștința Guvernului și Ministerului Finanțelor cu scopul includerii acestuia în proiectul legii bugetului de stat.

Articolul 228. Rectificarea bugetului Parlamentului

(1) Biroul permanent poate modifica bugetul Parlamentului în limita unui trimestru și a mijloacelor aprobate.

(2) Modificarea bugetului Parlamentului în partea ce ține de mărirea sau micșorarea cheltuielilor generale este posibilă numai după modificarea Legii bugetului de stat.

Articolul 229. Bugetele autorităților bugetare independente

(1) Autoritățile/instituțiile publice cărora prin Constituție sau prin actele legislative de reglementare a activității acestora li se atribuie independență bugetară/financiară față de Guvern, elaborează proiectele de bugete proprii în conformitate cu prevederile legislației în vigoare în domeniul bugetar.

(2) Prin derogare de la prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, autoritățile/instituțiile publice menționate la alin.(1), prezintă Parlamentului spre examinare și informare bugetele sale în termenul prevăzut de actele legislative de reglementare a activității acestora, dar nu mai târziu de termenul prevăzut în calendarul bugetar pentru înaintarea spre examinare în Parlament a proiectelor de legi bugetare anuale.

(3) Proiectele bugetelor autorităților/instituțiilor publice finanțate din bugetele componente ale bugetului public național, se examinează de Comisia de profil în termen de 30 zile calendaristice.

(4) Comisia se expune asupra sumelor de cheltuieli prevăzute în proiect ținând cont de rezultatele auditului extern al Curții de Conturi pe anul precedent și rezultatele scontate ale executării bugetare a anului în curs.

(5) Sumele de cheltuieli ale autorităților/instituțiilor publice finanțate din bugetele componente ale bugetului public național estimate pentru anul viitor se includ în proiectul legii bugetare anuale pentru a fi examinate și aprobate în cadrul ședinței plenare a Parlamentului cu avizului pozitiv al Ministerului Finanțelor și acceptării de către Comisia permanentă de profil.

(6) În cazul autorităților/instituțiilor publice cu finanțare autonomă, bugetele acestora pentru anul viitor se prezintă spre informare Comisie economie, buget și finanțe, care expune opinia asupra respectării prevederilor legale la elaborarea și aprobarea acestuia corespunzător atribuțiilor, ținând cont de rezultatele auditului extern pe anul precedent.

(7) Comisia permanentă de profil este în drept să solicite orice informații relevante examinării bugetelor autorităților/instituțiilor publice prevăzute la alin.(1) și decide asupra necesității de informare a Parlamentului privind rezultatele examinării acestora.

TITLUL III. CONTROLUL PARLAMENTAR

CAPITOLUL XIV. Dispoziții comune privind controlul parlamentar

Articolul 230. Controlul parlamentar

Controlul parlamentar este o funcție de bază a Parlamentului prin care legislativul supraveghează activitățile Guvernului și ale autorităților administrației publice, privind realizarea politicii interne și externe a statului și asupra executării legilor, întru asigurarea procesului de ocrotire și dezvoltare a valorilor publice ale statului de drept.

Articolul 231. Scopul controlului parlamentar

(1) Scopurile principale ale controlului parlamentar se bazează pe principiul separației și echilibrului puterii în stat și constau în:

a) asigurarea respectării Constituției Republicii Moldova și a executării legilor;

b) asigurarea promovării și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului Republicii Moldova;

c) întărirea legalității, securității naționale, apărării și a ordinii publice în stat;

d) depistarea problemelor și atenționarea acestora în activitatea autorităților și instituțiilor de stat;

e) ridicarea eficienței interacțiunii sistemului organelor de stat;

f) combaterea corupției;

g) studierea practicii de aplicare a legislației Republicii Moldova, elaborarea recomandărilor și direcțiilor prioritare de perfectare și eficacitate a acesteia.

(2) Realizarea funcției de control parlamentar nu substituie urmărirea penală și îndeplinirea justiției, activitatea autorităților și instituțiilor publice, organelor centrale de specialitate ale statului, activitatea autorităților publice locale ce se realizează în limitele competenții lor constituționale și legale.

Articolul 232. Tipurile controlului parlamentar

(1) Controlul parlamentar poate fi efectuat direct prin mijloacele proprii sau indirect prin intermediul altor autorități publice.

(2) Controlul parlamentar direct se efectuează de Parlament, Biroul permanent, fracțiunile parlamentare, comisiile parlamentare și deputați.

(3) Controlul parlamentar indirect se efectuează prin intermediul Curții de Conturi și Avocatului Poporului.

(4) Controlul parlamentar poate fi efectuat preventiv, concomitent și posterior adoptării legilor, acțiunii sau inacțiunii organelor statului.

Articolul 233. Formele controlului parlamentar

Controlul parlamentar se efectuează prin intermediul:

a) informării Parlamentului, întrebărilor, interpelărilor și petițiilor;

b) supravegherii executării legilor;

- c) audierilor și rapoartelor;
- d) controlului specializat;
- e) comisiilor de anchetă și comisiilor speciale;
- f) moțiunilor simple și moțiunilor de cenzură.

CAPITOLUL XV. INFORMAREA PARLAMENTULUI, ÎNTREBĂRI, INTERPELĂRI ȘI PETIȚII

Articolul 234. Procedura informării Parlamentului și a deputaților

(1) Parlamentul, organele lui de lucru și deputații pot solicita de la Guvern, autoritățile administrației publice centrale, autoritățile cu statut autonom, autoritățile administrației publice locale, inclusiv cele din UTA Găgăuzia, orice informații sau documente, în copie certificată, utile pentru desfășurarea activității sale.

(2) Guvernul, autoritățile administrației publice centrale, inclusiv cele cu statut autonom, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele solicitate.

(3) Autoritățile prevăzute la alin.(1) sunt obligate să prezinte informația și documentele solicitate în termen de cel mult 30 zile.

(4) În cazul în care autoritățile nu dau curs solicitării, acestea pot fi invitate pentru a da explicații în plenul Parlamentului.

(5) În cazul în care informațiile sau documentele solicitate privesc, potrivit legii, secrete de stat, accesul la astfel de informații se asigură conform legii.

Articolul 235. Subiecții întrebărilor și interpelărilor

(1) Fiecare deputat poate formula întrebări scrise sau poate adresa întrebări orale Guvernului, miniștrilor ori altor conducători ai organelor administrației publice, la care solicită răspuns oral, răspuns scris sau răspuns scris și oral. Interpelările se formulează doar în scris.

(2) Guvernul, miniștrii ori alți conducători ai organelor administrației publice sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați, în condițiile prevăzute de prezentul Cod.

(3) Întrebările pot fi adresate și conducătorilor autorităților și instituțiilor centrale inclusiv cele cu statut autonom.

(4) Întrebările și interpelările se adresează și se primesc răspuns la ele cu excepția celor prezentate în scris, sunt formulate/prezentate în ședința plenară din ziua de joi. Ședința va dura pînă cînd nu vor fi formulate toate întrebările și interpelările deputaților și se va primi răspuns la cele formulate, dacă președintele ședinței nu va hotărî altfel.

(5) Subdiviziunea Secretariatului Parlamentului responsabilă de asigurarea ședințelor plenare înregistrează întrebările și interpelările și le transmite celorla cărora acestea sunt adresate.

Articolul 236. Adresarea întrebărilor

(1) Întrebarea constă într-o cerere de a răspunde dacă un fapt este adevărat, dacă o informație este exactă, dacă Guvernul sau autoritatea autonomă are intenția de a lua o hotărâre într-o problemă determinată.

(2) Deputații nu pot adresa întrebări Președintelui Republicii Moldova, reprezentanților puterii judecătorești, autorităților administrației publice locale, precum și întrebări care:

- a) privesc probleme de interes personal;
- b) urmăresc, în exclusivitate, obținerea unei consultații juridice;
- c) se referă la procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești sau pot afecta soluționarea unor cauze aflate în curs de judecată;
- d) privesc activitatea unor persoane care nu îndeplinesc funcții publice.

(3) În aceeași ședință plenară deputatul poate adresa cel mult două întrebări, care nu se repetă cu cele adresate anterior.

(4) Întrebările adresate verbal se înregistrează de către Secretariatul Parlamentului care va remite destinatarilor extrasul stenogramei ședinței în care se consemnează întrebările deputaților.

Articolul 237. Răspunsul la întrebări

(1) Adresînd întrebarea, deputatul va preciza cine urmează să prezinte răspunsul, forma răspunsului în scris sau verbal.

(2) Răspunsul în scris se prezintă în termen de 15 zile lucrătoare.

(3) Răspunsul verbal se prezintă la următoarea ședință plenară, dedicată orei Guvernului, prezența persoanelor sau a reprezentanților autorităților cărora li s-au adresat întrebările fiind obligatorie.

(4) Amînarea audierii răspunsului în plenul Parlamentului poate avea loc numai în cazurile temeinic justificate cînd persoana vizată conform legislației în vigoare sau autoritatea publică vizată nu poate fi prezentă, fapt despre care se anunță în scris Președintele Parlamentului, în termen de nu mai tîrziu de o zi înaintea ședinței plenare.

(5) Amînarea audierii răspunsului se extinde pînă la următoarea ședință plenară dedicată orei Guvernului

(6) Deputatul care a formulat întrebarea este informat despre amînarea audierii răspunsului.

(7) Dacă întrebările sunt adresate celor prezenți în sală, aceștia pot răspunde imediat sau, după caz, în termenii indicați la alin.(2).

(8) Dreptul la replică, precizare sau comentarii, în urma prezentării răspunsului verbal îl are doar autorul întrebării.

(9) Dacă deputatul care a solicitat răspuns verbal la întrebare nu se află în sala de ședințe a Parlamentului, răspunsul i se va prezenta în scris.

Articolul 238. Timpul rezervat întrebărilor

- (1) Timpul rezervat pentru adresarea unei întrebări nu va depăși 2 minute.
- (2) Timpul pentru fiecare răspuns oral nu va depăși 3 minute.
- (3) Timpul pentru replică, precizări sau comentarii din partea autorului întrebării nu va depăși un minut.

Articolul 239. Înaintarea și examinarea interpelărilor

(1) Interpelarea constă într-o cerere adresată Guvernului de către unul sau mai mulți deputați, de o comisie parlamentară sau de o fracțiune parlamentară, prin care se solicită explicații asupra politicii Guvernului în problemele activității sale interne sau externe.

(2) Interpelările se fac în scris, indicând obiectul acestora și la care, după caz, se anexează materialele necesare.

(3) Interpelările se dau citirii și se depun la președintele ședinței plenare, dedicate orei Guvernului, care dispune remiterea lor Primului-ministru.

(4) Răspunsurile în scris la interpelări se prezintă în cel mult 15 zile lucrătoare.

(5) Înainte de prezentarea răspunsului la interpelare, în cel mult 5 minute, se prezintă subiectul interpelării.

(6) În aceeași ședință fiecare subiect poate adresa o singură interpelare.

(7) Răspunsul la interpelare nu va dura mai mult de 7 minute.

(8) Autorul interpelării, în decurs de cel mult două minute poate interveni o singură dată cu întrebări suplimentare și cu comentarii. Persoana vizată care răspunde la interpelare are la dispoziție două minute pentru dreptul la replică, după care, în legătură cu interpelarea respectivă nu se mai fac alte intervenții.

(9) Deputații care nu sunt satisfăcuți de răspunsul prezentat la interpelare, pot iniția o moțiune simplă pe marginea problemei ce a făcut obiectul interpelării.

Articolul 240. Petiții

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a se adresa Parlamentului, organelor de lucru și deputaților cu petiții ce țin de problemele securității naționale, de drepturile și interesele legitime ale unor grupuri largi de cetățeni, de executarea și aplicarea legilor, ori care conțin propuneri privind modificarea și completarea legislației.

(2) Petițiile, în care sînt abordate oricare alte probleme decît cele menționate în alin.(1) se adresează organelor sau persoanelor oficiale, de a căror competență nemijlocită ține soluționarea lor.

(3) Petițiile sînt formulate în scris și transmise în adresa Parlamentului prin poștă, inclusiv în formă electronică sau prin audiență.

(4) Petițiile trebuie să fie semnate de autor , indicându-se numele, prenumele și domiciliul petiționarului.

(5) Petițiile adresate în formă electronică trebuie să corespundă cerințelor față de documentul electronic, inclusiv aplicarea semnăturii electronice, în conformitate cu legislația în vigoare.

(6) Petițiile ce nu întrunesc condițiile prevăzute la alin.(4) se consideră anonime și nu se examinează.

(7) Petițiile se înscriu într-un registru, în ordinea primirii, consemnându-se numărul de înregistrare, numele, prenumele, domiciliul petiționarului și obiectul cererii.

(8) Urmare a examinării petițiilor Parlamentul poate iniția un control parlamentar.

CAPITOLUL XVI. EXECUTAREA LEGILOR

Articolul 241. Stabilirea modului de executare a legii

(1) Modul de intrare în vigoare și executare a prevederilor actelor legislative adoptate de Parlament se stabilesc, potrivit Legii nr.100/2017, în dispozițiile finale și tranzitorii.

(2) Dispozițiile finale și tranzitorii trebuie să stabilească și să asigure, pe o perioada determinată, corelarea reglementărilor noi și cele vechi, astfel încât punerea în aplicare a noului act legislativ să decurgă firesc și să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între normele succesive.

(3) Legea trebuie să stabilească un termen real de organizare a executării ei, încât să asigure posibilitatea autorităților administrației publice responsabile de implementarea legii, să adopte/emită acte normative secundare, să stabilească proceduri și mecanisme, care să facă clară modul de aplicare a legii, precum și să aducă la cunoștința celor interesați aceste procedee.

(4) Dispozițiile finale și tranzitorii pot cuprinde obligația și termenul de prezentare a rapoartelor privind executarea actelor legislative. În cazul în care termenul de prezentare a rapoartelor privind executarea actelor legislative nu e stabilit se consideră termenul de 1 an.

(5) Întru asigurarea organizării executării legii și a respectării principiului stabilității normelor juridice, legile adoptate nu pot fi modificate pînă la intrarea lor în vigoare, de regulă, și nici mai devreme decât după expirarea a 6 luni de la data intrării lor în vigoare.

(6) În cazul executării Hotărârilor Curții Constituționale, în cazul apariției unei necesități imperioase generată de schimbarea relațiilor sociale care au dus la adoptarea actului legislativ, precum și în cazul în care Guvernul va decide argumentat propunerea de operare a unor astfel de modificări, Parlamentul va putea modifica legile adoptate cu derogare de la alin.(5).

Articolul 242. Efectuarea controalelor și prezentarea rapoartelor privind executarea legilor

(1) Comisiile parlamentare potrivit domeniului lor de competență asistate de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului efectuează periodic controlul asupra executării legii de către organele și persoanele competente, precum și pentru a determina eficiența acțiunii legii.

(2) În urma controlului efectuat, comisia permanentă de profil prezintă după caz un raport Parlamentului și prezintă recomandări Guvernului și/sau altor autorități publice.

(3) De regulă controlul asupra executării legii se efectuează de comisia permanentă de profil după expirarea unui an de la intrarea ei în vigoare, dacă în textul legii Parlamentul nu a stabilit un alt termen pentru prezentarea raportului privind executarea legii.

Articolul 243. Explicarea legislației

(1) În vederea asigurării unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării, în temeiul prevederilor art.66 din Constituție, comisiile permanente ale Parlamentului asistate de Direcția generală juridică, colaborează cu autoritățile administrației publice, în vederea formării unei practici uniforme de aplicare a legilor.

(2) În problemele ce țin de domeniul lor de activitate, comisiile permanente, pot fi consultate de autoritățile administrației publice, în probleme ce țin de unitatea reglementărilor și aplicarea uniformă a legilor. Drept urmare a examinării adresărilor comisiile permanente emit avize consultative.

(3) Adresarea trebuie să fie întocmită în scris, să conțină clar articolul, alineatul, fraza, propoziția, sintagma sau cuvântul din textul actului legislativ care reflectă neclarități în aplicare și necesită explicație. Totodată, în conținutul adresării autorul trebuie să invoce situația de fapt care a creat neclaritate la aplicarea prevederilor legale.

(4) În dependență de natura problemei specificate sau complexitatea ei, adresarea poate fi examinată de mai multe comisii permanente. În acest caz, una din comisii va fi responsabilă de formularea avizului consultativ, iar celelalte își vor expune poziția comisiei responsabile.

(5) Termenul de examinare a adresării este de pînă la 60 de zile lucrătoare din momentul înregistrării lor în Secretariatul Parlamentului.

(6) Comisia permanentă sesizată în fond, solicită obligatoriu și opinia autorității de domeniul căreia ține aplicarea legii, cu excepția cazului cînd adresarea a venit de la această autoritate. La decizia președintelui Comisiei permanente sesizate în fond pot fi solicitate și opiniile altor autorități publice.

(7) În activitatea de asigurare a aplicării uniforme a legislației, comisiile permanente sesizate în fond sunt asistate de către Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, care în termen de 30 de zile lucrătoare, de la data primirii adresării, își va expune în scris poziția asupra subiectului invocat în

adresare printr-o notă informativă și o va expedia către comisia permanentă sesizată în fond.

(8) În cazul în care, în timpul dezbaterii, comisia va ajunge la concluzia că prevederile legii expuse în adresare sunt neclare, iar printr-un aviz consultativ nu vor fi înlăturate problemele pe viitor, aceasta va iniția procedura de interpretare oficială a legii sau de modificare a acesteia.

(9) După examinarea adresării, Comisia adoptă avizul consultativ cu votul majorității membrilor ei. Avizul consultativ se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 244. Analiza ex-post privind implementarea legilor

(1) Analiza ex-post privind implementarea actelor legislative cuprinde analiza ex-post juridică și analiza ex-post de impact. Analiza ex-post a actelor legislative este efectuată conform metodologiei de evaluare ex-post, aprobată de Biroul permanent al Parlamentului.

(2) Analiza ex-post este efectuată în baza listei actelor legislative supuse analizei ex-post aprobate de Biroul permanent.

(3) Analiza ex-post se efectuează de către comisiile permanente și Direcția generală juridică în conformitate cu prevederile prezentului Cod și a Metodologiei de evaluare ex-post privind implementarea actelor legislative aprobată prin hotărârea Biroului Permanent.

(4) Pentru efectuarea analizei ex-post se stabilește un spor de 15% din salariul de funcție.

Articolul 245. Analiza ex-post juridică privind organizarea executării legii

(1) Analiza ex-post juridică este efectuată de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, care evaluează dacă au fost aprobate toate actele normative necesare pentru executarea și implementarea actelor legislative, dacă sînt anumite obstacole de ordin juridic la aplicarea în practică a actelor legislative, dacă sînt cazuri relevante cînd normele actelor legislative au făcut obiectul unor sesizări la Curtea Constituțională.

(2) Analiza ex-post juridică este efectuată, de regulă, după 1 an de zile de la intrarea în vigoare a actului legislativ respectiv, dacă în textul actului legislativ Parlamentul nu a stabilit un alt termen pentru prezentarea raportului privind organizarea executării acestuia.

(3) Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului are dreptul să solicite, iar autoritățile publice sînt obligate să prezinte toate informațiile și documentele necesare pentru efectuarea analizei ex-post juridice.

(4) În rezultatul analizei ex-post juridice, Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului întocmește, raportul juridic privind organizarea executării legii, care este transmis comisiei permanente de profil.

(5) În temeiul raportului Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, Comisia permanentă de profil poate organiza audieri publice

referitor la activitatea desfășurată de organele administrației publice pentru organizarea executării și implementării actelor legislative.

(6) Comisia permanentă de profil, în baza constatărilor din cadrul audierilor publice poate adopta recomandări, care se adresează Guvernului și/sau autorităților publice competente.

Articolul 246. Analiza ex-post de impact asupra implementării legilor

(1) Analiza ex-post de impact este efectuată de Comisia permanentă de profil, care evaluează eficiența actelor legislative, dacă scopul și obiectivele actelor legislative au fost îndeplinite.

(2) Președintele comisiei permanente de profil desemnează deputatul raportor și consultantul responsabil de efectuarea analizei ex-post de impact și întocmirea raportului.

(3) Analiza ex-post de impact este efectuată, de regulă, după 3 ani de zile de la intrarea în vigoare a actului legislativ respectiv, în baza listei actelor legislative supuse analizei ex-post, inclusă în programul anual legislativ, aprobat de Parlament. În cazul actelor legislative adoptate în procedura de urgență sau în mod prioritar, care trebuie să producă un efect imediat, care au generat efecte negative neprevăzute, analiza ex-post de impact poate fi efectuată după 1 an de zile de la intrarea în vigoare a actului legislativ respectiv.

(4) Comisia permanentă de profil are dreptul să solicite, iar autoritățile publice sînt obligate să prezinte toate informațiile și documentele necesare pentru efectuarea analizei ex-post de impact, inclusiv rapoartele de monitorizare a actelor legislative întocmite de ministere.

(5) În rezultatul analizei ex-post de impact, Comisia permanentă de profil întocmește și adoptă un raport, care cuprinde constatările comisiei și recomandările privind actele legislative evaluate. Raportul se întocmește în termen de cel mult 4 luni de zile de la inițierea analizei ex-post de impact.

(6) Comisia permanentă de profil transmite raportul către Guvern și/sau autorităților publice competente, cu solicitarea de a răspunde în scris în termen de cel mult 2 luni la recomandările din raportul analizei ex-post de impact și după caz, să prezinte proiectul de lege necesar.

(7) Raportul Comisiei permanente de profil și răspunsul Guvernului și/sau autorităților publice se transmit deputaților și după caz se prezintă în ședință în plenul Parlamentului.

(8) La decizia Comisiei permanente de profil raportul analizei ex-post de impact poate fi propus spre audiere plenului Parlamentului.

(9) Raportul Comisiei permanente de profil și răspunsul Guvernului și/sau autorităților publice sînt publicate pe pagina web oficială a Parlamentului. Comisia permanentă de profil va monitoriza implementarea recomandărilor.

(10) Comisia permanentă de profil poate apela la serviciile experților independenți pentru efectuarea analizei ex-post de impact și întocmirea rapoartelor. Experții independenți vor fi remunerați din bugetul Parlamentului,

care va prevedea surse financiare necesare pentru efectuarea analizei ex-post.

CAPITOLUL XVII. AUDIERI ȘI RAPOARTE

Secțiunea 1. Audieri parlamentare

Articolul 247. Audieri legislative, de supraveghere și de anchetă

(1) Audierea parlamentară este o modalitate de activitate a Parlamentului în cadrul căreia deputații în ședința plenară sau în cadrul ședințelor comisiilor parlamentare audiază și dezbat chestiuni actuale și importante pentru interesele societății cu implicarea reprezentanților oficiali ai autorităților și instituțiilor publice, experților, specialiștilor, societății civile și altor părți interesate.

(2) Audierile parlamentare pot lua forma audierilor legislative, audierilor de supraveghere și audierilor de anchetă

(3) Audierile legislative reprezintă proceduri de consultare a opiniei cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate referitor la proiectele de acte legislative examinate în Parlament.

(4) Audierile de supraveghere examinează activitatea Guvernului, a ministerelor, altor autorități publice, în special modul în care acestea aplică legile, precum și performanța funcționarilor publici în gestionarea responsabilităților profesionale.

(5) Audierile de anchetă investighează o suspiciune de încălcare a legislației, de acțiuni ofensive sau de comportament inadecvat al autorităților publice în exercitarea funcției lor oficiale.

Articolul 248. Audieri în plenul Parlamentului

(1) În temeiul art.66 lit.n) din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății.

(2) Audierile parlamentare în plenul Parlamentului se organizează și se desfășoară la propunerea Biroului Permanent, comisiilor permanente sau fracțiunilor parlamentare.

(3) Data și procedura de desfășurare a audierilor sînt stabilite și aduse la cunoștința deputaților și Guvernului de către Parlament.

(4) Pe marginea problemelor discutate în cadrul audierilor parlamentare în plen, Parlamentul poate adopta hotărîri.

Articolul 249. Audieri în comisiile permanente

(1) Întru realizarea atribuțiilor, comisiile permanente pot efectua audieri legislative, de supraveghere și de anchetă în domeniile lor specifice de activitate.

(2) Normele ce se referă la efectuarea audierilor de către comisiile

permanente pot fi detaliate în proceduri standard de operare, aprobate de Biroul permanent al Parlamentului.

(3) La efectuarea audierilor de anchetă se aplică în mod corespunzător prevederile prezentului cod.

(4) În baza raportului Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova, raportului Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public, rapoartelor anuale de audit ale Curții de Conturi, comisiile permanente pot efectua audieri de supraveghere cu autoritățile, instituțiile și persoanele vizate în aceste rapoarte.

Articolul 250. Organizarea audierilor în comisiile permanente

(1) Președintele comisiei permanente va desemna un deputat și un consultant responsabil de pregătirea și organizarea audierilor.

(2) Anunțul public cu privire la locul, data, ora și subiectul supus dezbaterii se dă publicității și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului cu cel puțin 10 zile înainte de desfășurarea audierii. În circumstanțe excepționale, audierile publice de supraveghere și audierile de anchetă pot avea loc cu un preaviz de mai puțin de 10 zile, dacă comisia, decide în acest sens.

(3) Membrii comisiei parlamentare sînt obligați să fie prezenți la audierile organizate de comisie. În cazul în care cvorumul legal nu este întrunit, președintele comisiei suspendă audierea și anunță ziua și ora de reluare a lucrărilor.

(4) Secretariatul Parlamentului asigură suportul logistic necesar în vederea bunei desfășurări a audierilor.

(5) La solicitarea președintelui comisiei permanente, Direcția Informațional-analitică va analiza rapoartele relevante cu privire la subiectul supus audierii publice și va prezenta un rezumat comisiei.

Articolul 251. Audierea persoanelor invitate în comisiile parlamentare

(1) Membrii comisiei vor decide asupra persoanelor ce vor fi audiate, inclusiv din cadrul grupurilor de interese pentru care subiectul în dezbateră are impact.

(2) Comisia, odată cu stabilirea listei persoanelor ce vor fi audiate, va trimite invitații oficiale. Invitația se expediază cu cel puțin 7 zile înainte de ședință, în cazul în care comisia nu decide altfel, și va cuprinde informații de bază privind audierile, inclusiv scopul, subiectul, data, ora și locul de desfășurare.

(3) Comisia permanentă de profil poate solicita oricărui participant să-și prezinte în scris punctul de vedere/opinia pe marginea subiectului supus dezbaterii. Informația scrisă trebuie să fie prezentată în prealabil, astfel încât toți membrii comisiei să aibă posibilitatea să o examineze înainte de începerea

audierii.

(4) Persoanele invitate sunt obligate să se prezinte în fața comisiei orice informație și documente solicitate. Neprezentarea nemotivată a persoanei invitate, precum și a informației, documentelor solicitate sau prezentarea informației sau documentelor false se sancționează conform legislației.

(5) Comisia permanentă de profil poate limita timpul dezbaterilor și duratei luărilor de cuvânt. Participanții sînt obligați să se refere strict la subiectul aflat în discuție, în caz contrar, președintele comisiei le poate retrage cuvântul. Nimeni nu poate lua cuvântul decât dacă îi este acordat de președinte.

(6) Dispozițiile prezentului cod referitoare la caracterul public al ședințelor, conducerea ședințelor comisiilor, încheierea proceselor verbale, precum și stenografierea ședințelor comisiilor parlamentare se aplică în mod corespunzător.

(7) Cheltuielile de organizare a audierilor și, eventual, de deplasare se vor suporta din bugetul Parlamentului în condițiile stabilite de Biroul permanent.

Secțiunea 2. Rapoartele prezentate Parlamentului

Articolul 252. Rapoartele comisiei asupra audierilor

(1) În rezultatul audierilor, comisiile parlamentare adoptă rapoarte. Acestea vor cuprinde sinteza problemelor dezbătute, propunerile acceptate de către comisie și propunerile care nu sunt acceptate de către comisie, concluziile finale și eventual recomandările comisiei.

(2) Raportul audierii comisiei de anchetă și comisiei permanente ce efectuează o anchetă se întocmește, se examinează în plenul Parlamentului și se publică în conformitate cu prevederile prezentului cod.

(3) Raportul audierii legislative și de supraveghere se dă publicității în termen de 10 zile după finalizarea audierilor și se plasează pe web site-ul Parlamentului. În cazul formulării recomandărilor, comisia expediază raportul în termen de 10 zile persoanelor sau autorităților vizate.

(4) În decursul a 6 luni de la finalizarea audierilor de supraveghere comisia permanentă de profil examinează realizarea recomandărilor formulate în raportul comisiei și după caz informează plenul Parlamentului. Deputatul și consultantul responsabili din comisie întocmesc tabelul de monitorizare privind implementarea recomandărilor, care se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 253. Rapoartele anuale ale autorităților publice

(1) Autoritățile publice în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute în legislația în vigoare și ale prevederilor prezentului Cod prezintă Parlamentului rapoarte.

(2) De asemenea autoritățile publice prezintă rapoarte Parlamentului după cum urmează:

c) Procurorul general - raportul anual despre starea legalității și ordinii de drept din țară, precum și despre măsurile întreprinse pentru redresarea ei – pînă la data de 31 martie;

f) Președintele Consiliului Coordonator al Audiovizualului - raportul anual privind activitatea Consiliului - pînă la data de 1 februarie;

h) Directorul Centrului Național Anticorupție - raportul anual privind desfășurarea activității sale - pînă la data de 31 martie.

i) Consiliul Concurenței - raportul anual privind desfășurarea activității sale, pînă la data de 1 iunie;

j) Directorul general al Consiliului de administrație Agenția Națională de Reglementare în Energetică - raport anual despre activitatea Agenției în anul precedent, pînă la 30 iunie;

k) Directorul Serviciului de Informații și Securitate - raport anual privind desfășurarea activității sale, pînă la data de 31 martie.

l) Președintele Comisiei Electorale Centrale – raportul anual.

m) Consiliul Superior al Magistraturii – raport anual privind activitatea sa și activitatea sistemului judecătoresc, pînă la data de 1 februarie;

n) Centrul Național pentru Protecția Datelor cu caracter Personal – raportul anual de activitate, pînă la data de 15 martie;

o) Consiliul de Administrație al Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar – raportul de activitate al Fondului, în termen de 4 luni de după încheierea anului financiar;

p) Autoritatea Națională de Integritate – raportul anual de activitate al Autorității, pînă la data de 31 martie;

r) Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității - pînă la data de 15 martie raportul general privind situația în domeniul prevenirii, egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

(2) Rapoartele autorităților publice prezentate Parlamentului spre informare se examinează de comisia permanentă în competența căreia intră materia reglementată.

(3) Raportul comisiei permanente cu privire la activitatea autorităților vizate poate fi supus dezbaterii plenului Parlamentului.

(4) Alte autorități publice prezintă rapoarte/dări de seamă pentru informarea Parlamentului în termenii solicitați și în conformitate cu legislația în vigoare.

(5) Biroul permanent va include în proiectul ordinii de zi audierea rapoartelor respective în cel mult 30 de zile de la data prezentării.

(6) Pe marginea rapoartelor prezentate, Parlamentul poate decide adoptarea unei hotărâri în care va prevedea măsurile necesare pentru a fi întreprinse.

Articolul 254. Cerințe față de rapoartele prezentate Parlamentului

Rapoartele autorităților publice prezentate Parlamentului trebuie să conțină:

- a) denumirea, data și locul aprobării;
- b) prevederile legale în al căror temei a fost elaborat;
- c) informații despre activitățile autorității în realizarea atribuțiilor stabilite de legislația în domeniu;
- d) informații despre direcțiile prioritare de activitate ale autorității pentru anul următor;
- e) analiza materialelor examinate;
- f) împrejurările elucidate în procesul examinării materialelor;
- g) altă informație după caz;
- h) concluzii și recomandări;
- i) semnătura funcționarului de demnitate publică care reprezintă autoritatea respectivă.

CAPITOLUL XVIII. CONTROLUL PARLAMENTAR SPECIALIZAT

Articolul 255. Controlul parlamentar specializat

(1) Controlul parlamentar specializat se realizează de către Parlament prin intermediul Curții de Conturi și instituției Avocatul poporului în cazurile, ordinea și formele prevăzute în Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr. 260/2017 și Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014.

(2) Parlamentul prin comisiile sale permanente exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniile de competență prin monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Curții de Conturi și a instituției Avocatul poporului.

Articolul 256. Solicitățile înaintate Curții de Conturi pentru realizarea auditului financiar

(1) Curtea de Conturi ca instituție supremă de audit a Republicii Moldova, exercită controlul parlamentar asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public prin realizarea auditului public extern în conformitate cu standardele internaționale ale instituțiilor supreme de audit.

(2) La solicitarea Comisiilor parlamentare sau a fracțiunilor parlamentare, Parlamentul poate decide efectuarea de către Curtea de Conturi a unor acțiuni de audit financiar a entităților de stat prevăzute de lege.

(5) În cazul în care entitatea a fost audiată pe parcursul ultimelor 12 luni, Curtea de Conturi nu dă curs solicitării Parlamentului, prezentând raportul de audit asupra entității respective.

(6) Rapoartele auditului financiar realizat de Curtea de Conturi, conform articolului dat, sunt transmise comisiei permanente de profil pentru a fi analizate și după caz, raportate în ședința plenară a Parlamentului.

Articolul 257. Rapoartele Curții de Conturi

(1) Curtea de conturi în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute de Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260/2017 și prevederile prezentului Cod prezintă rapoarte Parlamentului, după cum urmează:

- raportul anual de activitate – până la 1 mai;
- rapoartele auditorului asupra rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - până la 1 iunie;
- raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public - până la 15 septembrie;

(2) Rapoartele Curții de Conturi se audiază în comisia permanentă de profil sesizată în fond și în Plenul Parlamentului. În urma audierii rapoartelor Parlamentul poate adopta hotărâri.

Articolul 258. Monitorizarea conturilor publice, bugetului public național și politicilor publice în domeniu

(1) Comisia permanentă de profil exercită atribuții de controlul parlamentar în domeniul finanțelor publice reieșind din competențele și atribuțiile de bază ale Parlamentului stabilite la art.18 lit.d) și lit.e) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 privind raportarea și executarea bugetelor.

(2) Comisia permanentă de profil monitorizează procesul de executare de către Guvern și alte autorități publice responsabile a legilor în domeniul finanțelor publice prin:

a) exercitarea controlului parlamentar asupra activității autorităților administrației publice centrale, locale și altor entități supuse auditului public extern în vederea aplicării legislației privind modul de formare și întrebuințare a resurselor financiare publice și patrimoniului public;

b) examinarea rapoartelor semestriale și anuale privind executarea bugetului public național și a componentelor acestuia, prezentate de autoritățile publice responsabile, conform legislației;

c) organizarea audierilor publice în diverse probleme ce țin de executarea prevederilor legale în domeniul finanțelor publice;

d) monitorizarea activității Curții de Conturi, Comisiei Naționale a Pieței Financiare și a Băncii Naționale a Moldovei în partea ce ține de executarea de către acestea a prevederilor legale de raportare față de Parlament;

e) solicitarea de informații de la autoritățile publice centrale în domeniul finanțelor publice, de la autoritățile administrației publice locale și alte entități publice relevante exercitării atribuției de control parlamentar;

f) examinarea petițiilor și audiența cetățenilor cu privire la auditul public extern și modul de formare și utilizare a patrimoniului public;

g) executarea hotărârilor și adreselor Curții Constituționale în domeniu.

Articolul 259. Rapoartele Avocatului Poporului

(1) Avocatul Poporului (Ombudsmanul), asigurând respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova, contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea, monitorizarea și raportarea modului încălcării acestora, perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedeelelor reglementate de prezentul cod și legile în domeniu.

(2) Parlamentul prin comisia permanentă de profil exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniul respectării drepturilor și libertăților omului prin: monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Avocatului Poporului.

(3) Avocatul Poporului în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute de Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014 și prevederile prezentului Cod prezintă Parlamentului, raportul anual despre respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în decursul anului precedent, pînă la data de 15 martie.

(4) Raportul Avocatului Poporului se audiază de plenul Parlamentului, pe marginea căruia poate adopta o hotărîre.

Articolul 260. Exercițarea controlului parlamentar specializat asupra sistemului bancar

(1) Banca Națională ca instituție supremă bancară a Republicii Moldova, contribuie la exercițarea controlului parlamentar asupra situației macroeconomice, financiare și economice a statului.

(2) Banca Națională prezintă Parlamentului:

- un raport anual ce conține analiza situației macroeconomice, situația economică a statului, situațiile financiare confirmate de auditorul extern, activitatea și operațiunile sale pentru anul financiar încheiat, în termen de pînă la 1 iunie;

- raport trimestrial ce conține analiza situației macroeconomice, a funcționării pieții financiar-bancare și o previziune pe termen mediu a inflației și a indicatorilor macroeconomici principali - în termen de pînă la 45 de zile de la sfîrșitul trimestrului de gestiune;

- informații privind emisiia monetară.

(3) La cererea Parlamentului, Guvernatorul Băncii Naționale sau membrii Consiliului de supraveghere, sau membrii Comitetului executiv trebuie să explice Parlamentului sau comisiilor lui permanente politica Băncii Naționale, să avizeze proiecte de legi.

(4) În cazul diminuării rezervelor internaționale sau dacă Banca Națională apreciază că sînt pe cale de a diminua pînă la un nivel care ar periclita executarea politicii valutare sau îndeplinirea la timp a tranzacțiilor internaționale, Banca Națională va prezenta Parlamentului un raport privind situația rezervelor internaționale și cauzele care au condus sau pot conduce la diminuarea lor.

(5) Parlamentul va acorda sprijinul necesar Băncii Naționale pentru remedierea situației și implementării recomandărilor acesteia pînă cînd nu se va considera că situația este remediată.

Articolul 261. Exercițarea controlului parlamentar specializat asupra pieței financiare nebancale

(1) Comisia Națională a Pieței Financiare, ca instituție responsabilă față de Parlament, ce reglementează și autorizează activitatea participanților la piața financiară nebancale, precum și supraveghează respectarea legislației de către ei, contribuie la exercițarea controlului parlamentar specializat întru asigurarea stabilității, transparenței, siguranței și eficienței sectorului financiar nebancale, prevenirea riscurilor sistemice și manipulării pe piața financiară nebancale, protejarea drepturilor participanților la piața financiară nebancale.

(2) Comisia Națională a Pieței Financiare prezintă Parlamentului rapoarte despre monitorizarea circulației valorilor mobiliare în țară.

(3) Comisia Națională a Pieței Financiare prezintă anual Parlamentului, pînă la data de 1 iunie, un raport care se examinează în ședință plenară a Parlamentului și care include informația privind funcționarea pieței financiare nebancale și privind activitatea sa în anul precedent, inclusiv executarea bugetului.

(4) Raportul Comisiei Națională a Pieței Financiare se prezintă împreună cu raportul Curții de Conturi privind auditul public extern al exercițiului financiar-bugetar al Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

Articolul 262. Exercițarea controlului parlamentar specializat asupra activității Serviciului de Informații și Securitate

(1) Parlamentul prin comisia permanentă de profil, exerciță controlul parlamentar asupra activității Serviciului de Informații și Securitate (numit în continuare S.I.S.).

(2) Comisia supraveghează și verifică respectarea de către S.I.S. a prevederilor Constituției și a legilor care reglementează activitatea S.I.S., a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a ordinii democratice din stat, și asigură neadmiterea angajării politice a S.I.S.

(3) Membrii Comisiei au acces la informații secrete, semnând, în fiecare caz aparte, un angajament de a păstra confidențialitatea informațiilor ce constituie secret de stat, purtând răspundere în conformitate cu legislația.

(4) Membrii Comisiei pot solicita, cu acordul președintelui acesteia, informații secrete și informații privind activitatea curentă a S.I.S., cu excepția informațiilor privind activitatea operativă a serviciului sau identitatea persoanelor care activează sub acoperire, făcând parte din personalul scriptic sau având misiuni specifice care necesită nedivulgarea identității.

(5) Urmare a exercitării controlului parlamentar specializat, comisia permanentă de profil face recomandări S.I.S. și după caz prezintă Parlamentului rapoarte.

CAPITOLUL XIX. COMISII SPECIALE ȘI DE ANCHETĂ

Articolul 263. Comisiile speciale

(1) Comisiile speciale sunt constituite în baza hotărârii Parlamentului, la propunerea fracțiunilor parlamentare sau a Biroului permanent, pentru:

- a) elaborarea unor proiecte de acte legislative complexe;
- b) investigarea și aprecierea unor anumite situații de ordin social și politic;
- c) efectuarea controlului parlamentar în anumite domenii;
- d) alte scopuri, indicate în hotărârea de înființare a comisiei respective.

(2) Odată cu constituirea unei comisii speciale, Parlamentul va desemna componența nominală a comisiei, președintele, vicepreședintele și secretarul comisiei, precum și termenul în care va fi depus raportul comisiei.

(3) Comisia specială se constituie și activează în baza prevederilor prezentului Regulament ce țin de constituirea și activitatea comisiilor permanente, care se aplică în mod corespunzător. Deciziile comisiei se iau cu votul majorității deputaților prezenți.

(4) Lucrările de consultanță și secretariat ale comisiei speciale sunt asigurate de Secretariatul Parlamentului la solicitarea președintelui comisiei speciale. Angajarea sau delegarea funcționarilor publici în comisia specială se decide de Președintele Parlamentului.

(5) Proiectele de acte legislative elaborate de comisia specială se introduc în procedură legislativă în conformitate cu cerințele stabilite de prezentul Cod. Comisia specială este comisia permanentă sesizată în fond.

(6) Comisia specială va prezenta Parlamentului un raport.

(7) Pe marginea raportului comisia specială a Parlamentului va adopta o hotărâre prin care va dispune luarea anumitor măsuri.

(8) În cazul în care Parlamentul va adopta o hotărâre se va indica comisia permanentă de profil responsabilă de monitorizarea implementării dispozițiilor Parlamentului și a recomandărilor conținute în raportul comisiei speciale.

Articolul 264. Comisiile de anchetă

(1) Comisiile de anchetă sunt constituite de Parlament ori de câte ori este necesară investigarea unor evenimente sau acțiuni ce cauzează efecte negative sau dăunătoare societății.

(2) De asemenea obiect al anchetei poate constitui și o situație neobișnuită care se manifestă prin abuzuri și încălcări ale legii în care sunt implicați demnitari publici și înalți funcționari de stat, precum și cazurile care au cauzat daune statului.

(3) Ancheta parlamentară are drept scop de a constata existența sau inexistența faptelor, însă fără a stabili răspunderea contravențională, materială, disciplinară sau penală a vreunei persoane.

(4) Drept urmare a rezultatelor anchetei Parlamentul poate responsabiliza politic demnitarul public și poate solicita autorităților competente luarea de măsuri conform legislației privind responsabilizarea funcționarilor publici sau altor persoane.

(5) În cazul în care pe marginea raportului comisiei de anchetă Parlamentul constată încălcări ale legislației din partea unor demnitari publici aleși sau numiți de Parlament, acesta în condițiile legii poate decide eliberarea lor din funcții.

Articolul 265. Constituirea și activitatea comisiilor de anchetă

(1) La propunerea fracțiunilor parlamentare sau a Biroului permanent, Parlamentul poate hotărî înființarea unei comisii de anchetă, ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament.

(2) Hotărârea de constituire a comisiei de anchetă va cuprinde obiectivul anchetei, componența numerică și nominală a acesteia, termenul în care va fi prezentat raportul comisiei, inclusiv va indica comisia permanentă de profil responsabilă de monitorizarea implementării recomandărilor din raportul comisiei de anchetă după ce aceasta își va înceta activitatea. Președintele, vicepreședintele și secretarul comisiei sunt numiți de Parlament la propunerea Biroului permanent sau a fracțiunilor parlamentare.

(3) Până la aprobarea componenței nominale a comisiei de anchetă, persoanele propuse în calitate de membri ai acesteia vor face o declarație cu privire la lipsa conflictului dintre exercitarea atribuțiilor în cadrul comisiei și interesele lor personale. În cazul apariției sau aflării despre conflictul de interese după adoptarea hotărârii prin care deputatul a fost numit în calitate de membru al comisiei de anchetă, calitatea de membru a acestuia încetează de drept.

(4) Lucrările comisiei de anchetă sunt deliberative în prezența majorității membrilor săi. Nici o probă nu poate fi solicitată și nici un martor sau altă persoană nu poate fi citată sau audiată fără decizia comisiei de anchetă. Deciziile comisiei de anchetă se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(5) Lucrările de consultanță și secretariat ale comisiei de anchetă sunt asigurate de Secretariatul Parlamentului la solicitarea președintelui comisiei de anchetă.

(6) Membrii comisiei de anchetă și funcționarilor Secretariatului care

asigură lucrările de consultanță și secretariat li se aplică prevederile art.264 din prezentul Cod.

Articolul 266. Atribuțiile comisiilor de anchetă

(1) La efectuarea anchetei prevederile art.252-254 din prezentul Cod se aplică în mod corespunzător.

(2) Comisia de anchetă citează ca martor orice persoană care dispune de informații despre vreo faptă sau împrejurare de natură să servească la cercetarea cauzei.

(3) Persoanele care au primit citații sunt obligate să se prezinte în fața comisiei de anchetă. Audierile în fața comisiei a persoanelor citate se face numai în prezența majorității membrilor comisiei.

(4) La cererea comisiei de anchetă, orice persoană care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă este obligată să le prezinte comisiei. Instituțiile și organizațiile sunt obligate, în condițiile legii, să răspundă la solicitările comisiei de anchetă.

(5) Când pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări, în vederea elucidării adevărului, este necesar a antrena experți, comisia de anchetă dispune efectuarea de expertize.

(6) Președintele comisiei care realizează o anchetă urmează să informeze persoanele audiate precum că sunt obligate conform legii să spună adevărul, să nu tăinuască nici-o informație pe care o cunosc și pot purta răspundere pentru declarații false.

(7) Persoanele audiate vor face în ședința comisiei o declarație cu privire la obligația de a spune adevărul și că nu vor tăinui nimic din ceea ce știu, fapt ce se consemnează în procesul-verbal al ședinței comisiei de anchetă.

(8) Pe parcursul investigațiilor, comisia poate solicita accesul la informații secrete, conform legislației în vigoare.

(9) Cheltuielile necesare pentru efectuarea unei expertize și întreprinderea unor alte activități procedurale ce țin de activitatea comisiei sunt aprobate de Biroul permanent al Parlamentului, la cererea președintelui comisiei de anchetă.

(10) Comisia de anchetă nu poate susține ancheta acțiunilor sau activităților care formează subiectul unei urmăririi penale în condițiile legii sau sunt pe listele cauzelor examinate în instanțele judecătorești. În cazul în care comisia de anchetă identifică elementele unei infracțiuni drept urmare a investigațiilor efectuate, materialele date sunt transmise imediat organelor relevante pentru a porni o anchetă penală.

(11) Ancheta încetează de drept în momentul în care începe o urmărire penală în legătură cu acțiunile sau activitățile anchetei. În cazul dat, Biroul permanent al Parlamentului informează organele de urmărire penală despre faptul că pot accesa toate documentele ce se referă la cazul vizat, care există în arhivele Parlamentului.

Articolul 267. Limitarea activităților comisiilor de anchetă

(1) Comisia de anchetă nu poate cita ca martor persoane bănuite sau învinuite în dosarele penale și a le audia în cadrul comisiei de anchetă referitor la circumstanțele ce stau la baza acuzației penale. De asemenea aceasta nu poate examina aspecte materiale sau procedurale ce sunt obiect de cercetare în dosarele penale.

(2) Nu pot fi citați în cadrul anchetei judecătorești, procurorii și ofițerii de urmărire penală pentru prezentarea informațiilor care ar putea prejudicia corectitudinea judecării cauzelor și/sau confidențialitatea urmăririi penale. De asemenea comisia de anchetă nu poate da indicații procuraturii privind necesitatea efectuării unor acțiuni procesuale.

(3) Comisiile de anchetă nu sunt în drept să se pronunțe asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane. De asemenea, raportul comisiei de anchetă nu poate servi ca probă pertinentă pentru dosarele penale.

Articolul 268 . Termenul unei anchete și raportul comisiei de anchetă

(1) Activitatea unei comisii de anchetă se finalizează în termenii prevăzuți de hotărârea de instituire sau după întocmirea raportului asupra anchetei derulate și prezentarea în plenul Parlamentului. Dacă la expirarea termenului stabilit comisia nu a prezentat un raport Parlamentului și nu solicită prelungirea termenului, cazul se consideră clasat.

(2) Comisia de anchetă aprobă raportul cu votul majorității membrilor săi. În cazul existenței unor opinii separate, acestea se anexează la raportul comisiei.

(3) Raportul comisiei de anchetă va conține constatările anchetei, concluziile și recomandările comisiei, îndreptate spre prevenirea apariției în viitor a unor situații similare, ce au făcut obiectul anchetei. Constatările, concluziile și recomandările cuprinse în raportul comisiei de anchetă nu conțin norme de drept.

(4) Raportul comisiei de anchetă se dezbate de Parlament în 15 zile din momentul prezentării acestuia.

(5) Parlamentul va lua act de raportul comisiei, prin aprobarea unei hotărâri, care poate conține și propuneri de întreprindere a unor măsuri necesare ca rezultat al cazului anchetat.

(6) Hotărârea Parlamentului și raportul comisiei se publică pe pagina web oficială a Parlamentului și se expediază persoanelor sau autorităților vizate în termen de 3 zile de la adoptarea hotărârii.

Articolul 269. Informarea Parlamentului privind măsurile întreprinse de autoritățile vizate în raportul de anchetă

(1) Autoritățile vizate de Parlament în legătură cu ancheta efectuată sunt obligate să identifice soluțiile argumentate și să întreprindă măsuri necesare pentru stoparea încălcărilor, înlăturarea consecințelor și recuperarea pagubelor,

fapt despre care vor informa Parlamentul în termen de 30 de zile din momentul adoptării soluției. Informația se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

(2) Pentru a soluționa problemele ce rezultă din hotărârea Parlamentului și raportul comisiei de anchetă, autoritățile competente pot accesa toate documentele în baza cărora a fost întocmit raportul și care sunt păstrate în arhiva Parlamentului, conform legislației în vigoare.

CAPITOLUL XX. Moțiuni simple și moțiuni de cenzură

Articolul 270. Dispoziții comune cu privire la moțiuni

(1) Moțiunea exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politică internă sau externă a Guvernului.

(2) Moțiunea poate fi simplă sau de cenzură.

(3) Moțiunea simplă și cea de cenzură trebuie să cuprindă motivarea și dispozitivul.

(4) Moțiunea se depune la președintele ședinței, în plenul Parlamentului, cu excepția cazului când moțiunea de cenzură se depune ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului.

(5) În cazul în care moțiunea de cenzură se depune ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului se aplică prevederile art. 182 din prezentul Cod.

(6) Un deputat nu poate semna concomitent mai multe moțiuni cu referire la același subiect

(7) Deputatul poate să-și retragă semnătura de pe moțiune pînă la începerea dezbaterilor. Despre retragerea semnăturii deputatul informează Președintele ședinței.

(8) După lansarea dezbaterii cu privire la o moțiune, deputații ce au inițiat moțiunea nu o mai pot retrage, iar dezbaterile se încheie cu punerea la vot a moțiunii de către președintele ședinței.

Articolul 271. Moțiunea simplă

(1) Moțiunea simplă exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politică internă sau externă ori, după caz, într-o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

(2) Moțiunea simplă se înaintează Guvernului, nu are caracter personal și nu pot fi înaintate împotriva unui ministru.

(3) Moțiunea simplă obiectul căreia ține de o moțiune de cenzură nu poate fi înaintată.

(4) Moțiunea simplă poate fi inițiată de cel puțin 15 deputați.

Articolul 272. Moțiunea de cenzură

(1) Moțiunea de cenzură exprimă retragerea încrederii acordate Guvernului la investitură.

(2) Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin 1/4 din numărul deputaților aleși.

Articolul 273. Admisibilitatea moțiunii

(1) Președintele Parlamentului consultat de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, verifică dacă moțiunea întrunește toate condițiile stabilite de prezentul Cod, după care dispune remiterea ei de îndată Guvernului și distribuirea acesteia deputaților după care o prezintă Biroului permanent pentru stabilirea datei dezbaterilor.

(2) În cazul în care moțiunea nu întrunește toate condițiile stabilite de prezentul Cod, Președintele Parlamentului, nu o va lua în considerare, aceasta fiind restituită autorilor fără examinare.

Articolul 274. Avizarea moțiunii simple

(1) Moțiunea simplă se supune dezbaterii fiind însoțită de avizul comisiei permanente sesizate în fond. Avizarea se va face în termen de 3 zile de la data depunerii moțiunii.

(2) Moțiunile simple cu privire la subiecte ce țin de politica externă se supun dezbaterii numai dacă sunt însoțite de avizul comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene și după consultări purtate cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Articolul 275. Dezbaterii moțiunii

(1) Moțiunea se examinează în prima zi de ședință plenară a săptămânii următoare datei depunerii, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

(2) Dezbaterii moțiunii se efectuează în prezența majorității deputaților aleși. Absența cvorumului în ședința destinată dezbaterii moțiunii are ca efect respingerea ei.

(3) La începerea dezbaterilor Parlamentul stabilește timpul necesar pentru dezbaterii moțiunii.

(4) Dezbaterii moțiunii începe cu prezentarea raportului Guvernului. După care, deputații formulează întrebări (prim-ministrului sau reprezentantului Guvernului).

(5) Comisia responsabilă de avizarea moțiunii simple prezintă plenului Parlamentului avizul său asupra acesteia.

(6) După prezentarea avizului comisiei, asupra moțiunii se expun fracțiunile parlamentare.

(7) Guvernul dispune de dreptul la cuvântul de încheiere în cadrul dezbaterilor asupra moțiunii.

(8) Moțiunea simplă se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(9) Moțiunea de cenzură se adoptă cu votul majorității deputaților aleși.

Articolul 276. Efectele deciziei asupra moțiunii

(1) În cazul în care moțiunea asupra activității Guvernului este respinsă, deputații care au semnat-o nu vor putea iniția, în cadrul aceleiași sesiuni, o nouă moțiune la același subiect.

(2) În cadrul unei sesiuni, Parlamentul nu poate examina mai mult de două moțiuni de cenzură, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea potrivit art.106¹ din Constituție.

(3) În cazul adoptării moțiunii de cenzură, Primul-ministru va prezenta în termen de cel mult 3 zile, Președintelui Republicii Moldova demisia Guvernului.

(4) Moțiunile adoptate de Parlament se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Partea I și sunt obligatorii pentru Guvern și alte autorități vizate.

TITLUL IV. RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ALE PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

CAPITOLUL XXI. Relațiile internaționale ale Parlamentului Republicii Moldova

Articolul 277. Relațiile internaționale ale Parlamentului

(1) Parlamentul în vederea realizării funcției sale de reprezentare poate constitui organe/organisme interparlamentare, deveni membru al organizațiilor internaționale și regionale, încheia tratate internaționale interparlamentare și tratate internaționale ale Parlamentului cu organizațiile internaționale și regionale, semna Acorduri și Memorandumuri de cooperare bilaterale și multilaterale.

(2) De regulă, Parlamentul încheie tratate interparlamentare.

(3) Inițierea, negocierea și încheierea tratatelor internaționale ale Parlamentului se realizează de către Președintele Parlamentului din oficiu sau de o delegație parlamentară propusă de Președintele Parlamentului sau de Biroul permanent și aprobată de Parlament.

(4) Tratatelor interparlamentare la care Parlamentul Republicii Moldova este parte se supun aprobării de către Parlament.

(5) Denunțarea tratatelor interparlamentare la care Parlamentul Republicii Moldova este parte se inițiază de către Președintele Parlamentului din oficiu sau de către Biroul permanent și se aprobă prin hotărâre de Parlament.

(6) Parlamentul, în cadrul programului anual legislativ, aprobă programul de cooperare cu parlamentele altor state, organizațiile internaționale și regionale.

Articolul 278. Relațiile interparlamentare

(1) Parlamentul este reprezentat în cadrul relațiilor interparlamentare de către delegațiile parlamentare.

(2) Din delegațiile Parlamentului fac parte: delegațiile parlamentare permanente, delegațiile parlamentare ad-hoc, delegațiile formate din membrii grupurilor parlamentare de prietenie și delegațiile Secretariatului Parlamentului.

(3) Delegațiile parlamentare, de regulă, sunt conduse de Președintele Parlamentului sau, la propunerea acestuia, de către unul din vicepreședinți, președintele delegației parlamentare permanente, președintele grupului parlamentar de prietenie sau un alt deputat în Parlament.

(4) Subdiviziunile Secretariatului Parlamentului oferă asistența necesară pentru desfășurarea activității delegațiilor parlamentare conform domeniilor de competență.

Articolul 279. Relațiile Parlamentului cu Uniunea Europeană

(1) Parlamentul are un rol important în cooperarea și asigurarea relațiilor cu Parlamentul European și cu instituțiile acestuia, precum și cu parlamentele statelor europene în domeniul integrării europene.

(2) Proiectele de rezoluții și declarații în domeniul integrării europene ce urmează a fi adoptate în cadrul reuniunilor interparlamentare, al vizitelor de nivel înalt și al altor evenimente semnificative sunt discutate în prealabil în comisia permanentă de profil a Parlamentului, care ulterior este informată despre rezultatele acestor reuniuni și documentele adoptate.

(3) Șefii delegațiilor parlamentare moldovenești la Adunarea Parlamentară EURONEST, la Comitetul Parlamentar de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și la alte organisme de cooperare interparlamentară în contextul procesului de integrare europeană sunt membri sau membri supleanți ai comisiei permanente de profil.

Articolul 280. Atribuțiile Parlamentului în procesul de integrare europeană

(1) Parlamentul, în conformitate cu prevederile Constituției și ale prezentului Cod, îndeplinește următoarele atribuții:

a) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului, inclusiv cele privind integrarea europeană a Republicii Moldova;

b) adoptă cadrul legislativ necesar pentru îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană;

c) monitorizează negocierile purtate de Guvern cu Uniunea Europeană și cu instituțiile sale prin intermediul comisiei permanente de profil;

d) contribuie activ la procesul de integrare europeană a țării prin exercitarea atribuțiilor ce-i revin în virtutea calității sale de organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Comisia permanentă de profil emite avize consultative pentru definitivarea pozițiilor naționale în domeniul politicii externe. În cazul în care Guvernul susține o altă poziție decât cea exprimată în avize, acesta motivează poziția sa, informând comisia permanentă de profil.

(3) Evaluarea concordanței legislației naționale cu legislația Uniunii Europene se efectuează de către comisiile permanente și Direcția general juridică în conformitate cu prevederile prezentului Cod și a legislației în vigoare

Articolul 281. Atribuțiile comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene

Comisia permanentă de profil are următoarele atribuții în domeniul integrării europene:

a) înaintează propuneri pentru elaborarea Programului legislativ legat de integrarea europeană;

b) asigură prezentarea la timp de către Guvern a propunerilor privind armonizarea legislației și veghează ca angajamentele asumate și planurile de acțiuni referitoare la integrarea europeană să fie respectate;

c) examinează proiectele de acte legislative cu relevanță europeană în vederea emiterii rapoartelor sau co-rapoartelor;

d) monitorizează prezentarea și examinarea în Parlament a proiectelor de acte legislative menite să asigure armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene;

e) deține un rol important în reprezentarea Parlamentului în exterior, în cooperarea și asigurarea relațiilor cu Parlamentul European, cu parlamentele statelor europene și cu organismele interparlamentare în probleme de integrare europeană.

f) se pronunță prin aviz asupra oportunității inițierii negocierilor și semnării tratatelor și a altor acte cu Uniunea Europeană, întocmește și prezintă plenului Parlamentului rapoarte la proiecte de legi privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea Republicii Moldova la aceste tratate;

g) monitorizează negocierile dintre Guvern, pe de o parte, și Uniunea Europeană și instituțiile sale pe de altă parte;

h) asigură, atât prin implicare directă cât și prin facilitarea implicării altor comisii permanente, controlul parlamentar corespunzător asupra politicii externe și de integrare europeană promovate de Guvern și asupra implementării legislației cu relevanță europeană;

i) facilitează procesul de consultare publică a proiectelor de acte legislative cu relevanță europeană și dispune plasarea sintezei recomandărilor primite în cadrul consultării publice pe site-ul web oficial al Parlamentului ;

j) la sfârșitul anului calendaristic, raportează plenului Parlamentului despre activitățile cu relevanța UE, desfășurate pe parcursul anului respectiv ;

k) la sfârșitul fiecărei sesiuni pregătește un raport de progres despre măsurile realizate pe calea integrării europene și propune Președintelui Parlamentului informarea Parlamentului European și instituțiile acestuia.

CAPITOLUL XXII. DELEGAȚIILE PARLAMENTARE

Articolul 282. Delegațiile parlamentare permanente

(1) Delegațiile parlamentare permanente sînt constituite la începutul fiecărei legislaturi. Modul de constituire și cerințele privind activitatea delegațiilor parlamentare permanente sînt stabilite în regulamentul, aprobat de Biroul permanent.

(2) Delegațiile parlamentare permanente se constituie, în urma consultării fracțiunilor parlamentare ținîndu-se cont de principiul reprezentării proporționale.

(3) Denumirea și componența delegațiilor parlamentare permanente se aprobă prin Hotărîre de Parlament la propunerea Biroului permanent.

(4) Calendarul de activitate a delegațiilor permanente se aprobă de Biroul permanent.

(5) Elaborarea programului anual de cooperare cu parlamentele altor state, a calendarului de activitate a delegațiilor permanente se efectuează de către Direcția relații externe a Secretariatului Parlamentului, ținînd cont de propunerile comisiilor permanente, fracțiunilor parlamentare, delegațiilor parlamentare permanente și deputaților.

Articolul 283. Delegațiile parlamentare ad-hoc

(1) În cazul inițiativelor de stabilire, menținere și consolidare a relațiilor de cooperare cu alte parlamente sau organizații parlamentare internaționale și regionale, precum și în cazul efectuării vizitelor de studii și a stagiilor în vederea preluării bunelor practici și realizării unui schimb de experiență, se constituie delegații parlamentare ad-hoc.

(2) Componența delegațiilor parlamentare ad-hoc se aprobă de Președintele Parlamentului după consultarea fracțiunilor parlamentare.

(3) Delegațiile constituite pe linia Secretariatului Parlamentului se aprobă de Președintele Parlamentului.

Articolul 284. Grupurile parlamentare de prietenie

(1) Pentru menținerea și dezvoltarea relațiilor interparlamentare, Parlamentul poate forma grupuri parlamentare de prietenie.

(2) Fiecare deputat poate face parte din unu sau mai multe grupuri parlamentare de prietenie, în funcție de opțiunile personale, de numărul de grupuri parlamentare de prietenie și de mărimea acestor grupuri.

(3) Comisia permanentă de profil după consultarea opiniei deputaților înaintează Biroului permanent propuneri privind formarea grupurilor parlamentare de prietenie. Componența numerică, nominală și conducerea grupurilor parlamentare de prietenie se stabilesc prin hotărâre de Parlament.

(4) Delegarea reprezentanților grupurilor parlamentare de prietenie în vizitele în afara țării se dispune de Președintele Parlamentului după consultarea președinților grupurilor parlamentare de prietenie.

Articolul 285. Activitatea externă a comisiilor parlamentare

(1) În cadrul realizării prevederilor tratatelor interparlamentare sau în alte scopuri, Parlamentul, la propunerea Biroului permanent, aprobă activitățile externe ale comisiilor parlamentare.

(2) Comisiile parlamentare informează Parlamentul cu privire la rezultatele activităților sale externe.

Articolul 286. Rapoartele delegațiilor parlamentare

(1) Delegațiile parlamentare prezintă după fiecare deplasare, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la întoarcere, raportul de deplasare. Raportul va conține informația privind scopul și rezultatele deplasării, chestiunile abordate și soluționate, deciziile luate, concluziile și propunerile respective.

(2) Raportul de deplasare a delegațiilor parlamentare se prezintă Președintelui Parlamentului de către secretarul delegației/șeful delegației și se publică pe pagina web a Parlamentului.

(3) Delegațiile parlamentare permanente prezintă anual, un raport de activitate. Raportul se prezintă Biroului permanent la începutul primei sesiuni parlamentare de către șeful delegației.

(4) Raportul va cuprinde descrierea activității delegației parlamentare permanente în cadrul respectivelor organizații în anul anterior. Raportul se elaborează de către secretarul delegației permanente la organizațiile internaționale, se aprobă de șeful delegației permanente respective și se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

(5) Conform rezoluției Președintelui Parlamentului, rapoartele de deplasare pot fi remise spre informare tuturor organelor de lucru ale Parlamentului.

(6) La propunerea Biroului permanent sau la solicitarea unei fracțiuni parlamentare, raportul poate fi supus examinării în ședința plenară a Parlamentului.

Articolul 287. Delegațiile externe la Parlament

(1) Parlamentul este notificat cu cel puțin 7 zile înainte de desfășurarea vizitei unei delegații din alt stat sau din partea unei organizații internaționale sau regionale în Republica Moldova.

(2) Direcția Relații Externe a Secretariatului Parlamentului asigură informarea conducerii Parlamentului și deputaților în Parlament despre scopul vizitei delegației externe.

(3) Parlamentul poate adopta o rezoluție cu privire la refuzul de a primi o delegație a unui alt stat.

(4) În timpul vizitei la Parlamentul Republicii Moldova, președinții parlamentelor altor state, șefii de stat și de guvern, președinții organizațiilor internaționale și regionale, șefii delegațiilor parlamentare a altor state, sunt găzduiți de Președintele Parlamentului sau unul dintre vicepreședinții Parlamentului.

(5) Președintele Parlamentului poate decide arborarea pe fațada Parlamentului a drapelului statului sau a organizației internaționale care reprezintă delegația oficială în perioada vizitei la Parlament.

(6) La solicitarea membrilor delegațiilor altor state și organizațiilor internaționale sau regionale, pot fi organizate întrevederi cu Președintele și vicepreședinții Parlamentului, președinții și membrii comisiilor permanente, fracțiunilor parlamentare și grupurilor de deputați în Parlament, precum și cu șefii și membrii delegațiilor parlamentare permanente.

Articolul 288. Participarea delegațiilor externe în cadrul ședințelor în plen

(1) În cazul participării delegațiilor externe în cadrul ședințelor în plen, președintele ședinței poate prezenta membrii delegației respective și informează plenul Parlamentului despre scopul vizitei acesteia în Republica Moldova.

(2) Președinții parlamentelor, șefii de stat și de guvern, președinții organizațiilor internaționale și regionale, șefii delegațiilor externe pot ține un discurs la tribuna centrală în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

(3) La inițiativa Președintelui Parlamentului, comisiei permanente de profil, a unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup de cel puțin 6 deputați, Parlamentul poate adopta o rezoluție privind rezultatele vizitei delegației externe.

Secțiunea 3. Relațiile internaționale ale fracțiunilor parlamentare

Articolul 289. Relațiile internaționale ale fracțiunilor parlamentare

Fracțiunile parlamentare pot stabili relații internaționale cu fracțiuni sau grupuri parlamentare din alte state, cu organizații internaționale.

Articolul 290. Delegațiile fracțiunilor parlamentare

În scop de reprezentare a intereselor sale, fracțiunile parlamentare pot constitui delegații din rîndul membrilor săi.

Articolul 291. Finanțarea deplasărilor fracțiunilor parlamentare

Deplasările fracțiunii parlamentare peste hotarele Republicii Moldova organizate pe linia parlamentară se achită din contul mijloacelor bugetului

Parlamentului, celelalte deplasări ale fracțiunilor parlamentare se efectuează din cont propriu cu informarea prealabilă a Președintelui Parlamentului.

TITLUL V. STATUTUL ȘI ETICA DEPUTATULUI

CAPITOLUL XXIII. MANDATUL DEPUTATULUI ÎN PARLAMENT

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Articolul 292. Dispoziții generale privind statutul deputatului

(1) Statutul deputatului în Parlament este reglementat de Constituție și de prezentul cod.

(2) Unele norme ce țin de exercitarea mandatului de deputat pot fi stabilite și în alte acte normative.

(3) Funcția de deputat este funcția de demnitate publică.

(4) În exercitarea mandatului deputatul este în serviciu poporului.

Articolul 293. Calitatea mandatului de deputat

(1) Deputatul este reprezentant al poporului și deține un mandat reprezentativ.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

(3) Mandatul deputatului este irevocabil, iar partidul, organizația social-politică sau blocul electoral pe a cărei listă a fost ales deputatul, pierde dreptul de al revoca.

(4) În exercitarea mandatului deputatul se supune numai Constituției și legilor, acesta ia atitudini care, potrivit conștiinței sale, servesc binelui public.

(5) În exercitarea mandatului deputatul contribuie la realizarea funcțiilor Parlamentului: de reprezentare, de legiferare și de control parlamentar.

Secțiunea 2. Mandatul de deputat în Parlament

Articolul 294. Validarea mandatului de deputat

(1) Mandatul deputatului în Parlamentul începe din data alegerii sub condiția validării acestuia.

(2) Durata mandatului de deputat este de 4 ani și se exercită efectiv după depunerea jurământului în cadrul mandatului Parlamentului. Acest termen poate fi prelungit prin lege organică în condițiile art.63 alin.(1) din Constituție.

(3) Deputatul a cărui mandat a fost validat pe parcursul legislaturii, poate să-și exercite mandatul pînă la încheierea mandatului Parlamentului.

(4) În calitate de reprezentant al poporului, deputatul își exercită drepturile și își onorează obligațiile pe toată durata mandatului pentru care a fost ales.

Articolul 295. Legitimația și însemnul deputatului

(1) După validare și depunerea jurământului, pe durata exercitării mandatului, deputaților li se eliberează de Biroul permanent legitimația de deputat, semnată de Președintele Parlamentului.

(2) Fiecare deputat primește un însemn distinctiv (insigna) al calității sale de reprezentant al poporului, cu dreptul de a-l purta pe toată durata exercitării mandatului.

(3) După încetarea mandatului, legitimația și însemnul se pot păstra de deputat, fără dreptul de a le utiliza.

(4) Regulamentul cu privire la legitimația de deputat și Regulamentul cu privire la insigna de deputat, sînt aprobate de Biroul permanent.

Articolul 296. Încetarea calității de deputat în Parlament

(1) Calitatea de deputat în Parlament încetează:

- a) la data întrunii legale a Parlamentului nou ales;
- b) în caz de demisie;
- c) în caz de ridicare a mandatului;
- d) în caz de incompatibilitate;
- e) în caz de deces.

(2) Încetarea calității de deputat este decisă/constatată de Parlament, care declară funcția de deputat vacantă.

(3) În cazul încetării de drept a calității de deputat Președintele Parlamentului informează despre acest fapt Parlamentul și remite materialele Comisiei Electorale Centrale pentru inițierea validării următorului mandat sau organizarea alegerilor în circumscripția respectivă.

(4) Încetarea de drept a calității de deputat atrage de drept vacanța funcției.

Articolul 297. Vacanța funcției de deputat

(1) În caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces intervine vacanța funcției de deputat.

(2) Mandatul vacant se atribuie supleantului imediat următor de pe lista partidului, organizației social-politice sau a blocului electoral pentru care a candidat deputatul al cărui mandat a devenit vacant. După intervenția vacanței funcției de deputat, Comisia Electorală Centrală, în termen de 5 zile, va examina candidatura candidatului supleant și, cu acordul acestuia, o va înainta Curții Constituționale pentru validarea mandatului.

(3) În cazul în care mandatul deputatului ales în circumscripția uninominală devine vacant, Comisia Electorală Centrală stabilește data desfășurării alegerilor noi. Dacă vacanța funcției de deputat a apărut în ultimele

6 luni de pînă la expirarea mandatului Parlamentului, alegeri noi în circumscripția uninominală nu se organizează.

Articolul 298. Încetarea mandatului de deputat la data întrunii legale a Parlamentului nou ales

(1) Mandatul deputatului încetează de drept la data constituirii legale a Parlamentului nou ales.

(2) Mandatul deputatului încetează de drept înainte de termen după dizolvarea Parlamentului la data constituirii legale a Parlamentului nou ales.

Articolul 299. Demisia deputatului în Parlament

(1) Demisia este o manifestare benevolă de voință, unilaterală a deputatului de a înceta exercitarea mandatului, în virtutea unor împrejurări obiective (starea sănătății, motive politice, religioase, familiale etc.).

(2) Deputatul nu poate fi impus să demisioneze.

(3) Cererea de demisie a deputatului se depune în adresa Biroului permanent.

(4) Comisia permanentă de profil va întocmi un raport pe care îl va prezenta Parlamentului.

(5) În cazul prezentării demisiei, mandatul de deputat încetează din momentul depunerii cererii.

(6) Parlamentul, ia act de cererea de demisie a deputatului și declară vacanța funcției de deputat.

(7) În cazul în care Parlamentul nu examinează cererea de demisie a deputatului în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii cererii, funcția de deputat devine vacantă de drept. Comisia permanentă de profil va informa Președintele Parlamentului despre survenirea cazului.

Articolul 300. Ridicarea mandatului de deputat

(1) Ridicarea mandatului de deputat este încetarea forțată a exercitării mandatului în caz de:

a) ineligibilitate

b) imposibilitate definitivă a exercitării funcției de deputat mai mult de 4 luni consecutive;

(2) Deputatul devine ineligibil în următoarele cazuri:

a) recunoașterea incapacității de exercițiu;

b) în cazul condamnării pentru infracțiuni săvârșite cu intenție și/sau condamnării la închisoare (privațiune de libertate) prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, indiferent dacă fapta a fost săvârșită înainte sau după validarea mandatului;

c) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(2) calitatea de deputat încetează de drept. Comisia permanentă de profil va informa Președintele Parlamentului despre survenirea cazurilor.

(4) Imposibilitatea definitivă a exercitării funcției de deputat mai mult de 4 luni consecutive, se constată de către comisia permanentă de profil în baza documentelor medicale. Comisia va întocmi un raport și va propune Parlamentului ridicarea mandatului de deputat.

Articolul 301. Incompatibilități

(1) Mandatul de deputat este incompatibil cu:

a) funcția de Președinte al Republicii Moldova cu excepția cazului de exercitare a interimatului sau a înlocuirii de către Președintele Parlamentului, precum și a calității de membru al Consiliului Suprem de Securitate;

b) orice funcție de demnitate publică sau funcție publică;

c) funcția de consilier local sau raional, deputatul în Adunarea Populară din UTA Găgăuzia, ambasador, persoana din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică;

d) orice funcție acordată de un stat străin sau organizație internațională, cu excepția acelor funcții prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și funcțiile obținute ca rezultat al activității în delegațiile parlamentare permanente;

e) exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice;

(2) Prin funcție retribuită se înțelege orice activitate în:

a) autoritățile și instituțiile publice;

b) întreprinderi indiferent de forma organizatorico-juridică, cu excepția calității de fondator;

c) antreprenor individual în baza de patentă;

d) asociațiile obștești;

e) orice activitate economică în baza de contract.

(3) Prin activitate didactică și științifică se înțelege activitatea pedagogică, de cercetare, de creație, de exercitare a profesiei de medic, fără dreptul de a deține funcții de administrare în instituțiile respective, precum și activitatea de elaborare de studii, analize, predarea de lecții, prin contract.

(4) Starea de incompatibilitate se examinează și se constată de comisia permanentă de profil, în caz de necesitate comisia poate solicita suportul Autorității Naționale de Integritate.

Articolul 302. Declaraarea incompatibilităților

(1) În decursul a 30 de zile de la validarea mandatului, deputatul în Parlament trebuie să declare în scris la Biroul permanent despre orice activitate pe care o va continua s-o desfășoare în viitor.

(2) Orice incompatibilitate intervenită în activitatea deputatului în Parlament pe durata exercitării mandatului se aduce la cunoștința Biroului permanent, în scris, imediat de la data apariției acesteia.

(3) Comisia permanentă de profil este responsabilă de monitorizarea înlăturării în termenul stabilit de lege a stărilor de incompatibilitate.

Articolul 303. Înlăturarea incompatibilității

(1) Deputatul care se află în una dintre incompatibilitățile stipulate în prezentul Cod va demisiona sau, după caz, se va suspenda din funcțiile incompatibile cu mandatul de deputat în termen de 30 de zile de la data validării mandatului sau, după caz, de la data apariției cazului de incompatibilitate.

(2) Deputatul încetează să mai activeze în funcția incompatibilă cu mandatul de deputat din momentul expirării unui termen de 14 zile de la depunerea de către deputat a cererii de demisie din funcția incompatibilă cu mandatul de deputat.

(3) Deputatul care nu a înlăturat starea de incompatibilitate cu funcția de deputat, este obligat să demisioneze din funcția de deputat în legătură cu incompatibilitatea. Cererea de demisie se examinează în condițiile art.301 din prezentul Cod.

(4) În cazul în care termenul de înlăturare a stării de incompatibilitate a expirat și incompatibilitatea continuă, iar deputatul nu a depus cererea de demisie din funcția de deputat, mandatul acestuia va înceta de drept la data expirării termenului legal, stabilit în vederea înlăturării situației de incompatibilitate. comisia permanentă de profil va informa Președintele Parlamentului despre survenirea cazului.

(5) Comisia permanentă de profil, monitorizează cazurile de incompatibilitate a deputaților și după caz se sesizează în vederea înlăturării acesteia.

(6) Dacă deputatul a făcut să înceteze cauza de incompatibilitate, după sesizarea comisiei, aceasta va lua act și va înceta examinarea cazului.

(7) După expirarea termenului de 30 de zile de înlăturare a stării de incompatibilitate, drepturile salariale ale deputatului se suspendă pînă la soluționare situației create.

Articolul 304. Încetarea mandatului în caz de deces

(1) În caz de deces, comisia permanentă de profil va informa Președintele Parlamentului despre survenirea decesului.

(2) În caz de deces, mandatul deputatului încetează de drept.

CAPITOLUL XXIV. IMUNITATEA PARLAMENTARĂ

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Articolul 305. Dispoziții generale privind imunitatea parlamentară

(1) Imunitatea parlamentară asigură deputatului un regim juridic derogatoriu de la dreptul comun în raporturile lui cu justiția și îi garantează independența și libertatea în exercitarea mandatului de deputat.

(2) În conformitate cu prevederile constituționale, imunitatea parlamentară are ca scop protejarea deputatului în Parlament împotriva urmăririi judiciare pentru fapte care nu au legătură cu funcția parlamentară și garantarea libertății de exprimare a acestuia.

(3) Imunitatea parlamentară nu este susceptibilă de suspendare sau de întrerupere și nu se poate renunța la aceasta. Imunitatea parlamentară este imperativă și de ordine publică.

(4) Imunitatea parlamentară poate fi ridicată numai de către Parlament, în conformitate cu prevederile Constituției și potrivit procedurii prevăzute de prezentul Cod.

(5) Imunitatea parlamentară este direct și indisolubil legată de mandatul de deputat.

(6) Deputații se bucură de imunitate parlamentară din momentul alegerii, sub condiția validării acestora și pînă la data încetării calității de deputat, în cazurile și în condițiile prevăzute de Constituție și de prezentul Cod.

(7) Imunitatea parlamentară nu are incidență:

a) asupra deputatului care a fost trimis în judecată pentru o infracțiune penală, înainte de ziua alegerii sale, iar pentru deputații ai căror mandat a fost validat după constituirea legală a Parlamentului nou ales, înainte de ziua validării deputatului;

b) asupra deputatului condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă;

c) asupra deputatului în cadrul procedurii de recunoaștere de către instanțele judecătorești naționale a unei hotărâri de condamnare definitive pronunțate de instanțele judecătorești ale unui stat străin.

(8) Deputatul este considerat pe toată durata mandatului său ca fiind în exercițiul funcției, motiv pentru care orice agresiune împotriva sa este asimilată amenințării sau violenței săvârșite asupra unei persoane cu funcție de răspundere și se sancționează conform dispozițiilor prevăzute pentru aceasta. De protecție juridică similară beneficiază și membrii familiei - soț, soție, copii și părinții - în cazul, în care agresiunea împotriva acestora urmărește nemijlocit exercitarea de presiuni asupra deputatului în legătură cu exercitarea mandatului său.

(9) Imunitatea parlamentară se aplică domiciliului, locului de muncă/biroului de serviciu, vehiculelor personale și de serviciu, documentelor, corespondenței, bagajelor și echipamentelor de comunicații care aparțin deputatului.

Articolul 306. Imunitatea parlamentară absolută

(1) Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului, nici după expirarea acestuia

(2) Independența opiniilor deputatului se referă doar la activitatea de deputat, desfășurată în exercitarea exclusivă a mandatului reprezentativ și cuprinde:

- a) declarațiile făcute în Parlament și în comisiile lui;
- b) discursurile și replicile cu caracter public în cadrul dezbaterilor;
- c) întrebările, interpelările și moțiunile; înaintarea proiectelor de acte legislative sau formularea amendamentelor și propunerilor;
- d) opinia sa exprimată în procesul votării și consemnată în documentele Parlamentului,
- e) alte acțiuni, care se încadrează în statutul de deputat în Parlament.

(3) Apelurile publice la rebeliune, violență separatism sau la alte acțiuni, care, potrivit legislației, implică răspundere penală, nu cad sub incidența garanției juridice a neresponsabilității deputatului în Parlament pentru opiniile sale.

Articolul 307 . Imunitatea parlamentară relativă

(1) Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat sau trimis în judecată fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului, după ascultarea sa, pentru săvârșirea de infracțiuni.

(2) În sensul prezentului cod, prin infracțiune se înțelege faptele prevăzute și sancționate de Codul penal și Codul contravențional.

(3) Încuviințarea Parlamentului prezintă decizii de natura politică, și nu judiciară.

Articolul 308. Infracțiunea flagrantă

(1) În caz de infracțiune flagrantă, deputatul poate fi reținut, arestat sau percheziționat fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului.

(2) Reținerea prealabilă a deputatului poate fi dispusă la domiciliu pentru o durată de cel mult 72 de ore numai cu încuviințarea prealabilă a Procurorului General.

(3) După reținerea în flagrant a deputatului, Procurorul General va informa imediat Președintele Parlamentului despre reținere.

(4) Dacă în perioada reținerii Parlamentul nu a examinat cazul, iar gravitatea infracțiunii impune aplicarea arestului preventiv, acesta se aplică în condițiile legii la domiciliul deputatului.

(5) Dacă Parlamentul în cadrul examinării cauzei consideră că nu există temei pentru reținere sau arest la domiciliu, dispune imediat revocarea acestor măsuri.

(6) În caz de infracțiune flagrantă a deputatului, Procurorul General solicită încuviințarea Parlamentului pentru trimiterea cazului în judecată.

(7) Reținerea, arestul sau percheziția deputatului în alte împrejurări sau din alte motive nu se admite.

Secțiunea 2. Procedura de ridicare a imunității parlamentare

Articolul 309. Cererea de ridicare a imunității parlamentare

(1) Procurorul General poate cere Parlamentului ridicarea imunității deputatului pentru a efectua măsuri procesuale de reținere, percheziționare, arestare sau trimitere în judecată pe cauză penală sau contravențională.

(2) Cererea de ridicare a imunității parlamentare a deputatului în Parlament este adresată Președintelui Parlamentului.

(3) Președintele Parlamentului aduce la cunoștința deputaților cererea în plenul Parlamentului la ședința următoare de la data prezentării acesteia și o trimite imediat spre examinare comisia permanentă de profil

(4) Dacă cererea Procurorului General prevăzută la alin.(2) a parvenit în Parlament în perioada dintre sesiuni, aceasta va fi adusă la cunoștința deputaților la prima ședință plenară a sesiunii următoare.

(5) Cererea de ridicare a imunității deputatului se înaintează pentru fiecare infracțiune separat.

Articolul 310 . Procedura de examinare a cererii de ridicare a imunității parlamentare în comisia permanentă de profil

(1) Comisia permanentă de profil va examina cererea Procurorului General în cel mult 15 zile după aducerea acesteia la cunoștința deputaților de către Președintele Parlamentului și va constata existența sau inexistența unor motive temeinice pentru acceptarea sau respingerea cererii.

(2) Procurorul General este obligat să prezinte comisiei permanente de profil documentele referitoare la caz, în baza cărora a fost înaintată cererea pentru ridicarea imunității.

(3) Data și locul desfășurării ședinței comisiei permanente de profil se comunică Procurorului General și deputatului în privința căruia se cere ridicarea imunității. Absența nemotivată a oricăruia dintre ei nu împiedică examinarea cererii.

(4) După ascultarea Procurorului General și a deputatului în privința căruia se cere ridicarea imunității parlamentare comisia permanentă de profil, întocmește un raport și hotărăște cu votul majorității membrilor săi, înaintarea către Parlament a propunerii pentru ridicarea imunității deputatului sau respingerea cererii Procurorului General.

(5) Raportul comisiei permanente de profil se înscrie cu prioritate în ordinea de zi a Parlamentului.

Articolul 311. Procedura de ridicare a imunității parlamentare

(1) Raportul comisiei permanente de profil se supune examinării și aprobării de către Parlament în cel mult 7 zile de la prezentarea acestuia Biroului permanent.

(2) Prezența la ședința plenară a deputatului în privința căruia se cere ridicarea imunității este obligatorie. Absența motivată a acestuia atrage suspendarea examinării cererii. Absența nemotivată a deputatului nu împiedică examinarea cererii în lipsa lui.

(3) Procurorul General va motiva cererea de ridicare a imunității deputatului, după ce va fi oferit cuvântul deputatului în privința căruia a fost înaintată cererea de ridicare a imunității, care va argumenta poziția sa și va răspunde la întrebări.

(4) Președintele comisiei permanente de profil sau un alt membru al acesteia prezintă raportul comisiei pe marginea examinării cererii Procurorului General.

(5) Înainte de votare, deputații sunt în drept să-și exprime poziția asupra cererii de ridicare a imunității parlamentare a deputatului vizat.

(6) Parlamentul decide prin vot deschis asupra cererii Procurorului General, asupra, încuviințării ridicării imunității parlamentare a deputatului sau a respingerii cererii Procurorului General.

(7) Hotărârea Parlamentului se remite Procurorului General în termen de 3 zile de la data adoptării.

Articolul 312. Informarea Parlamentului despre rezultatele examinării cauzei pentru care a fost ridicată imunitatea parlamentară

(1) În cazul încetării urmăririi penale, precum și în cazul sancționării sau emiterii de către instanța judecătorească a unei sentințe definitive, Procurorul General este obligat să informeze Parlamentul despre acest fapt. Președintele Parlamentului aduce la cunoștința deputaților în plenul Parlamentului informația respectivă.

(2) În cazul încetării urmăririi penale, precum și a achitării definitive a deputatului de către instanța judecătorească, cazul va fi considerat consumat și hotărârea Parlamentului de ridicare a imunității își va pierde valoarea juridică.

CAPITOLUL XXV. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE DEPUTATULUI

Secțiunea 1. Drepturile deputatului în exercitarea mandatului

Articolul 313. Cadrul legal

(1) Drepturile deputatului decurg din Constituție, prezentul Cod și legislația în vigoare.

(2) Deputatul își exercită drepturile pe toată legislatura pentru care a fost ales.

(3) Drepturile pot fi exercitate individual, colectiv sau prin numărul de parlamentari stabilit de Constituție și de prezentul Cod.

Articolul 314. Drepturile deputatului

(1) Deputatul beneficiază de dreptul de a participa la dezbateri și de a vota asupra tuturor problemelor examinate în Parlament și în organele de lucru ale Parlamentului din care face parte.

(2) Deputatul este în drept:

a) să aleagă și să fie ales în toate organele de lucru ale Parlamentului, precum și să participe la ședințele acestora;

b) să înainteze proiecte de acte legislative și amendamente, spre a fi examinate de Parlament;

c) să facă propuneri asupra ordinii de zi a ședinței, asupra esenței problemelor puse în discuție și modului lor de examinare;

d) să facă propuneri privind examinarea la ședințele Parlamentului a raporturilor sau a informațiilor prezentate de orice organ sau persoană oficială, aflată sub controlul Parlamentului;

e) să propună spre examinare Parlamentului probleme ce țin de controlul executării legilor;

f) să participe la dezbateri și să adreseze întrebări raportorilor;

g) în cazul întreruperii dezbaterilor, deputatul care nu a reușit să ia cuvântul în dezbateri este în drept să transmită președintelui ședinței textul cuvântării, propunerile și observațiile sale asupra problemei examinate la ședința Parlamentului, care se includ în stenograma ședinței;

h) să-și argumenteze propunerile și să se pronunțe în chestiuni de procedură;

i) să ia cunoștință de textele stenogramelor ședințelor Parlamentului înainte de a fi publicate;

j) să primească actele legislative înregistrate în Parlament, dispozițiile Președintelui Parlamentului, hotărârile Biroului permanent, actele normative ale Guvernului și ale altor autorități publice;

k) propunerile și observațiile făcute de deputat la ședințele Parlamentului sînt examinate în procesul de definitivare și adoptare a proiectelor de acte legislative.

l) să adreseze întrebări, interpelări membrilor Guvernului sau altor reprezentanți ai organelor administrației publice;

m) să participe la ședințele Guvernului;

n) să sesizeze Curtea Constituțională;

o) deputatul beneficiază și de alte drepturi prevăzute de prezentul Cod și alte acte normative.

(3) Deputatul care nu face parte din componența unei comisii parlamentare este în drept să participe, în condițiile prezentului Cod, la ședințele acestora, să facă propuneri, să ia parte la examinarea de probleme și la adoptarea de hotărâri cu drept de vot consultativ. În cazul în care deputatul nu este de acord cu hotărârea comisiei parlamentare, el poate să-și formuleze propunerea în calitate de amendament la proiectul de act legislativ.

(4) Drepturile deputatului executate colectiv sunt:

- a) înaintarea proiectului de modificare a Constituției;
- b) exprimarea votului de neîncredere în Guvern, sau persoanelor oficiale alese, numite sau confirmate de Parlament, în condițiile legii;
- c) înaintarea moțiunilor în condițiile prezentului Cod;
- d) solicitarea revocării persoanelor oficiale în condițiile legii;
- e) solicitarea de desfășurare a unei sesiuni extraordinare;
- f) alte drepturi prevăzute de prezentul Cod și alte acte normative.

Articolul 315. Participarea deputatului la controlul parlamentar

(1) Din însărcinarea Parlamentului sau a organelor lui de lucru, deputatul participă la controlul executării legilor. El poate lua cunoștință de documentele necesare și participă la exercitarea controlului, în chestiuni ce țin de competența Parlamentului. Deputatul, în caz de necesitate, face propuneri privind lichidarea carențelor descoperite, anularea hotărârilor ilegale, atrage atenție asupra persoanelor care au încălcat legea, sau nu au executat cerințele legilor și a hotărârilor Parlamentului.

(2) Organele de stat și persoanele oficiale sînt obligate să acorde sprijinul necesar la efectuarea controlului parlamentar, să prezinte fără obstacole la cererea deputatului sau a comisiei care cercetează cazul, datele și documentele necesare examinării lui obiective. Nimeni nu este în drept să se eschiveze de la prezentarea explicațiilor cerute de deputatul care efectuează control parlamentar.

Articolul 316. Dreptul deputatului de a primi informații și de a avea acces în orice entitate publică

(1) Pentru a soluționa problemele legate de interesele alegătorilor deputatul beneficiază de dreptul de a fi primit în audiență fără întârziere de conducători și de alte persoane oficiale.

(2) Deputatul are dreptul de a vizita, prezentînd legitimația de deputat, orice entitate publică, în modul stabilit de Biroul permanent.

(3) Orice persoană oficială este obligată, la legitimarea deputatului, să-i pună la dispoziție informația necesară fără concordanțe și permisiuni suplimentare.

(4) Deputatul este în drept să se adreseze oricărei entități publice, oricărei persoane oficiale în probleme ce țin de activitatea de deputat și să participe la examinarea lor. Organul sau persoana oficială respectivă sînt obligate să dea fără

întârziere răspuns la adresare, iar în cazul examinării sau verificării suplimentare a problemei – în cel mult o lună.

(5) Adresările deputatului în probleme ce țin de competența autorităților administrației publice locale, a Guvernului, a altor organe centrale ale administrației publice urmează să fie examinate de aceste organe. Data examinării trebuie adusă din timp la cunoștință deputatului.

(6) Autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii. În acest scop, ele asigură accesul în încăperi sau locuri publice, precum și echipamentul și informațiile necesare, anunță din timp alegătorii despre locul și timpul întîlnirii cu deputatul.

(7) Deputatul ca reprezentant al puterii legislative supreme este în drept să ceară la fața locului încetarea încălcării legii, iar în caz de necesitate să adreseze organelor și persoanelor oficiale respective cerința de a fi oprită încălcarea legii, lezarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor.

(8) Persoanele oficiale din entitățile publice, din unitățile cărora le este adresată cerința deputatului sînt obligate să ia fără întârziere măsuri pentru oprirea încălcării, iar în caz de necesitate și măsuri pentru tragerea la răspundere a vinovaților, informîndu-l ulterior pe deputat.

Articolul 317. Dreptul la organizarea mitingurilor, demonstrațiilor și altor întruniri pașnice

Deputatul are dreptul să organizeze mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri pașnice în condițiile Legii privind întrunirile.

Articolul 318. Sprijinul acordat deputatului în exercitarea mandatului

(1) Biroul permanent și Secretariatul Parlamentului, asigură deputatul, la cerere, cu materiale informative și de referințe, ce țin de activitatea Parlamentului.

(2) Pentru facilitarea lucrului deputaților în teritoriu, Oficiile teritoriale de informare ale Parlamentului din cadrul Secretariatului Parlamentului asigură asistența necesară desfășurării lucrului acestora cu publicul.

(3) Deputatul poate fi asistat în activitatea sa de asistenți, specialiști și experți în bază de contract.

Articolul 319. Biroul parlamentar al deputatului

(1) În scopul exercitării mandatului în circumscripțiile electorale, deputatului i se acordă lunar o sumă forfetară din bugetul Parlamentului pentru cheltuieli de organizare și funcționare a biroului parlamentar. Cuantumul sumei, modul de utilizare și justificare a acesteia este stabilit prin hotărârea Biroului permanent.

(2) Suma prevăzută la alin.(1) va include cheltuielile ce țin de chiria și întreținerea aferentă a spațiilor, drepturile bănești ale persoanelor angajate la birourile parlamentare ale deputaților și alte cheltuieli aferente exercitării mandatului.

(3) În limitele sumei prevăzute la alin. (1), deputatul poate organiza, separat sau prin asociere, biroul parlamentar, ca regulă, în circumscripție electorală în care a fost ales.

(4) Deputatul ales în circumscripția electorală în afara Republicii Moldova, poate organiza activitatea sa în sediile ambasadelor, reprezentanților și consulatelor Republicii Moldova situate în afara țării, în limita sumei prevăzute la alin. (1). Ambasadatele, reprezentanțele și consulatele Republicii Moldova asigură asistența necesară deputatului.

(5) Autoritățile administrației publice centrale și locale, la solicitarea deputatului, pun la dispoziția acestuia spațiu pentru organizarea și funcționarea biroului parlamentar.

(6) În cazul în care spațiul necesar biroului parlamentar nu poate fi asigurat de către autoritățile administrației publice centrale și locale, acesta poate fi închiriat de la alte persoane juridice sau fizice.

(7) Spațiul destinat biroului parlamentar nu poate fi închiriat în imobile aflate în proprietatea deputaților, membrilor familiilor sau rudelor acestora până la gradul al II-lea. Interdicția este aplicabilă și pentru acel spațiu aflat în patrimoniul unor societăți, la care deputatul, membrii familiilor sau rudele acestuia sunt asociați ori acționari majoritari, cu excepția cazurilor în care acest spațiu este pus la dispoziție cu titlu gratuit.

(8) Angajarea personalului biroului parlamentar al deputatului se face prin încheierea de către deputat a unui contract de prestare a serviciilor.

(9) Membrii familiei deputatului ori rudele acestuia până la gradul al II-lea nu pot fi angajați la respectivul birou parlamentar.

Secțiunea 2. Obligațiile deputatului

Articolul 320. Devotamentul față de țară

(1) În exercitarea mandatului, deputatul în Parlament este obligat să fie devotat țării și să depună jurământul de credință.

(2) Deputatul este obligat să respecte Constituția Republicii Moldova, legislația și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

(3) Îndatoririle fundamentale și obligațiile deputatului decurg din Constituție, prezentul Cod, alte acte normative și normele etice și morale.

(4) Deputatul este obligat să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplu personal la întărirea disciplinei de stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.

Articolul 321. Profesionalismul deputatului

În calitate de reprezentant al poporului, deputatul în Parlament este dator să îndeplinească atribuțiile de serviciu și să-și onoreze obligațiile cu bună credință pe toată durata mandatului pentru care a fost ales, să dea dovadă de responsabilitate, competență, eficiență, promptitudine și corectitudine.

Articolul 322. Obligațiunea de participare la lucrările Parlamentului

(1) Participarea deputatului la ședințele Parlamentului și la ședințele organelor de lucru din a cărei componență face parte, inclusiv la audierile publice, este obligatorie.

(2) Deputatul este obligat să se înregistreze pe lista de prezență până la începutul ședinței. Deputatul care se alătură pe parcursul ședinței este obligat să se înregistreze la Secretariatul Parlamentului.

(3) Deputatul care s-a înregistrat și nu se află în sala de ședințe a Parlamentului în timpul dezbaterilor proiectelor de acte legislative, este obligat să fie prezent în incinta Parlamentului.

(4) Deputatul este obligat să fie prezent în sala de ședințe în timpul votării. În cazul în care deputatul nu este în sala de ședințe, acesta la solicitarea publică a președintelui ședinței este obligat să revină în sala de ședințe.

Articolul 323. Loialitatea deputatului

(1) Deputatul este obligat să servească cu bună-credință statului și intereselor legitime ale cetățenilor săi.

(2) Deputatul este responsabil pentru îndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu față de cetățenii pe care îi reprezintă.

(3) Deputatul este obligat ca prin faptele sale să nu aducă prejudicii imaginii și reputației Parlamentului.

(4) Deputatul în Parlament este obligat să-și organizeze activitatea, manifestând toleranță și respect reciproc.

Articolul 324. Imparțialitatea deputatului

(1) Deputatul este obligat să ia decizii și să întreprindă acțiuni în mod imparțial, nediscriminatoriu și echitabil.

(2) Deputatul trebuie să aibă un comportament bazat pe respect, exigență, corectitudine și amabilitate în relațiile sale cu publicul, precum și în relațiile cu colegii și subordonații.

Articolul 325. Onestitate și transparență

(1) Deputatul este obligat de a participa la activitățile parlamentare, de a fi în contact cu cetățenii și de a exercita într-o manieră transparentă mandatul de deputat.

(2) Deputatul este obligat să facă cunoscut orice interes personal care ar aduce atingere executării obiective a îndatoririlor publice și să aplice măsuri pentru soluționarea unui eventual conflict de interese în beneficiul interesului general.

(3) Deputatul are obligația de a depune declarații de avere și de interese personale în condițiile prevăzute de Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

(4) Deputatul are obligația de a respecta regimul juridic al cadourilor (bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj) care le sînt destinate personal sau familiei lor, conform prevederilor Legii integrității nr. 82/2017 și ale Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, aprobat prin Hotărîre a Biroului Permanent.

Articolul 326. Exemplaritatea

(1) Deputatul, în exercitarea atribuțiilor sale, este obligat să respecte normele de etică și conduită parlamentară pe întreg teritoriul țării, precum și peste hotarele țării.

(2) Deputatul este obligat să folosească timpul de lucru, precum și bunurile aparținînd autorității publice, numai în scopul desfășurării activităților în exercitarea mandatului.

(3) Deputatul nu trebuie să fie influențat în exercitarea mandatului său de nici o altă entitate, persoană fizică sau juridică.

(4) Deputatul nu trebuie să încheie nici o înțelegere prin care să condiționeze votul exprimat în exercitarea mandatului de vreun avantaj financiar sau material.

(5) Deputatul trebuie să asigure, potrivit atribuțiilor ce îi revin, folosirea eficientă și conform destinației a banilor publici.

(6) Deputatului îi este interzis să utilizeze bunurile autorității publice pentru a desfășura activitate didactică și științifică.

(7) Deputatul este obligat să respecte decizia prin care a fost sancționat și să se supună cerințelor de sancționare.

CAPITOLUL XXVI. CONDUITA ȘI ETICA PARLAMENTARĂ

Secțiunea 1. Conduita deputatului

Articolul 327. Reguli generale de conduită în incinta Parlamentului

În incinta Parlamentului fiecare deputat și oricare altă persoană este obligată:

- a) să aibă o ținută vestimentară decentă/oficială și o comportare cuviincioasă;
- b) să păstreze ordinea și disciplina;
- c) să nu folosească un limbaj ofensator, provocator sau amenințător;
- d) să se abțină de la orice manifestare care ar putea perturba activitatea Parlamentului;
- e) să se adreseze și să răspundă politicos la întrebările adresate;
- f) să asigure protecția proprietății publice și să evite orice prejudiciere a acesteia.

Articolul 328. Conduita deputatului în exercitarea mandatului

(1) În cadrul ședințelor plenare și ale ședințelor organelor de lucru ale Parlamentului relațiile dintre deputați și conlucrarea între ei sunt bazate pe principiul egalității, colegialității, indiferent de afilierea lor politică.

(2) În exercitarea mandatului, deputatul este obligat să contribuie prin exemplul personal la îndeplinirea obligațiilor civice, asigurarea dreptului omului, respectarea legislației, normelor etice și morale.

(3) Deputatul va evita oricare discriminare directă și/sau indirectă după criteriul de sex și va promova egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați, în cadrul exercitării mandatului.

(4) Deputatul este în drept de a purta discuții colective deschise și libere, cu obligația de a respecta diversitatea de opinii, prevenirea de conflicte, căutarea modalităților de depășire a divergențelor prin discuții între membri, pentru a nu conduce la obstrucționarea activității Parlamentului sau a exercitării drepturilor altor deputați.

Articolul 329. Conduita deputatului peste hotarele Republicii Moldova

(1) În cadrul deplasărilor de serviciu peste hotarele Republicii Moldova deputatul este obligat să aibă o conduită care să nu aducă atingere imaginii și reputației statului Republica Moldova.

(2) Deputatul este obligat să aibă un comportament corespunzător normelor de protocol, să respecte legile statului-gază, normele și reglementările organizației care l-a invitat și prevederile prezentului Cod.

(3) În cazurile în care Parlamentul și-a exprimat opinia pe un anumit subiect, prin intermediul unei hotărâri sau prin alte modalități, deputații care participă la adunările parlamentare regionale sau ale organizațiilor internaționale în cadrul unei delegații oficiale sunt obligați să reprezinte în mod adecvat opinia Parlamentului vizând subiectul în cauză.

Articolul 330. Conduita deputatului cu personalul din Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

(1) Deputatul respectă atribuțiile, independența, drepturile și responsabilitățile personalului din Secretariatul Parlamentului.

(2) Deputatul va evita implicarea personalului în situații de conflict, iar discuțiile referitoare la viziunea politică sau orice afirmații sau fapte ofensatoare la adresa acestuia sunt interzise.

(3) Deputatul nu este în drept să implice personalul Secretariatului Parlamentului în acțiuni ce nu fac parte din atribuțiile de serviciu ale acestuia.

Articolul 331. Conduita deputatului în raport cu publicul

(1) Deputatul este obligat să se întâlnească și să comunice cu alegătorii (cetățenii) și să ia atitudine în vederea soluționării problemelor abordate.

(2) În cadrul întâlnirilor cu alegătorii, deputatul este obligat să dea dovadă de profesionalism, integritate și corectitudine.

(3) Deputatul trebuie să informeze, în mod constant, cetățenii despre acțiunile pe care le întreprinde și despre inițiativele sau punctele de vedere pe care le susține în exercitarea mandatului.

Articolul 332. Restricții de conduită în cadrul ședințelor

(1) În cadrul ședințelor plenare și ale ședințelor organelor de lucru ale Parlamentului, deputatul nu are dreptul să utilizeze în activitatea sa metode nepermise de prezentul Cod, cum ar fi:

a) votarea pentru un alt deputat cu dispozitive electronice;

b) tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe, blocarea tribunei centrale, blocarea accesului în sala de ședințe, blocarea sau limitarea accesului la microfoane;

c) să întrerupă în mod abuziv lucrările în plen ale Parlamentului, lucrările organelor de lucru ale Parlamentului, să utilizeze instrumente pentru producerea sunetelor (tobe, goarne, megafoane, etc.) luminilor sau tehnicii de amplificare a sunetului;

d) să perturbeze ordinea și disciplina în sala de ședință prin discuții între deputați, luarea cuvântului fără a i se oferi, vorbirea la telefon;

e) să facă declarații calomnioase în adresa deputaților, altor demnitari, funcționari ori persoane;

f) proferarea de insulte, amenințări și calomnii atât de la tribuna Parlamentului, cât și din sala de ședințe pe parcursul ședinței plenare sau în cadrul ședinței organelor de lucru ale Parlamentului;

g) lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale ale deputaților;

h) impunerea poziției sale prin intermediul unor acțiuni de violență, utilizării forței fizice, amenințări, insultări, declarații provocatoare și alte acțiuni similare;

i) utilizarea expresiilor și/sau cuvintelor jignitoare, indecente și/sau calomnioase și a gesturilor obscene.

k) orice alte acțiuni ce pot împiedica desfășurarea normală a lucrărilor Parlamentului.

(2) Deputatul nu acordă sprijin, în schimbul unor plăți sau altor beneficii sau avantaje, persoanelor fizice sau juridice, în vederea exercitării influenței asupra Parlamentului sau altor instituții publice.

Articolul 333. Conduita deputatului în raport cu reprezentanții mass-media

(1) Deputatul, potrivit atribuțiilor ce îi revin și conform legislației privind accesul la informație, este obligat să asigure informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public.

(2) Deputatul este obligat să respecte limitările accesului la informație, în condițiile legii, în scopul protejării informației confidentiale, a vieții private a persoanelor și a securității naționale, precum și să asigure protecția informațiilor deținute, față de accesul, modificarea sau distrugerea lor nesancționate.

(3) Declarațiile deputatului trebuie să fie corecte, echilibrate și argumentate.

(4) În cazul în care, în discursul public se conțin afirmații care lezează onoarea și demnitatea cetățenilor, deputatul trebuie să aducă scuze publice pentru faptele comise.

(5) Reprezentanții mass-media vor difuza declarațiile/discursurile publice ale deputaților, cu respectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității.

Secțiunea 2. Procedura de soluționare a sesizărilor

Articolul 334. Competența de soluționare a sesizărilor

Orice sesizare în legătură cu nerespectarea normelor de etică și conduită parlamentară de către deputați revine Comisiei permanente de profil.

Articolul 335. Forma sesizării

(1) Sesizarea se va depune în scris.

(2) Sesizarea trebuie să fie însoțită de probe, care să demonstreze încălcarea normelor de etică și conduită parlamentară.

(3) Sesizarea anonimă nu se examinează.

Articolul 336. Procedura de soluționare

(1) Orice deputat, grup de deputați, Președintele Parlamentului, persoană fizică sau juridică poate sesiza în scris Comisia parlamentară de profil cu privire la suspiciuni de încălcare a normelor de etică și conduită parlamentară.

(2) Sesizarea se depune la Președintele Parlamentului, și trebuie să cuprindă descrierea faptelor care îi sunt imputate deputatului.

(3) Președintele Parlamentului remite sesizarea Comisiei parlamentare de profil, fixând un termen pentru anchetă, în care să evalueze cazul și suspiciunile de încălcare a normelor de etică și conduită parlamentară.

(4) Președintele Comisiei parlamentare de profil va informa deputatul în privința căruia a fost depusă sesizarea și despre deschiderea unei anchete împotriva lui.

(5) Comisia verifică legalitatea faptelor și încadrarea lor juridică, întrunirea tuturor cerințelor legale pentru caz.

(6) Comisia va examina cazurile privind încălcarea normelor de etică și conduită parlamentară, va solicita explicațiile respective de la deputat, iar după caz, și de la alte autorități.

(7) Membrii comisiei acționează fără nici un fel de influențe, presiuni, amenințări și intervenții, directe sau indirecte.

(8) După finalizarea anchetei de serviciu, Comisia întocmește un raport în termen de 30 de zile calendaristice, pe care îl prezintă Parlamentului.

(9) Raportul Comisiei este remis deputatului vizat pentru luare de cunoștință.

Articolul 337. Cuprinsul raportului privind etica și conduita deputatului

(1) Raportul privind etica și conduita deputatului va cuprinde sinteza problemelor dezbătute, propunerile și recomandările acceptate și cele neacceptate de către comisie, concluziile și sancțiunea care urmează a fi aplicată.

(2) În cazul în care, în urma anchetei cazului, faptele nu se confirmă, comisia prezintă raportul Biroului Permanent și propune acestuia clasarea dosarului, informând deputatul și solicitantul.

(3) În cazul în care comisia constată că faptele invocate în sesizare nu se adevăresc, iar sesizarea este depusă cu rea credință, pentru a știrbi din imaginea deputatului, comisia va prezenta Biroului permanent constatările pentru a clasa dosarul și va propune solicitarea de la autorul sesizării să prezinte pe aceeași cale scuzele de rigoare.

Articolul 338. Examinarea raportului privind etica și conduita deputatului

(1) Biroul permanent al Parlamentului va propune cu prioritate includerea în ordinea de zi a ședințelor Parlamentului raportul privind etica și conduita deputatului, care urmează a fi examinat de către plenul Parlamentului.

(2) După prezentarea raportului comisiei în ședința în plen a Parlamentului, președintele ședinței oferă cuvânt deputatului vizat, care va prezenta Parlamentului explicații pe marginea faptelor care i se impută și va răspunde la întrebările deputaților.

(3) Parlamentul prin hotărâre decide, dacă au fost încălcate normele de etică și conduită parlamentară și aplică sancțiuni în funcție de gravitatea și frecvența încălcărilor comise.

Secțiunea 3. Absențe

Articolul 339. Absența motivată

(1) Nici un deputat nu poate lipsi de la ședințele Parlamentului sau a organelor lui de lucru din care face parte decât din motive întemeiate.

(2) Motiv întemeiat pentru lipsa deputatului de la ședințele Parlamentului sau a organelor lui de lucru, se consideră:

a) îndeplinirea unei sarcini date de Președintele Parlamentului, de Biroul permanent, de comisia parlamentară sau de fracțiunea din care face parte, ce nu-i permite să participe la ședințe;

b) aflarea în *concediu* medical;

c) aflarea în concediu pentru interese personale;

d) neparticiparea în semn de protest pentru o chestiune din ordinea de zi, anunțată în ședința;

e) executarea sancțiunii Parlamentului de neparticipare la ședințele plenare.

(3) Absența deputatului din alte motive decât cele specificate la alineatul (2) se consideră absență fără motiv întemeiat.

(4) Absența deputatului de la ședințele Parlamentului sau a organelor lui de lucru, care îndeplinește o însărcinare a comisiei parlamentare sau a fracțiunii din care face parte se coordonează în prealabil cu Președintele Parlamentului.

(5) Deputatul care nu poate lua parte la ședință este obligat să informeze Președintele Parlamentului prin intermediul subdiviziunii Secretariatului Parlamentului responsabile de asigurarea ședințelor plenare în baza unei declarații în scris menționând motivele de neparticipare.

(6) Biroul permanent va stabili modalitatea de evidență a prezenței deputaților la ședințele Parlamentului și ale organelor lui de lucru din care fac parte. Numele deputaților absenți de la ședințele Parlamentului sau ale organelor lui de lucru din care face parte, se publică lunar pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 340. Absența nemotivată

Orice absență fără motiv întemeiat a deputatului de la ședințele plenare ale Parlamentului sau ale organelor lui de lucru se sancționează cu pierderea a 10% din salariu.

Secțiunea 4. Sancțiuni

Articolul 341. Sancțiuni pentru încălcarea de către deputați a prevederilor Codului

(1) Încălcarea de către deputați a prevederilor Codului în cadrul ședințelor Parlamentului și ale organelor lui de lucru atrage următoarele sancțiuni:

a) avertismentul;

b) chemarea la ordine;
c) retragerea cuvântului și lipsirea de cuvânt pe întreaga durată a ședinței;
d) eliminarea din sala de ședințe;
e) interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe.

(2) Sancțiunile prevăzute la alin. (1) lit. a) - c) comise de deputați în ședința în plen se aplică de către președintele ședinței, iar sancțiunile de la alin.(1) lit.d) - e) se aplică de Parlament.

(3) Hotărîrea cu privire la aplicarea sancțiunilor deputaților se adoptă de Parlament fără dezbateri, la propunerea președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare.

(4) La evaluarea comportamentului pentru aplicarea sancțiunii deputatului în Parlament, se va ține cont de caracterul excepțional, repetitiv sau permanent, precum și de gravitatea încălcării.

(5) Deputatul în privința căruia se propune aplicarea sancțiunilor prevăzute la alin.(1) lit.d) - e) au dreptul să prezinte explicații Parlamentului în decurs de 3 minute.

(6) Deputatul este obligat să se conformeze cerințelor președintelui ședinței sau a deciziei Parlamentului.

(7) Sancțiunile aplicate deputaților în cadrul ședințelor Parlamentului se consemnează în stenograma ședinței.

(8) Deputatul care este sancționat cu interzicerea participării la ședințele plenare nu va primi salariu și indemnizațiile pentru întreaga perioadă de sancțiune, începând cu ziua sancționării.

(9) Sancțiunile aplicate deputaților în Parlament sunt plasate pe pagina web a Parlamentului.

Articolul 342. Avertismentul

(1) În sensul prezentului cod, avertismentul reprezintă atenționarea deputatului asupra abaterilor de la regulile și normele de conduită.

(2) Avertismentul se aplică deputatului la prima sa încălcare a prevederilor prezentului Cod, a regulilor și normelor de etică și conduită.

Articolul 343. Chemarea la ordine

(1) Președintele ședinței cheamă la ordine deputatul care a comis faptele ce împiedică desfășurarea normală a lucrărilor Parlamentului:

(2) Președintele ședinței poate, înainte de a chema la ordine un deputat, să-l invite pentru a da explicații faptelor care au generat incidentul și care pot conduce la aplicarea sancțiunii.

(3) În cazul în care faptele au fost explicate sau regretate și apreciate de președintele ședinței ca satisfăcătoare, sancțiunea nu se mai aplică.

Articolul 344. Retragera cuvântului și lipsirea de cuvânt

(1) Președintele ședinței poate retrage cuvântul deputatului care:

a) după avertisment, ori chemare la ordine, continuă să tulbure ordinea ședinței;

b) își continuă comunicarea peste termenul stabilit și nu respectă indicațiile președintelui ședinței de a încheia comunicarea;

c) se abate de la subiect și nu ia în considerare avertismentul președintelui ședinței de a vorbi la acest subiect.

(2) Deputatul este obligat să se refere exclusiv la chestiunea pentru discutarea căreia s-a înscris la luarea de cuvânt, cu excepția declarațiilor politice, care vor fi făcute în intervalul de timp alocat acestora, conform orarului.

(3) Președintele ședinței poate lipsi deputatul de cuvânt pe întreaga durată a ședinței în plen, dacă acesta, după ce i s-a retras cuvântul, în cadrul aceleiași ședințe comite încălcări prevăzute la alin.(1) din prezentul articol.

Articolul 345. Eliminarea din sala de ședințe

(1) Deputatul poate să fie eliminat din sala de ședințe dacă el:

a) în timpul ședinței, cheamă la folosirea forței sau o folosește el însuși;

b) pe parcursul ședinței, proferează insulte, calomnii sau amenințări publice la adresa Președintelui Republicii Moldova, deputaților, membrilor Guvernului sau altor persoane;

c) votează, prin mijloace electronice, în numele altui deputat;

d) blochează, prin diferite modalități, tribuna sau microfoanele din sală;

e) continuă să nu dea ascultare și să sfideze autoritatea președintelui ședinței.

(2) Deputatul în privința căruia a fost aplicată sancțiunea de eliminare din sala de ședințe este obligat să se conformeze imediat acestei sancțiuni și nu poate reveni în ședința plenară până la încheierea acesteia.

Articolul 346. Interzicerea participării la ședințele plenare

(1) Dacă deputatul sancționat cu eliminarea din sală nu părăsește benevol sala de ședințe ori dacă acesta a fost sancționat repetat în aceeași sesiune, Parlamentul va putea aplica sancțiunea interzicerii de participare a acestuia la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe.

(2) Dacă și după aplicarea sancțiunii de interzicere a participării la ședințele plenare deputatul nu părăsește benevol sala de ședințe, și nici nu se supune cerințelor aprodului de a părăsi sala, președintele ședinței va anunța o întrerupere.

(3) Regulamentul cu privire la eliminarea din sală a deputaților sancționați se aprobă de Biroul permanent.

Articolul 347. Executarea sancțiunilor de eliminare din sala de ședințe sau de interzicere a participării la ședințele Parlamentului

(1) Neexecutarea de către deputat a cerințelor președintelui ședinței și a aprodurii de a părăsi sala de ședință, se sancționează cu pierderea drepturilor salariale și ale indemnizațiilor lunare în mărime de 25 % pentru fiecare caz.

(2) Oponerea de rezistență sau insultele aduse aprodurii în legătură cu solicitarea de a părăsi sala de ședință a Parlamentului, se sancționează cu pierderea a 50% din drepturile salariale și ale indemnizațiilor lunare pentru fiecare caz.

Articolul 348. Aplicarea sancțiunilor la ședințele organelor de lucru ale Parlamentului

(1) În scopul menținerii ordinii la ședințele organelor de lucru ale Parlamentului, președinții acestora sunt investiți cu aceleași drepturi ca și președintele ședinței plenare și pot aplica sancțiuni prevăzute de prezentul cod, conform prevederilor stabilite în regulamentele sale de activitate.

(2) Sancțiunile aplicate deputaților în cadrul ședințelor organelor de lucru ale Parlamentului sunt consemnate în procesul-verbal al ședinței.

CAPITOLUL XXVII. ASIGURAREA ȘI GARANȚIILE SOCIALE DE EXERCITARE A MANDATULUI DE DEPUTAT

Articolul 349. Principiile de bază ale garanțiilor deputaților

(1) Sistemul de garanții sociale a deputaților se stabilește ținându-se seama de principiul separației puterilor în stat, de exercitarea mandatului de deputat din numele poporului, de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de prezentul cod.

(2) Sistemul de garanții a deputaților se bazează pe următoarele principii:

a) supremația legii – principiu conform căruia drepturile salariale se stabilesc în condițiile prezentului Cod;

b) proporționalitatea – principiu conform căruia sistemul de salarizare asigură stabilirea salariului în raport cu nivelul exigențelor privind exercitarea funcției de deputat;

c) echitatea și coerența – principiu conform căruia sistemul de salarizare creează oportunități egale pentru exercitarea funcției de deputat în Parlament.

Articolul 350. Garanțiile deputatului

- (1) Garanțiile asigurării exercitării mandatului de deputat includ:
- a) drepturile salariale;
  - b) drepturile la diurne, sporuri, indemnizații și alte plăți;
  - c) dreptul la vechimea în muncă;
  - d) dreptul la asistență medicală;
  - e) dreptul la cheltuielile de protocol;
  - f) dreptul la transport;
  - g) dreptul la pașaport diplomatic;
  - h) dreptul la asigurarea cu spațiul locativ;
  - i) dreptul la concediu.

Articolul 351. Drepturile salariale

(1) Deputatul beneficiază de drepturile salariale și alte drepturi bănești din data constituirii legale a Parlamentului și depunerii jurământului.

(2) În cazul în care mandatul deputatului a fost validat după constituirea legală a Parlamentului, drepturile salariale și alte plăți ale deputatului, încep din data validării, după depunerea jurământului.

(3) Pentru exercitarea eficientă a mandatului, deputatul în Parlament are dreptul la: salariul lunar, diurne, indemnizații și alte plăți.

(4) Drepturile salariale ale deputaților se includ în bugetul Parlamentului.

Articolul 352. Diurne, sporuri, indemnizații și alte plăți

(1) Diurnele, sporurile, indemnizațiile și alte plăți se stabilesc în mărimile prevăzute de Biroul permanent, care nu se includ în salariul lunar și nu se iau în calcul la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale.

(2) Deputatul beneficiază de diurnă neimpozabilă pentru fiecare zi de participare la ședințele plenare.

(3) Deputatul are drept la sporuri lunare conform legislației în vigoare.

(4) În exercitarea mandatului deputatul are dreptul la:

- a) indemnizație lunară neimpozabilă pentru chirie;
- b) indemnizație lunară neimpozabilă pentru transport.

(5) Deputatul beneficiază de alte plăți:

- a) compensație anuală neimpozabilă pentru cheltuieli de tratament;
- b) ajutor material anual și premii unice conform legislației în vigoare.

Articolul 353. Dreptul la vechimea în muncă

Durata de exercitare a mandatului de deputat se include în vechimea de muncă la calcularea pensiei pentru anumite categorii de persoane.

Articolul 354. Dreptul la pașaport diplomatic

(1) În perioada de exercitare a mandatului, deputatului i se eliberează pașaport diplomatic în mod gratuit.

(2) La încetarea mandatului de deputat pașaportul diplomatic se anulează de drept și se restituie secretariatului Parlamentului.

Articolul 355. Dreptul la transport

(1) Președintele Parlamentului și vicepreședinții beneficiază de dreptul la transport de serviciu.

(2) Deputatul beneficiază de o indemnizație lunară neimpozabilă pentru transport. Mărimea și modul de acordare a indemnizației pentru transport se stabilește de Biroul permanent, ținându-se cont și de amplasarea circumscripțiilor electorale.

Articolul 356. Dreptul la asigurarea cu spațiul locativ

(1) Deputatul care nu dispune de spațiu locativ în municipiul Chișinău are dreptul la apartament de serviciu pe durata mandatului.

(2) În cazul în care deputatul nu este asigurat cu apartament de serviciu sau din motive de securitate sau din alte motive justificative, refuză acordarea apartamentului de serviciu, acestuia i se acordă o indemnizație lunară neimpozabilă pentru chirie, cuantumul și modul de acordare a căreia se stabilește prin Hotărârea Biroului permanent.

(3) Deputatul care beneficiază de apartament de serviciu achită serviciile comunale (energie electrică, energie termică, gaze naturale, apă rece, apă caldă, telefon, radio, TV, canalizare, evacuare a deșeurilor ș.a.) din cont propriu.

(4) În cazul neachitării de către deputat a serviciilor comunale, suma datoriei pentru plata serviciilor comunale se încasează din salariul deputatului incontestabil.

(5) La încetarea mandatului de deputat, deputatul, membrii familiei eliberează apartamentul de serviciu, în termen de o lună, cu achitarea obligatorie a serviciilor comunale.

Articolul 357. Concediile deputaților

(1) Deputații au dreptul la concediu anual plătit, la concediu pentru interese personale și la concediu medical.

(2) Orice concediu, cu excepția concediului medical, se acordă deputaților prin dispoziția Președintelui Parlamentului.

(3) Concediu anual plătit se acordă deputaților pe o durată de 36 zile lucrătoare (luându-se drept bază săptămâna de muncă de 6 zile), care poate fi acordat integral sau, în baza unei cereri scrise a deputatului, poate fi divizat în părți. Concediu anual plătit se acordă doar în timpul vacanței dintre sesiuni.

(4) Concediu neplătit pentru interese personale se acordă deputaților pe o durată de cel mult 10 zile în timpul unei sesiuni.

Articolul 358. Suspendarea drepturilor salariale și a altor garanții

(1) În cazul în care deputatul, se află în arest la domiciliu sau arest preventiv acesta este suspendat de drepturile salariale și alte garanții pentru perioada arestului.

(2) În cazul încetării urmăririi penale sau achitării de către instanța de judecată deputatului i se plătesc toate sumele neachitate pe perioada suspendării.

CAPITOLUL XXVIII. SECRETARIATUL PARLAMENTULUI

Articolul 359. Secretariatul Parlamentului

(1) Secretariatul Parlamentului (în continuare – *Secretariat*) este o structură specializată care asigură asistența organizatorică, documentară, juridică, informațională și tehnică a activității Parlamentului întru exercitarea prerogativelor stabilite de Constituția Republicii Moldova și de prezentul Cod.

(2) Secretariatul oferă asistența necesară, plenului Parlamentului, deputaților în Parlament și organelor de lucru ale Parlamentului, în vederea asigurării realizării funcțiilor Parlamentului.

(3) Secretariatul este persoană juridică de drept public, dispune de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și cu denumirea proprie și își are sediul în incinta Parlamentului.

(4) Secretariatul își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu prezentul Cod, cu alte acte legislative în vigoare, cu hotărârile Biroului permanent și Regulamentul Secretariatului.

(5) Secretariatul este condus de Secretarul general al Parlamentului asistat de secretarii generali adjuncți.

(6) Activitatea Secretariatului este monitorizată și controlată de Președintele Parlamentului și de Biroul permanent în conformitate cu atribuțiile prevăzute în prezentul Cod și în hotărârile Biroului permanent.

Articolul 360. Structura Secretariatului Parlamentului

(1) Structura organizatorică și efectivul-limită ale Secretariatului se aprobă de Biroul permanent, la propunerea Secretarului general al Parlamentului, după consultarea prealabilă a Președintelui Parlamentului.

(2) Statul de personal și schema de încadrare ale Secretariatului se aprobă de către Președintele Parlamentului, la propunerea Secretarului general al Parlamentului.

(3) Sub aspect structural, Secretariatul este constituit din conducerea Secretariatului, din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică în Parlament și din subdiviziunile structurale distincte cu statut de direcții generale, direcții, secții și servicii.

Articolul 361. Secretarul general al Parlamentului

(1) Secretarul general al Parlamentului este selectat prin concurs public organizat de comisia permanentă de profil în condițiile prevederilor Capitolului XII din prezentul Cod, care selectează cel puțin două candidaturi la funcția respectivă și le înaintează Președintelui Parlamentului pentru a propune Parlamentului numirea uneia în funcția de Secretar general.

(2) Secretarul general al Parlamentului se numește de către Parlament pe un termen de 5 ani.

(3) Raporturile de serviciu ale Secretarului general al Parlamentului se reglementează de prezentul Cod și alte acte normative.

(4) Secretarul general al Parlamentului poate fi revocat din funcție înainte de termen de către Parlament la propunerea Președintelui Parlamentului.

Articolul 362. Funcțiile și atribuțiile de bază ale Secretarului general al Parlamentului

(1) Întru asigurarea exercitării de către Parlament a prerogativelor prevăzute de Constituție, de prezentul Cod, precum și de hotărârile Biroului permanent, Secretarul general al Parlamentului are următoarele funcții de bază:

a) contribuie la realizarea funcției de reprezentare a Parlamentului și a Secretariatului în relațiile cu alte autorități publice, instituții ale statului, cu persoane juridice și fizice, inclusiv de peste hotare;

b) organizarea asigurării asistenței de realizare a procesului legislativ;

c) organizarea asigurării asistenței de realizare a funcției de control parlamentar;

d) organizarea și coordonarea activității Secretariatului;

e) organizarea elaborării de strategii, concepte, regulamente și instrucțiuni ce reglementează proceduri specifice de activitate ale Secretariatului, elaborării de politici de domeniu;

f) angajează și eliberează din funcție funcționarii publici și personalul tehnic din Secretariatul Parlamentului..

(2) Întru exercitarea funcțiilor de bază, Secretarul general al Parlamentului exercită atribuții ce decurg din prevederile stabilite de prezentul Cod, Regulamentul Secretariatului, hotărârile Parlamentului, hotărârile Biroului permanent și dispozițiile Președintelui Parlamentului.

(3) În exercitarea atribuțiilor stabilite, Secretarul general emite ordine și dispoziții.

Articolul 363. Secretarii generali adjuncți

(1) Secretarul general al Parlamentului este asistat în activitatea sa de doi secretari generali adjuncți. În absența Secretarului general, unul din secretarii generali adjuncți exercită funcțiile Secretarului general în conformitate cu prevederile Regulamentului Secretariatului.

(2) Secretarii generali adjuncți se numesc în funcție în bază de concurs de către Președintele Parlamentului, la propunerea Secretarului general al Parlamentului.

(3) Unul din secretarii generali adjuncți organizează și coordonează activitatea, secretariatelor comisiilor parlamentare și monitorizează activitatea subdiviziunilor implicate în oferirea asistenței Parlamentului la realizarea funcțiilor Parlamentului.

(4) Al doilea secretar general adjunct organizează, coordonează și monitorizează activitatea subdiviziunilor Secretariatului Parlamentului ce țin de administrarea bunurilor și acordarea asistenței logistice activităților parlamentare, precum și asigură conlucrarea eficientă în domeniu cu toate subdiviziunile Secretariatului.

(5) Secretarii generali adjuncți exercită și alte atribuții ce decurg din prevederile stabilite de prezentul Cod, Regulamentul Secretariatului, din hotărârile Parlamentului, din hotărârile Biroului permanent și din dispozițiile Președintelui Parlamentului.

TITLUL VII. DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 364. Intrarea în vigoare

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data constituirii legale a noii legislaturi a Parlamentului.

(2) La data intrării în vigoare a prezentului Cod se abrogă:

- Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39/1994;
- Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797/1996.

Articolul 365. Continuarea examinării proiectelor de acte legislative

(1) Proiectele de acte legislative examinate în conformitate cu Regulamentul Parlamentului abrogat, continuă examinarea lor în Parlament conform cerințelor prezentului Cod, de la faza la care au rămas.

(2) Secretarul General al Parlamentului va activa în funcție pînă la alegerea prin concurs al noului Secretar General.

(3) Comisia permanentă de profil în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi va organiza concursul pentru ocuparea funcției de Secretar general al Parlamentului.

Articolul 366. Aducerea legislației în conformitate cu prezenta lege

- Guvernul în termen de 6 luni, va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

- Secretarul general al Parlamentului va asigura elaborarea și/sau modificarea actelor administrative ce țin de activitatea Parlamentului.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare

Introducere

Întru asigurarea previzibilității și transparenței procesului legislativ, în scopul asigurării implementării standardelor europene ce țin de fundamentarea legislației, de efectuarea controlului parlamentar, de fortificare a procedurii legislative, de înlăturare a unor lacune și neconcordanțe din practica legislativă, precum și reglementarea unor noi instituții, Președintele Parlamentului prin Dispoziția nr. DDP/C-1 nr.3 din 31.01.2018 a pus în sarcina grupului de lucru, constituit din membrii Comisiei juridice, numiri și imunități și a funcționarilor din cadrul Direcției generale juridice și ale comisiilor permanente, analizarea aspectelor juridico-constituționale și elaborarea proiectului Codului regulilor și procedurilor parlamentare.

Grupul de lucru a studiat cele mai bune practici internaționale referitoare la procedura legislativă, organizarea, funcționarea Parlamentului și Secretariatului Parlamentului, statutul deputatului, imunitatea parlamentară, etica și conduita parlamentară și oportunitatea transpunerii lor în legislația Republicii Moldova, a analizat prevederile ce țin de procedura legislativă din Regulamentul Parlamentului, care creează confuzii la aplicarea în practică, având la bază hotărârile și adresele Curții Constituționale ce țin de domeniul vizat și a elaborat un proiect al Codului regulilor și procedurilor parlamentare.

Actualmente procesul legislativ în Republica Moldova este reglementat de normele Regulamentului Parlamentului, adoptat la 2 aprilie 1996 prin Legea nr.797-XIII, document care de la adoptare a suportat multiple modificări, iar instituțiile reglementate de acesta a făcut obiectul controlului de constituționalitate de mai multe ori.

Modificările și completările operate pe parcurs au contribuit la sporirea calității documentului dat și au vizat instituții și practici parlamentare care sau consolidat pe parcurs. Acestea au vizat în special majoritatea parlamentară, instituția promulgării, formarea fracțiunilor parlamentare, atribuțiile Președintelui și vicepreședinților Parlamentului, atribuțiile Biroului permanent, drepturile și responsabilitățile deputaților, abaterile disciplinare, procedura ridicării imunității parlamentare, etc.

Deși pe parcurs, prevederile Regulamentului au fost amendate de mai multe ori un șir de instituții importante au rămas fără reglementare. Astfel, grupul de lucru a sistematizat actele normative, normele juridice ce țin de regulile și procedurile parlamentare (Parlamentului și Secretariatului Parlamentului) prin cuprinderea lor într-un sistem unitar pentru facilitarea utilizării normelor juridice și aplicarea lor uniformă. Acestea se referă în principal la raporturile Parlamentului cu Guvernul, ca cel mai important subiect cu drept de inițiativă legislativă, raporturile Parlamentului cu autoritățile autonome formate de Parlament și nesubordonate Guvernului, instituțiile audierilor publice și ale

controlului parlamentar asupra executării legilor etc. În același context, la unificarea într-un cod a tuturor normelor juridice ce țin de procedura legislativă, organizarea, funcționarea Parlamentului și Secretariatului Parlamentului se datorează hotărârilor și adreselor Curții Constituționale, prin care obligă Parlamentul să instituționalizeze instituțiile ce țin de opoziția parlamentară, controlul a priori al tratatelor internaționale, statutul și imunitatea parlamentară, instituția angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului și alte instituții, care sunt chemate să modernizeze și să consolideze procesului legislativ.

De asemenea, se impune a menționa necesitatea armonizării Codului la multiplele recomandări ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), care vizează instituțiile democratice, precum și cele rezultate din recomandările societății civile și mass-media, care vizează deschiderea transparența și accesibilitatea la procesul legislativ.

Proiectul Codului prevede expres la art.3 alin.(2) că, orice întrebare ce ține de activitatea Parlamentului ce nu este reglementată de prezentul cod sau de alte acte normative se soluționează potrivit cutumei parlamentare sau prin decizia Parlamentului.

Coordonarea întregului proces de elaborare a proiectului și responsabil de întocmirea variantei integrate a proiectului Codului regulilor și procedurilor parlamentare au fost puse în seama șefului Direcției generale juridice, Secretariatul Parlamentului, cu suportul Proiectului Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) „Susținerea Dezvoltării Parlamentului Republicii Moldova” și a proiectului Twinning ”Consolidarea capacităților Parlamentului Republicii Moldova în procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația UE”. La elaborarea și definitivarea proiectului a participat expertul național Viorel Pîrvan.

Grupul de lucru consideră că proiectul Codului urmează a fi propus în calitate de inițiativă legislativă pentru a fi dezbătut public și introdus în procesul legislativ. Prezentul Cod reglementează modul de organizare și funcționare a Parlamentului Republicii Moldova, a raporturilor juridice dintre Parlament și alte autorități, stabilește statutul deputatului în Parlament și a funcționarului parlamentar.

În ceea ce urmează se va prezenta succint instituțiile și elementele noi ale Codului abordate în proiect:

1. Sediul și proceduri de ceremonial.

Proiectul Codului stabilește expres prevederi referitoare la amplasarea sediului Parlamentului, stabilește expres cazurile de schimbare temporară a localizării Parlamentului, locul desfășurării ședințelor Parlamentului, limba de lucru în Parlament, modul de utilizare a simbolurilor de stat.

De asemenea, un element nou este stabilirea expresă în Cod a sărbătorii „Ziua Parlamentului” – 23 mai.

2. Constituirea Parlamentului.

Constituirea Parlamentului în ultimul an s-a confruntat cu situații nereglementate pentru organizarea și ținerea ședințelor în vederea organizării Parlamentului. Problematice ce țin de momentul constituirii și procedurile de organizare și formare a organelor de lucru ale Parlamentului. Element novatoriu la această instituție se referă la alegerile Parlamentului, care se efectuează, în baza unui sistem de vot mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională - se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale și în circumscripții uninominale - se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, câte unul de la fiecare circumscripție. Un alt element novatoriu este că, ședința de constituire a noului Parlament va fi prezidată de președintele Parlamentului de legislatura precedentă, dacă acesta va fi deputat în noul Parlament. Ședința de constituire și de formare a organelor lui de lucru în noul Parlament va fi organizată în cadrul unei sesiuni speciale convocată de Președintele Republicii, care se va încheia cu alegerea comisiilor Parlamentare și formarea biroului permanent. Biroul permanent fiind compus din Președintele și vicepreședinții Parlamentului, șefii de fracțiuni și președinții comisiilor permanente.

De asemenea, în cadrul constituirii Parlamentului proiectul vine cu instituția depunerii jurământului, ca element de legitimare a momentului începerii efective a exercitării mandatului de deputat și responsabilizării acestuia față de popor pe care îl reprezintă. Jurământul/făgăduința se poate depune și fără formula religioasă, din text, care se înlocuiește cu formula:

"Jur pe onoare și conștiință".

Refuzul depunerii jurământului se constată de către președintele ședinței și se aduce la cunoștință publică. De asemenea, este de menționat ca un element nou în proiect, reglementarea referitor la depunerea jurământului de deputatul care nu a fost prezent la ședința de constituire, precum și deputatul a cărui mandat este validat ulterior, va depune jurământul la prima ședință plenară la care participă. după validarea mandatului, potrivit aceleiași proceduri.

3. Fracțiunile și grupurilor parlamentare.

Proiectul prevede norme noi ce țin de organizarea internă a fracțiunilor care vor fi stabilite prin regulamentele proprii aprobate la ședința fracțiunii cu votul majorității membrilor săi. Cerințele tip pentru regulamentele fracțiunilor vizează, drepturile și atribuțiile membrilor fracțiunii; modalitatea de alegere a conducerii acesteia și competențele; procedura organizării ședințelor fracțiunii - cvorumul, procedura de votare, întocmirea procesului verbal, numărul de voturi pentru luarea deciziei; activitatea și competența secretariatul fracțiunii; modalitatea de reorganizare, încetare a activității fracțiunii, etc. De asemenea în calitate de element nou este reflectată formarea unei noi fracțiuni după expirarea termenului pentru constituirea acestora, care va fi posibilă doar la începutul unei noi sesiuni ordinare.

Proiectul prevede că deputatul care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din rândurile fracțiunii, poate face parte dintr-o altă fracțiune parlamentară, doar după expirarea unei perioade de 6 luni, timp în care este considerat deputat independent.

Deputații care de sine stătător nu pot constitui o fracțiune parlamentară se pot asocia în grupuri parlamentare formate din 2-5 deputați. Grupurile parlamentare nu beneficiază de drepturile fracțiunilor parlamentare.

4. Majoritatea și opoziția parlamentară.

Secțiunea 6 a proiectului Codului conține prevederi ce se referă la faptul că majoritate parlamentară poate fi considerată fracțiunea sau coaliția fracțiunilor, grupurilor parlamentare anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși. În cazul în care majoritatea parlamentară va fi formată dintr-o coaliție de fracțiuni, acestea vor fi în drept să constituie o alianță majoritară care va urma să încheie un acord de constituire și funcționare care va urma să descrie principiile activității alianței; structura nominală și conducerea alianței; procedura adoptării deciziilor; condițiile încetării existenței alianței. Pentru a asigura transparența privind modalitatea de funcționare a alianței acordul de constituire și funcționare a acesteia se va plasa pe pagina web a Parlamentului. În cazul în care nu se poate forma o alianță majoritară, iar guvernarea va putea fi asigurată fără constituirea unei alianțe, se va face o declarație în acest sens.

Promovarea și consolidarea democrației pluraliste este unul dintre obiectivele principale ale Consiliului European și Adunării Parlamentare. În vederea realizării obiectivelor propuse în această direcție, statele membre se străduiesc să elaboreze standarde și practici comune care vizează promovarea unei democrații parlamentare libere și pluraliste. Calitatea democratică a unui parlament fiind măsurată prin mijloacele care stau la dispoziția opoziției sau minorității parlamentare pentru îndeplinirea sarcinilor sale (**pct.2 din Rezoluția 1601 (2008)**).

Adresarea către parlamentele naționale de a „*da opoziției un statut care îi va permite să joace un rol responsabil și constructiv...*” poate fi observată în conținutul **Rezoluției 1154 (1998)** privind funcționarea democratică a parlamentelor naționale. În **Rezoluția Adunării Parlamentare 1547 (2007)** privind situația drepturilor omului și a democrației în Europa, se reamintește că, *dreptul de a forma o opoziție politică constituie un element-cheie al unei democrații autentice*. Prin Rezoluțiile menționate mai sus, instituțiile internaționale încurajează statele membre, care sunt în drept să decidă unilateral modul de instituționalizare și reflectare a drepturilor și obligațiilor opoziției în legislația sa.

Având unele diferențe și provocări ca rezultat al deosebirilor de dimensiune, tradiții și baze constituționale, majoritatea parlamentelor în UE au adoptat cele mai bune practici în încercarea de a echilibra necesitatea de adoptare eficientă a deciziilor cu necesitatea pentru dezbateri, control și reprezentare. Aceasta ar semnifica echilibrarea mandatului acordat majorității în timpul alegerilor cu drepturile fracțiunilor parlamentare minoritare. Acest fapt este important în asigurarea transparenței și încrederii publice în procesul democratic.

În același context relevante sunt și hotărârile Curții Constituționale din ultimii ani, care se referă la importanța și rolul opoziției parlamentare și obligă Parlamentul să reglementeze instituția opoziției în actul normativ al său.

În acest context, proiectul Codului conține prevederi ce țin de drepturile opoziției parlamentare, printre care dreptul ziua opoziției se organizează de două ori pe semestru.

5. Comisiile permanente ale Parlamentului

Proiectul Codului prevede că comisiile permanente, de regulă, reflectă structura Guvernului, cu excepțiile prevăzute în prezentul Cod.

Componența numerică și nominală a comisiilor permanente, repartizarea și desemnarea în funcția de președinte, vicepreședinte, secretar, membru și membru supleant se stabilește prin hotărâre de Parlament, la propunerea fracțiunilor parlamentare, ținându-se cont de reprezentarea lor proporțională în Parlament și solicitările deputaților.

Comisiile permanente se consideră constituite după numirea a cel puțin 3/4 din membrii lui.

Președinții, vicepreședinții sau secretarii comisiilor permanente pot fi revocați înainte de termen, la propunerea Biroului permanent sau al fracțiunii parlamentare care a înaintat candidatura respectivă, cu votul majorității deputaților prezenți prin hotărârea Parlamentului.

Deputatul poate fi membru titular al unei singure comisii permanente și membru supleant al unei alte comisii permanente.

Comisiile permanente aprobă la începutul sesiunii de primăvară planurile de activitate anuale ale comisiilor. Comisiile sînt obligate să efectueze audieri la solicitarea Președintelui Parlamentului, Biroului Permanent, plenului Parlamentului sau în rezultatul deciziei comisiei

6. Programul legislativ și calendarul de lucru pe sesiuni al Parlamentului

Pentru asigurarea reglementării tuturor domeniilor de raporturi sociale, organizarea audierilor parlamentare, a controlului parlamentar, precum și a altor activități, Parlamentul la propunerea Biroului permanent adoptă programul legislativ anual, care este elaborat ținându-se cont de programul de activitate al Guvernului, precum și de propunerile subiecților cu drept de inițiativă legislativă. Calendarul de lucru al Parlamentului servește drept reper pentru elaborarea ordinii de zi a Parlamentului cu respectarea termenilor de examinare a proiectelor de acte normative/subiecților incluse în programul legislativ.

7. Sesiunile Parlamentului

Proiectul Codului prevede caracteristicile de distincție și abordare diferențiată pentru convocarea sesiunilor extraordinare și speciale ale Parlamentului.

8. Cvorumul.

Experiența parlamentară din ultimii ani scoate în evidență o problemă legată de cvorumul Parlamentului, condiție care determină legalitatea ședințelor plenare ale Parlamentului. Deseori deputații au rămas nesatisfăcuți de limitările impuse de plenul Parlamentului pentru a interveni în procesul dezbaterilor, iar unii din ei au recurs la blocarea tribunei centrale sau au boicotat ședințele plenare, care deseori conduc la imposibilitatea continuării ședințelor plenare sau la organizarea acestor ședințe deoarece lipsește cvorumul pentru organizarea ședinței.

Pentru ca o ședință plenară să fie deliberativă este necesară participarea majorității deputaților aleși. În cazul votării legilor, în dependență dacă este una constituțională, organică sau ordinară, proiectul Codului prevede votul a 2/3 din numărul deputaților aleși, votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați, votul majorității deputaților prezenți.

Opțiunile ce țin de cvorum sînt redată în exemplele parlamentelor altor țări, care au ales, fie micșorarea numărului necesar de deputați pentru ca o ședință să fie deliberativă, fie schimbarea modului de activitate a Parlamentului, care se întrunește în mai multe ședințe la rînd pentru examinarea mai multor proiecte de acte normative și într-o ședință finală, în cadrul căreia doar adoptă proiectele de acte normative deja examinate, aici fiind necesar cvorumul la adoptare, etc. Proiectul prezentat a preluat și propune pentru discuții această modalitate de examinare și votare a proiectelor de acte normative. Modelul prezentat va oferi deputaților interesați să participe și să ia cuvînt pe orice subiect din ordinea de zi făcînd astfel mai eficiente dezbaterile parlamentare, iar fiecare deputat va putea fi auzit.

9. Statutul Președintelui Parlamentului.

Prevederile în vigoare ale Regulamentului Parlamentului conțin norme procedurale doar ce țin de alegerea și atribuțiile Președintelui Parlamentului și nu se extind asupra instituțiilor de incompatibilitate stabilite de prevederile art.70 din Constituție. Acest fapt impune instituționalizarea instituției suspendării mandatului pentru perioada exercitării interimatului Președintelui Republicii Moldova așa cum prevede art.91 din Legea supremă.

Prevederile noului proiect al Codului propune soluția de degrevare de drept din funcție a Președintelui Parlamentului pentru perioada de exercitare a interimatului funcției șefului statului. În această perioadă de exercitare a interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, funcțiile Președintelui Parlamentului sunt îndeplinite de unul din vicepreședinții Parlamentului numit de către Parlament.

10. Inițiativa legislativă.

Evaluarea impactului proiectelor de acte normative, ca metodă de analiză a implicațiilor unei reglementări existente sau propuse, reprezintă o etapă esențială în fundamentarea legislației unui stat, este un instrument de monitorizare și management al proiectelor de acte normative care oferă

posibilitatea îmbunătățirii relațiilor dintre legiuitor și societate, a gradului de cooperare între diferite instituții din domeniul public și privat, precum și stabilității sistemului legislativ. O evaluare a impactului proiectelor de acte normative reprezintă, în același timp, o premisă fundamentală pentru îmbunătățirea calității legislației din fiecare domeniu de reglementare.

În pofida acestor constatări, Parlamentului Republicii Moldova i se înaintează, de către subiecții cu drept de inițiativă legislativă, proiecte de acte normative însoțite de note informative fără o evaluare a tuturor implicațiilor cerute de prevederile legii sau a capacității administrative necesare pentru punerea actului legislativ în aplicare. În mod concret, principalele probleme identificate în fundamentarea inadecvată a proiectelor de acte normative sunt inexistența evaluării impactului proiectului de act legislativ, ceea ce presupune neidentificarea și neefectuarea analizei efectelor economice, sociale, de mediu, bugetare pe care le produc reglementările propuse spre adoptare; lipsa cerințelor care reclamă intervenția normativă, cu referire specială la insuficiențele reglementărilor în vigoare, precum și finalitatea reglementărilor propuse, cu evidențierea elementelor noi; lipsa informației privind măsurile de implementare a actului legislativ – modificările instituționale și funcționale la nivelul administrației publice centrale și locale; neconcordanța notelor informative cu textul proiectului de act legislativ, din motiv că nu se referă la textul final al proiectului de act legislativ etc.

Existența acestor lacune în textul notelor informative uneori sunt provocate de iresponsabilitatea sau necompetența persoanelor implicate în procesul elaborării motivațiilor adiționale proiectelor de acte normative, dar sînt și generate de imperfecțiunea prevederilor Regulamentului și ale Legii privind actele legislative.

Noile prevederi ale proiectului Codului, la acest segment, urmăresc scopul de a înlătura aceste circumstanțe prin reglementare suplimentară a următoarelor aspecte: nota informativă urmează să descrie în mod obligatoriu condițiile ce au impus intervenția normativă, cu referire specială la insuficiențele reglementărilor în vigoare, la existența unor neconcordanțe legislative sau a unui vid legislativ; finalitatea reglementării propuse, cu evidențierea elementelor noi; gradul de compatibilitate a proiectului de act legislativ cu sigla UE; fazele parcurse în pregătirea proiectului de act legislativ, precum și rezultatele obținute, evidențindu-se studiile, cercetările, evaluările statistice; impactul efectelor proiectului de act legislativ asupra sistemului juridic – implicațiile pe care noua reglementare le are asupra legislației în vigoare, precum și măsurile de implementare etc.

11. Admisibilitatea proiectului de act normativ

După recepționarea proiectului de act normativ de către Secretariatul Parlamentului, acesta se remite Direcției Generale Juridice pentru verificarea corectitudinii întocmirii lui și prezența tuturor actelor necesare din dosarul de însoțire conform cerințelor prezentului Cod și a Legii nr.100/2017, care în termen de 24 de ore, emite Nota de admisibilitate, conform cerințelor stabilite de Biroul

Permanent, pe care o prezintă Președintelui Parlamentului împreună cu proiectul de act normativ și dosarul de însoțire.

Proiectele de acte normative care sunt admise de Direcția Generală Juridică sunt înregistrate în circuitul legislativ de către Secretariatul Parlamentului, iar cele neadmise de Direcția Generală Juridică se remit prin rezoluția Președintelui Parlamentului, autorului pentru înlăturarea neajunsurilor.

12. Procedura de urgență și modul prioritar

Actualmente Regulamentul Parlamentului face trimitere la două proceduri neordinare de examinare a proiectelor de acte normative - procedura în mod prioritar și procedura în mod de urgență. Dacă pentru examinarea în regim de urgență a proiectului de act legislativ, Regulamentul dedică norme exprese procedura examinării acestora în mod prioritar nu este reglementată. Datorită faptului că, procedura examinării modului prioritar nu este descrisă în Regulament, subiecții cu drept de inițiativă legislativă pe parcursul anilor spre finele sesiunilor Parlamentului, înaintează un șir de proiecte de acte normative, unele dintre care fiind voluminoase dar de o importanță majoră ce necesită studieri minuțioase, sunt solicitate de a fi examinate în termeni restrânși, (ca exemplu pot servi proiectele de legi ce conțin modificări între 20 și 50 de acte normative ce țin de domeniul politicii bugetar– fiscale). Considerăm oportun de specificat în Cod că examinarea proiectului de lege în mod prioritar presupune examinarea acestuia în termenii procedurali regulamentari ce se reduc în jumătate. Proiectele de acte normative care la solicitarea Guvernului sunt examinate în procedura de urgență se prezintă în plenul Parlamentului de către prim-ministru, iar în absența acestuia de viceprim-ministru.

13. Înaintarea amendamentelor.

Actualmente conform Regulamentului Parlamentului deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare pot înainta amendamente de fond, tehnică legislativă și redacționale în timp de cel mult 30 zile după primirea proiectului, în forma prevăzută de proiectul Regulamentului. În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateră în a doua lectură amendamente mai pot fi depuse timp de 10 zile de la adoptarea acestuia în prima lectură.

În cadrul luărilor de cuvânt pot fi făcute amendamente orale referitoare la tehnica legislativă și la limbă. Prevederile reglementare nu prevăd imperativ că, în plenul Parlamentului nu pot fi făcute amendamente de fond la proiectele de acte normative. Astfel, în virtutea acestei circumstanțe, practica parlamentară a înregistrat formularea amendamentelor de fond de către deputați în ședința plenară, fapt ce a dus la denaturarea voinței legiuitorului asupra conținutului final al actului legislativ. Ca urmare, în numeroase rînduri au fost înaintate pretenții din partea deputaților și a Guvernului pe marginea redacției actului legislativ final. Un exemplu elocvent în acest sens poate servi adoptarea și semnarea Legii nr.176 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, care a dus la faptul că legea finală a luat în calcul un amendament

de fond neexaminat de comisia sesizată în fond și nevotat în ședința plenară, ceea ce a generat ulterior daune bugetului de stat precum și probleme ce țin de procedura legislativă.

Întru evitarea unor astfel de urmări este oportun de a indica expres în Cod că amendamentele pot fi prezentate sub formă de modificare a cuprinsului punctelor, alineatelor, articolelor, sub formă de completare a proiectului cu articole noi sau de propuneri de excludere a unor cuvinte, puncte, alineate sau articole din proiect. Amendamentele se depun în scris, motivat și sub semnătura autorului, la comisia sesizată în fond. Amendamentele la proiectul de act normativ cu sigla UE se vor examina de comisia permanentă sesizată în fond și de comisia permanentă de profil în domeniul integrării europene.

14. Avizarea proiectelor de acte normative

Proiectul Codului prevede avizarea proiectelor de acte normative de către fracțiunile parlamentare și de către Direcția Generală juridică a Secretariatului Parlamentului, de către Guvern și alte autorități conform cerințelor Legii nr.100/2017. Proiectele de acte normative înaintate de Președintele Republicii Moldova, de deputați în Parlament sau de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia se remit Guvernului spre avizare. Proiectul Codului accentuează că neprezentarea avizului în termen de cel mult 30 de zile sau într-un termen mai restrâns, stabilit în corespundere cu prevederile prezentului Cod, nu împiedică examinarea proiectului de către Parlament, dacă legea nu prevede altfel.

Nou este faptul că proiectele de acte normative, aflate în procedură legislativă nu vor mai fi avizate de către comisiile permanente. Deputații sunt în drept să prezinte, în scris, amendamente motivate la proiectul de act legislativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult de 30 de zile de la înregistrarea proiectului. Fracțiunile parlamentare se expun în avizul său, asupra conceptului, actualitatea, oportunitatea, deplinătatea reglementărilor și a altor elemente cu acceptarea totală, parțială sau respingerea proiectului de act legislativ. Proiectul Codului, prevede că în cazul în care proiectul de act legislativ este susținut parțial sau condiționat de o fracțiune parlamentară, reprezentanții fracțiunilor interesate și ai comisiei sesizate în fond, pot organiza ședințe comune pentru a identifica soluții legislative durabile, în vederea obținerii unei susțineri mai largi asupra proiectului de act normativ.

15. Numărul și data actului Inormativ

Numărul și data actului normativ, constituie elemente importante de identificare a acestuia, de aceea atribuirea lor corectă este imperios necesară. Analiza practicii de atribuire a numerelor și datei adoptării actelor normative ne demonstrează că o astfel de practică a fost neuniformă și controversată. Astfel, în anul 2010 numerotarea actelor legislative/normative adoptate de către Parlament a pornit cu numărul 1 la începutul anului așa cum prevede alin.(2) al art.54 din Legea privind actele legislative nr.780-XV din 27.12.2001. După alegerea, în decembrie 2010 a Parlamentului de legislatura XIX, numerotarea

actelor normative nejustificat a pornit de la început, fapt ce a condus la existența mai multor acte normative cu același număr în același an. Astfel s-a constatat că în anul 2010 Parlamentul a adoptat câte două hotărâri cu numărul 1, 3, 4, 5 și 6. O altă problemă care se impune a fi menționată se referă la atribuirea numerelor și datei adoptării legilor după reexaminarea lor în Parlament. Legile remise de la promulgare rămâneau cu numărul și data adoptată inițial, contrar faptului că acestea au fost adoptate ulterior în cadrul reexaminării. În acest context proiectul Codului vine cu soluții durabile inspirate din cutuma parlamentară.

16. Declararea stării de urgență, de asediu sau de război

Proiectul Codului prevede reglementări cu privire la procedura parlamentară de inițiere a declarării stării de urgență, de asediu sau de război, și anume reglementări cu privire la: cazurile în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară; conținutul raportului comisiei sesizate în fond; dezbaterile în ședința plenară a propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război; adoptarea hotărârii Parlamentului privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război; prelungirea sau încetarea stării de urgență, de asediu sau de război.

17. Raporturile Parlamentului cu alte autorități publice

În scopul stabilirii, concretizării și dezvoltării raporturilor Parlamentului cu alte autorități, proiectul Codului reflectă un șir de proceduri parlamentare ce țin de:

➤ Raporturile Parlamentului cu Președintele Republicii Moldova:

declararea vacanței funcției de Președinte al Republicii Moldova, demisia Președintelui Republicii Moldova stabilirea datei alegerilor și investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova, stabilirea datei alegerii și investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției/interimatul temporar al funcției de Președinte al Republicii Moldova, blocajul instituțional generat de Președintele Republicii Moldova pentru exercitarea anumitor atribuții, suspendarea din funcție, punerea sub acuzare, ridicarea imunității, efectele condamnării Președintelui Republicii Moldova pentru atragerea la răspunderea penală.

➤ Raporturile Parlamentului cu Guvernul:

desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru; înregistrarea cererii și stabilirea datei examinării acesteia în ședința plenară; examinarea Programului de activitate, listei ministerelor și listei candidaților la funcția de membru al Guvernului; ședința de investire a Guvernului; solicitarea repetată de investitură a Guvernului.

- Proiectul Codului reglementează detaliat mecanismul angajării răspunderii Guvernului, instituție relativ nouă pentru Republica Moldova prevăzută de normele constituționale adoptate la 05.07.2000, care reprezintă o procedură prin care Guvernul, pentru a face față unor situații deosebite care reclamă măsuri urgente ce sunt însă de competența Parlamentului, urmărește adoptarea acestora

sub forma unui program, a unei declarații de politică generală, sau a unui proiect de lege, după caz.

Art. 106¹ alin.(1) din Constituție prevede că Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege. Deși art.106¹ din Constituție prevede că Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului practica a demonstrat cazuri cînd prezentarea angajării răspunderii Guvernului s-a efectuat în afara unor ședințe plenare ale Parlamentului, motiv inclusiv pentru care a fost sesizată Curtea Constituțională. Prin Hotărîrea nr.28 din 22 decembrie 2011 Curtea Constituțională a declarat neconstituțională Legea nr.184 din 27 august 2011 privind modificarea și completarea unor acte legislative, ca fiind adoptată cu încălcarea procedurii de adoptare. Totodată, în Adresarea PPC-01/28a Curtea Constituțională a atras atenția Parlamentului asupra necesității instituirii unor norme clare ce vor reglementa procedura de angajare a răspunderii Guvernului în fața Parlamentului.

Întru eliminarea acestui gol legislativ proiectul Codului desfășoară detaliat procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. Practica internațională demonstrează că proceduri similare de prezentare a angajării răspunderii Guvernului în ședință plenară sînt prevăzute de regulamentele Parlamentelor Franței, Italiei, Românie. Capitolul VII Secțiunea a 2-a din proiectul Codului reglementează: condițiile care stau la baza angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege; mecanismul prezentării angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului; convocarea ședinței plenare/sesiunea specială; procedura legislativă de prezentare a angajării răspunderii Guvernului în ședința plenară; moțiunea de cenzură și efectele ei în urma angajării răspunderii Guvernului, procedura de promulgare a legilor adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului. Astfel, prezentul proiect propune detalierea procedurii angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. În acest sens, se indică că Hotărîrea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului, împreună cu textul programului, a declarației politice sau al proiectului de lege cu dosarul de însoțire al acestuia, se publică obligatoriu în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se expediază Parlamentului. În proiect se menționează ce trebuie să conțină nota informativă adițională proiectului de lege înaintat Parlamentului, ca urmare a angajării răspunderii Guvernului, în mod special, argumentarea urgenței și necesității adoptării reglementărilor în cauză prin această modalitate. În continuare, se prevăd proceduri și termeni privind convocarea ședinței plenare în cadrul căreia Guvernul își angajează răspunderea, proceduri și termeni pentru depunerea moțiunii de cenzură, proceduri și termeni de dezbatere a moțiunii de cenzură.

Pornind de la hotărîrile Curții Constituționale, legile adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului sînt supuse promulgării și intră în vigoare la data publicării. Președintele Republicii Moldova este obligat să promulge legea adoptată prin care Guvernul și-a angajat răspunderea, fără dreptul de a remite Parlamentului spre reexaminare.

- Tot la Capitolul VII Secțiunea a 3-a din proiectul Codului este reglementată o altă instituție relativ nouă pentru Republica Moldova prevăzută de normele constituționale, **delegarea legislativă**, care reprezintă instituția prin care Parlamentul, în perioada dintre sesiuni, poate abilita Guvernul cu dreptul de a emite ordonanțe cu caracter de lege.

- O secțiune (Secțiunea a 4-a) aparține acestui capitol și este dedicată **raporturilor Parlamentului cu Guvernul în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova**.

➤ **Capitolul VIII din proiectul Codului reglementează raporturile Parlamentului cu Curtea Constituțională**

În conformitate cu prevederile art.75 din Codului juridic constituțional nr.502 din 16.06.1995 executarea hotărârilor și avizelor Curții Constituționale sunt obligatorii. Articolul 28¹ din Legea nr.317/13.12.94 cu privire la Curtea Constituțională prevede la alin.(1) că Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, prezintă Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea sau abrogarea actului normativ sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale. În cadrul activității legislative, actualmente, controlul parlamentar în acest domeniu nu se efectuează, inclusiv datorită faptului că nu există nici o normă care ar reglementa modul de executare și persoanele responsabile. Totodată o serie de adrese ale Curții Constituționale înaintate direct Parlamentului pentru soluționare sunt lăsate fără examinare. Astfel se propune instituirea unor norme exprese ce vor prevedea că Comisiile permanente sesizate în fond de competența cărora țin domeniile reglementate de actul legislativ respectiv vor examina și soluționa în termen de 2 luni constatările privind lacunele și omisiunile reglementărilor legislative, indicate în adresele Curții Constituționale, iar în caz de necesitate comisiile permanente vor solicita Guvernului elaborarea proiectelor de legi respective. Totodată se stipulează că responsabilitatea privind supravegherea executării hotărârilor și adreselor Curții Constituționale va ține de atribuțiile unuia din vicepreședinții Parlamentului.

În același context este necesar de menționat că Curtea Constituțională a decis ca controlul constituționalității tratatelor internaționale să fie exercitate apriori. Astfel, luând în considerație că după producerea efectelor juridice de intrare în vigoare a tratatelor internaționale, acestea potrivit Convenției cu privire la Tratat nu mai pot fi anulate pe motiv că nu corespund legislației naționale, prin urmare un control al constituționalității tratatelor poate interveni doar înainte de producerea efectelor juridice a lor. În acest context proiectul propune exercitarea controlului obligatoriu apriori al tratatelor internaționale la faza de după prima lectură.

➤ **Raporturile Parlamentului cu autoritățile publice din domeniul justiției**

În vederea asigurării dezideratelor statului de drept și a supremației legii, Parlamentul colaborează cu autoritățile publice din domeniul justiției în exercitarea prerogativelor constituționale ce le revin. Autoritățile publice din domeniul justiției sunt Consiliul Suprem al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție și Procuratura.

Parlamentul consultă opinia autorității publice din domeniul justiției în cazul în care proiectul de act legislativ admis spre examinare în Parlament o vizează direct. Parlamentul nu poate interveni în activitatea funcțională de desfășurare a justiției și/sau a anchetei penale a autorității publice din domeniul justiției. Autoritățile publice din domeniul justiției prezintă anual Parlamentului raportul său privind funcționarea justiției și asigurarea supremației legii întocmit în conformitate cu prevederile prezentului Cod, însoțit după caz de propuneri privind perfecționarea cadrului legislativ în vigoare.

➤ **Raporturile Parlamentului cu autoritățile administrației publice locale**

Parlamentul în cadrul exercitării funcției de reprezentare, supraveghează activitatea tuturor autorităților publice în vederea asigurării de către acestea a ordinii de drept. Autoritățile administrației publice locale au obligația să activeze în cadrul legal stabilit de constituție și de legi. Acestea nu pot adopta decizii care pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională ori ordinea de drept. Parlamentul prin intermediul comisiei permanente responsabile colaborează și acordă sprijin autorităților publice locale în vederea realizării misiunilor lor.

➤ **Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă**

În vederea asigurării procesului de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, Secretariatul Parlamentului ține evidența organizațiilor societății civile interesate, care cuprinde organizațiile neguvernamentale înregistrate în Republica Moldova care își exprimă dorința de a coopera cu Parlamentul. Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se desfășoară în baza prevederilor prezentului Cod, Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă.

18. Autonomia bugetară a Parlamentului și a altor autorități

Conform Constituției Republicii Moldova, Parlamentul are autonomie bugetară, care determină în mod autonom resursele financiare și cheltuielile proprii, în condițiile legii, prin aprobarea bugetului propriu, cu includerea ulterioară a acestuia în legea bugetului de stat.

Astfel, Capitolul XIII din proiectul Codului reglementează proceduri speciale ce țin de elaborarea, aprobarea, rectificarea bugetului Parlamentului. Proiectul bugetului Parlamentului se elaborează ținând cont de prevederile legislației în vigoare privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală, prezentul cod, Regulamentul Secretariatului Parlamentului, cadrul bugetar pe termen mediu, obiectivele politicii bugetar-fiscale ale Republicii Moldova, programul legislativ și programele de activitate ale comisiilor permanente,

planurile de dezvoltare strategică a Secretariatului Parlamentului. Proiectul bugetului Parlamentului elaborat de către Secretariatul Parlamentului și coordonat cu Comisia economie, buget și finanțe se aprobă de către Parlament printr-o hotărâre, care se aduce la cunoștința Guvernului și Ministerului Finanțelor cu scopul includerii acestuia în proiectul legii bugetului de stat.

Este de menționat că, la elaborarea normelor cu privire la autonomia bugetară a Parlamentului și altor autorități s-a ținut cont de prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, dispozițiile căreia se aplică la elaborarea, aprobarea, executarea, raportarea și controlul bugetelor și fondurilor componente ale bugetului public național, precum și la asigurarea monitoringului financiar al activității autorităților/instituțiilor publice la autogestiune, a întreprinderilor de stat/municipale și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public. De asemenea, s-a ținut cont și de prevederile proiectelor de legi nr.184 și 185 din 06.06.2018, care se află în procedură legislativă și au drept scop ajustarea prevederilor Legii nr.181/2014 la cadrul legal național, precum și eliminarea unor deficiențe identificate în procesul implementării legii vizate.

19. Controlul parlamentar

Controlul parlamentar este o funcție de bază a Parlamentului prin care Legislativul supraveghează activitățile Guvernului și ale autorităților administrației publice, privind realizarea politicii interne și externe a statului și asupra executării legilor, întru asigurarea procesului de ocrotire și dezvoltare a valorilor publice ale statului de drept.

Proiectul Codului stabilește tipurile controlului parlamentar: controlul parlamentar direct, care se efectuează de Parlament, Biroul permanent, fracțiunile parlamentare, comisiile parlamentare și deputați; controlul parlamentar indirect, care se efectuează prin intermediul Curții de Conturi și a Avocatului Poporului.

Funcția de control al Parlamentului este importantă și pentru procesul implementării Acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, prin care a fost asumat angajamentul de revizuire a legislației naționale pentru a o aduce în concordanță cu cea a Uniunii Europene. În acest sens, Guvernul și Parlamentul au aprobat mai multe planuri de acțiuni și programe legislative.

Procesul de armonizare a legislației naționale presupune adoptarea mai multor legi, fie că sînt legi noi integrale, fie că sînt legi privind modificarea și completarea legilor existente. În acest proces este foarte important pentru Parlament să dispună de un mecanism de monitorizare și control, care să-i permită să analizeze și evalueze cadrul legal existent, inclusiv modul în care actele normative sînt implementate în practică.

Proiectul concretizează și completează atribuțiile Biroului permanent al Parlamentului. Biroul permanent va avea atribuția de întocmire, la începutul sesiunii de primăvară, de comun acord cu președinții fracțiunilor parlamentare și ai comisiilor permanente, a planului anual legislativ al Parlamentului, care se

prezintă Parlamentului spre aprobare. Planul anual legislativ va cuprinde lista actelor legislative/normative care vor fi supuse analizei ex-post .

Potrivit proiectului, Codul conține norme exprese referitor la analiza ex-post privind implementarea actelor normative, care sunt dezvoltate în Metodologia de evaluare ex-post, aprobată prin Hotărârea Biroului Permanent al Parlamentului nr.2 din 07.02.2018. Analiza ex-post va cuprinde analiza ex-post juridică și analiza ex-post de impact.

Reieșind din practicile europene, analiza ex-post juridică va fi efectuată de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, care va evalua dacă au fost aprobate toate actele normative necesare pentru executarea și implementarea actelor normative, dacă sînt anumite disfuncționalități de ordin juridic la aplicarea în practică a actelor normative, dacă normele actelor normative au făcut obiectul unor sesizări la Curtea Constituțională. Analiza ex-post juridică va fi efectuată după 1 an de zile de la intrarea în vigoare a actului legislativ respectiv.

Analiza ex-post de impact va fi efectuată de Comisia permanentă de profil, care va evalua eficiența actelor normative, dacă scopul și obiectivele actelor normative au fost îndeplinite. Analiza ex-post de impact va fi efectuată după 3 ani de zile de la intrarea în vigoare a actului legislativ respectiv. În rezultatul analizei ex-post de impact, Comisia permanentă de profil întocmește un raport, care cuprinde constatările comisiei și recomandările privind actele normative evaluate. Raportul se transmite către Guvern și/sau autorităților publice competente, cu solicitarea de a răspunde în scris în termen de 2 luni la recomandările din raportul analizei ex-post de impact.

20. Controlul parlamentar specializat

Un element nou în proiectul Codului este controlul parlamentar specializat, care se realizează de către Parlament prin intermediul Curții de Conturi și instituției Avocatul poporului în cazurile, ordinea și formele prevăzute în Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr. 260/2017 și Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014. Parlamentul prin comisiile sale permanente exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniile de competență prin monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Curții de Conturi și a instituției Avocatul poporului.

Auditului public extern, care contribuie la îmbunătățirea Managementului Finanțelor Publice, promovează transparența și răspunderea, raportarea privind conformitatea și eficiența utilizării banilor publici, acordînd o atenție deosebită interacțiunii dintre ISA și Parlament prin desemnarea auditorilor generali sau a membrilor Curții de Conturi; solicitarea unor audite de către Parlament; aprobarea bugetului independent al Curții de Conturi; raportarea ISA către Parlament; studierea rapoartelor anuale și a rapoartelor separate de către Parlament; comunicarea continuă dintre ISA și Parlament.

Din anul 2005, odată cu demararea proceselor prevăzute în Planul de acțiuni RM-UE, sistemul de management financiar public este în continuă

schimbare. Aceasta este vizibilă în toate elementele sistemului, inclusiv cele ce țin de responsabilizare managerială, control financiar public intern, audit extern. Curtea de Conturi, de asemenea, s-a angajat în acest proces al schimbărilor și al reformelor, eficientizându-și activitatea prin adoptarea instrumentelor și standardelor internaționale în domeniu.

La solicitarea Comisiilor parlamentare sau a fracțiunilor parlamentare, Parlamentul poate decide efectuarea de către Curtea de Conturi a unor acțiuni de audit financiar a entităților de stat prevăzute de lege. Parlamentul prin Comisia pentru drepturile omului și relații interetnice exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniul respectării drepturilor și libertăților omului prin: monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Avocatului Poporului.

Totodată, proiectul Codului prevede exercitarea controlului parlamentar specializat asupra sistemului bancar, exercitarea controlului parlamentar specializat asupra pieței financiare nebankare.

Un articol separat reglementează exercitarea controlului parlamentar specializat asupra activității Serviciului de Informații și Securitate, care se realizează de către Parlament prin Comisia pentru securitatea națională, apărare și ordinea publică care exercită controlul parlamentar asupra activității Serviciului de Informații și Securitate.

21. Proiectul îmbunătățește și dezvoltă normele ce reglementează activitatea comisiilor de anchetă, comisiilor speciale și comisiilor permanente în efectuarea anchetelor. Pentru a evita repetarea experiențelor anterioare, în proiect se menționează că comisia de anchetă elaborează un singur raport, aprobat cu votul majorității membrilor săi. În cazul existenței unor opinii separate, acestea se anexează la raportul comisiei. Întrucât efectuarea anchetelor presupune organizarea audierilor, proiectul conține norme procedurale detaliate în acest sens.

22. Audierile parlamentare

Asigurarea transparenței în activitatea Parlamentului constituie o obligație a aleșilor față de alegători și o modalitate de sporire a nivelului încrederii publice în instituția Parlamentului. În acest context, audierea publică reprezintă un element cheie în adoptarea inițiativelor normative eficiente și valabile și în crearea unor politici publice de succes. În ciuda eforturilor semnificative făcute, constatăm că, reglementările pertinente audierilor publice nu rezolvă toate carențele cu care se confruntă acest domeniu. Cu toate că cadrul legislativ al Republicii Moldova este permisiv din perspectiva transparenței și a formelor de dialog în relația cu decizia publică, sesizăm că, pînă în prezent rămîne la un stadiu fragil reglementat mecanismul organizării audierilor publice la nivel de Parlament. În acest sens, menționăm că la nivelul autorității legislative este semnalată inexistența unei proceduri minimale de audieri publice, care ar

include componentele cheie și modalitatea organizării unei audieri pentru a maximiza beneficiile procesului, atât pentru Parlament cât și pentru cetățeni.

În aceste condiții, proiectul înaintat vizează perfecționarea sistemului actual de audieri ca instrument eficient de îmbunătățire a politicilor publice și de elaborare a legilor. În acest scop, se propune modernizarea normelor existente prin introducerea unor reglementări noi în vederea stabilirii unor mecanisme care să asigure un proces legislativ mai transparent și mai reprezentativ față de nevoile și așteptările cetățenilor. Astfel, existența unei proceduri minimale aplicate uniform va facilita identificarea potențialelor obstacole, va asigura obținerea consensului general și o mai bună eficiență a rapoartelor anuale de evaluare a transparenței decizionale.

Ținem să precizăm că, elaborarea normelor ce țin de audieri a fost bazată pe o examinare temeinică a cadrului legal în vigoare. În același timp, a fost efectuată o analiză comparativă cu situația și experiență parlamentelor unor state europene, relevante pentru Republica Moldova, în special, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Belgia, Estonia, Slovenia etc. De asemenea, menționăm, că prevederile proiectului incorporează recomandările prezentate în Ghidul de audieri publice elaborat de experți internaționali ca urmare a unui proces inițiat și susținut de Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în cadrul proiectului de Susținere a Dezvoltării Parlamentului Republicii Moldova. În mod special a fost solicitată și opinia comisiilor permanente, iar obiecțiile și propunerile acestora au fost luate în calcul în procesul de definitivare a proiectului.

În proiect se face distincție între formele audierilor parlamentare și anume audieri legislative, audieri de supraveghere și audieri de anchetă. La fel, se detaliază audierile efectuate în plenul Parlamentului și audierile efectuate de comisiile parlamentare, punându-se accent anume pe rolul comisiilor în utilizarea acestui instrument.

În acest sens, proiectul reglementează modul de organizare a audierilor în comisii, întocmirea și publicarea anunțului public de desfășurarea audierii, expedierea invitațiilor oficiale persoanelor ce vor fi audiate, etc. Proiectul prevede în mod expres obligația persoanelor invitate să se prezinte în fața comisiei și să furnizeze orice informație și documentele solicitate.

Concluziile și recomandările rapoartelor întocmite în rezultatul audierilor sînt examinate în plenul Parlamentului, care poate adopta o hotărîre asupra acestora. Autoritățile vizate, cărora le sînt expediate rapoartele și hotărîrea Parlamentului, sunt obligate să vină cu o reacție și să întreprindă măsurile necesare ce se impun. În proiect sînt prevăzute obligațiile comisiilor de monitorizare a realizărilor recomandărilor formulate în raport și de informare a plenului Parlamentului. De asemenea, proiectul prevede că cheltuielile necesare pentru efectuarea unei expertize și întreprinderea unor alte activități

procedurale ce țin de activitatea comisiei sunt aprobate de Biroul permanent al Parlamentului, la cererea președintelui comisiei de anchetă.

23. Proiectul pune accent pe transparența și caracterul public al tuturor documentelor relevante ce se referă la exercitarea controlului parlamentar, care trebuie postate pe pagina web oficială a Parlamentului: rapoartele autorităților publice, rapoartele comisiilor parlamentare de profil, rapoartele comisiilor de anchetă, hotărârile Parlamentului asupra rapoartelor, răspunsurile autorităților publice, etc.

24. Un aspect important dezvoltat de prezentul proiect se referă la examinarea rapoartelor autorităților publice prezentate Parlamentului. Pentru a ordona acest proces, propunem ca rapoartele autorităților publice prezentate Parlamentului să fie întocmite conform cerințelor față de rapoartele prezentate, stabilite în prezentul proiect. În examinarea rapoartelor autorităților publice se propune implicarea Direcției informațional-analitice a Secretariatului Parlamentului, care, la solicitarea președintelui comisiei permanente, Direcția Informațional-analitică a Secretariatului Parlamentului va analiza rapoartele relevante cu privire la subiectul supus audierii publice și va prezenta un rezumat comisiei.

25. Prezentul proiect propune îmbunătățirea și a următoarelor instrumente de control parlamentar: întrebările, interpelările, moțiunile simple, moțiunile de cenzură.

Astfel, se propune ca fiecare ședință plenară a Parlamentului din ziua de joi să fie destinată întrebărilor și interpelărilor. Proiectul Codului detaliază procedura de adresare a întrebărilor și interpelărilor, precum și procedura de recepționare a răspunsurilor. Totodată, se specifică expres obligația membrilor Guvernului, cărora le sînt adresate interpelări, să fie prezenți la ședința Parlamentului consacrată interpelărilor.

Proiectul Codului prevede reglementări detaliate referitor la moțiunea simplă și cea de cenzură, care trebuie să cuprindă motivarea și dispozitivul. Moțiunea se depune la președintele ședinței, în plenul Parlamentului, cu excepția cazului cînd moțiunea de cenzură se depune ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului. În proiectul Codului se concretizează că moțiunile simple nu au caracter personal și nu pot fi înaintate împotriva unui ministru, dar se înaintează Guvernului. Proiectul propune norme care acordă Președintelui Parlamentului consultat de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, de a verifica dacă moțiunea întrunește toate condițiile stabilite de prezentul Cod. Astfel, Codul conține norme referitor la admisibilitatea moțiunii, avizarea moțiunii simple, dezbaterea moțiunii, precum și efectele deciziei asupra moțiunii simple și moțiunii de cenzură.

26. Relațiile internaționale ale Parlamentului Republicii Moldova

Titlul IV din proiectul Codului reglementează relațiile internaționale ale Parlamentului și conține norme cu privire la relațiile interparlamentare, relațiile Parlamentului cu Uniunea Europeană, atribuțiile Parlamentului în procesul de integrare europeană, atribuțiile comisiei parlamentare de profil în domeniul integrării europene, relațiile internaționale ale fracțiunilor parlamentare, activitatea externă a comisiilor parlamentare, delegațiile parlamentare permanente, delegațiile parlamentare ad-hoc, delegațiile formate din membrii grupurilor parlamentare de prietenie și delegațiile Secretariatului Parlamentului. De asemenea, proiectul Codului conține norme referitor la rapoartele delegațiilor parlamentare, procedura de notificare a vizitelor delegațiilor externe la Parlament, precum și a participării delegațiilor externe în cadrul ședințelor în plen.

27. Statutul deputatului

Pe parcursul ultimilor ani Curtea Constituțională a fost sesizată de mai multe ori cu solicitări de a interpreta articolele din Constituția Republicii Moldova ce țin de statutul deputatului în Parlament. Astfel în constatările organului jurisdicției constituționale reflectate în Hotărârea nr.8 din 19.06.2012, precum și în Hotărârea nr.2 din 20.01 2015 găsim referințe la componentele exercitării mandatului de către deputații aflați "în serviciul poporului", la nulitatea mandatului imperativ și irevocabilitatea mandatului reprezentativ, imunitatea și încetarea calității de deputat, etc. Curtea a constatat că pînă în prezent, Parlamentul nu a adoptat reglementări referitoare la cazurile de ridicare sau încetare de drept a mandatului de deputat. În Adresa PCC-01/6b din 20 ianuarie 2015 Curtea a subliniat importanța și necesitatea reglementării exprese a temeiurilor și regulilor care guvernează încetarea mandatului de deputat, în formele și limitele prevăzute de Constituție, ținînd cont și de raționamentele expuse în hotărârile jurisdicționale menționate mai sus. Întru executarea acestei solicitări, capitolul XXIII din proiectul codului conține prevederi cu referire la mandatul deputatului, încetarea de drept al calității de deputat, demisia deputatului, temeiurilor de ridicare a mandatului de deputat, incompatibilități și procedura de declarare și înlăturare ale acestora, imunitatea parlamentară absolută și relativă, procedura de ridicare a imunității parlamentare.

Proiectul Codului prevede norme referitor la exercitarea mandatului în circumscripțiile electorale în Republica Moldova, precum și norme referitor la deputatul ales în circumscripția electorală în afara Republicii Moldova. Proiectul prevede că, în scopul exercitării mandatului în circumscripțiile electorale, deputatului i se acordă lunar o sumă forfetară din bugetul Parlamentului pentru cheltuieli de organizare și funcționare a biroului parlamentar. Cuantumul sumei, modul de utilizare și justificare a acesteia este stabilit prin hotărârea Biroului permanent. De asemenea, proiectul prevede și norme referitor la angajarea personalului biroului parlamentar al deputatului.

28. Etica și conduita parlamentară

Proiectul Codului stabilește la nivel legislativ norme de conduită a membrilor Legislativului în cadrul exercitării funcției de demnitate publică și îndeplinire a atribuțiilor parlamentare. Proiectul stabilește reguli generale de conduită în incinta Parlamentului, conduita deputatului în exercitarea mandatului, restricții de conduită în cadrul ședințelor, conduita deputatului peste hotarele Republicii Moldova, conduita deputatului cu personalul din Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova, conduita deputatului în raport cu publicul, conduita deputatului în raport cu reprezentanții mass-media.

Proiectul prevede norme referitor la forma sesizării, care trebuie să fie depusă în scris și să fie însoțită de probe, care să demonstreze încălcarea normelor de etică și conduită parlamentară. Proiectul accentuează că sesizarea anonimă nu se examinează. De asemenea, este prevăzută procedura de soluționare de către Comisia responsabilă a faptelor de încălcare a normelor de etică și conduită parlamentară, care după finalizarea anchetei de serviciu, întocmește un raport în termen de 30 de zile calendaristice, pe care îl prezintă Parlamentului. Parlamentul prin hotărâre decide, dacă au fost încălcate normele de etică și conduită parlamentară și aplică sancțiuni în funcție de gravitatea și frecvența încălcărilor comise.

Complexitatea sporită a subiectelor pe care legislativele și deputații le abordează adaugă presiune asupra performanței parlamentare. Dat fiind faptul că normele de conduită și comportamentul etic așteptat din partea deputaților sunt în continuă creștere, codurile de conduită oferă deputaților orientări și îndrumări valoroase pentru contribuțiile pe care aceștia le aduc activităților desfășurate în Parlament.

În anul 2006 Adunarea Parlamentară a OSCE a adoptat o declarație, care încurajează parlamentele să elaboreze și să publice norme riguroase de etică și conduită oficială pentru deputați și personalul acestora; să stabilească mecanisme eficiente pentru dezvăluirea publică a informațiilor financiare și a potențialelor conflicte de interese de către DP și personalul acestora, precum și să creeze un birou/oficiu de norme publice, în adresa căruia pot fi depuse plângeri/reclamații despre încălcarea, de către un deputat și personalul acestuia, a normelor stabilite. În calitate de membru al AP OSCE, Parlamentul Republicii Moldova este chemat să adopte norme proprii pentru deputați în conformitate cu aceste dispoziții.

În cele din urmă, un motiv specific de a avea un act normativ referitor la etica și conduita deputaților în Moldova este faptul că acest act normativ va consolida cadrul eticii parlamentare, care va servi cu bună credință aspirațiilor Moldovei de integrare în UE în care conformarea funcționarilor publici la normele de etică constituie unul dintre aspectele de bază ale unei bune guvernări.

29. Sancțiuni

Impunerea eventuală a sancțiunilor constituie etapa finală a procesului de cercetare a unei plângeri/sesizări. Sistemele de disciplină parlamentară includ un spectru amplu de sancțiuni, de la “denunțare și dezaprobare” până la amenzi și suspendări temporare din oficiu (și pierderea remunerării). Pentru conduite cu

încălcarea legii există, bineînțeles, penalități cu titlu executoriu. Alte penalități mai „simple” țin de “reputație”, dat fiind faptul că afectează reputația persoanei în raport cu colegii săi și cu publicul.

Severitatea pedepsei ar trebui să varieze în funcție de gravitatea încălcării și de numărul acestora. Urmărirea penală se desfășoară în paralel cu procedurile disciplinare.

Tipurile de sancțiuni diferă considerabil de la un parlament la altul. În Franța, cea mai simplă sancțiune disciplinară este “chemarea la ordine”, fiind urmată de sancțiuni mai severe de diferite niveluri, inclusiv reduceri ale remunerației în funcție de severitatea ofensei și suspendarea temporară a deputaților care au fost cenzurați de 2 ori sau au insultat alți demnitari de stat.

În Polonia, dacă Comisia de etică a Sejm constată că un deputat a încălcat Codul de etică, aceasta poate recurge la o avertizare, observație sau mustrare. Deputatul vizat este informat în scris. În cazul în care deputatul nu atacă decizia sau dacă recursul acestuia a fost respins, hotărârea Comisiei se publică în Monitorul Oficial. În Bundestag-ul german, deputatul care încalcă regulamentul în timpul dezbaterilor este chemat la ordine, este “denunțat și dezaprobat” de Speaker sau i se retrage dreptul de a ține discursuri în cadrul unor anumitor dezbateri. Pentru încălcări mai grave un deputat poate fi scos temporar din dezbateri sau amendat, suma amenzii constituind până la 2,000 de Euro.

Pentru încălcări referitoare la declararea averii, parlamentele aplică diferite sancțiuni. În Italia, neprezentarea declarației de interese se poate solda cu o anchetă de urmărire penală, pe când în Georgia, prezentarea unei declarații *incomplete* despre avere este considerată a fi o crimă. Cu toate acestea, în Regatul Unit, deputaților care nu și-au declarat interesele li se cere în mod normal, să-și ceară scuze în fața Camerei Comunelor. În Suedia, numele unor astfel de persoane sunt rostite în plenul Parlamentului.

Având în vedere statutul special al deputaților și protejarea constituțională de care aceștia se bucură, impunerea unor sancțiuni mai severe reprezintă un aspect sensibil. De exemplu, suspendarea temporară din sală, deși relativ comună, intră în conflict cu abilitatea deputaților de a reprezenta electoratul, în general, sau a alegătorilor săi, în particular. Există riscul de recurgere abuzivă la suspendare pentru a distorsiona majoritatea naturală. Prin urmare, în unele țări, cum ar fi Austria, suspendarea deputaților nu aduce atingere dreptului de vot al acestora.

În Republica Moldova, Regulamentul Parlamentului, în vigoare, deja include un set limitat de sancțiuni pentru încălcarea normelor, inclusiv mustrare, scuze în public, ordinul de a părăsi sala de ședințe etc. În cadrul prezentului Cod, sunt introduse o serie de sancțiuni suplimentare pentru încălcarea normelor de etică și conduită. Prezentul proiect stabilește următoarele sancțiuni pentru încălcarea de către deputați a prevederilor Codului: avertismentul, chemarea la ordine, retragerea cuvântului și lipsirea de cuvânt, eliminarea din sala de ședințe, interzicerea participării la ședințele plenare.

Proiectul Codului instituie funcția de „aprod”, care va urmări și vor executa deciziile de executare a sancțiunilor de eliminare din sala de ședințe sau de interzicere a participării la ședințele Parlamentului a deputatului sancționat. Proiectul prevede sancționarea deputatului cu pierderea drepturilor salariale și ale indemnizațiilor pentru fiecare caz, pentru neexecutarea de către deputat a cerințelor președintelui ședinței și a aprodelui de a părăsi sala de ședință, opunerea de rezistență sau insultele aduse aprodelui în legătură cu solicitarea de a părăsi sala de ședință a Parlamentului, etc.

Proiectul Codului, prevede, de asemenea și investirea președinților organelor de lucru ale Parlamentului cu aceleași drepturi ca și președintele ședinței plenare de a aplica sancțiuni prevăzute de prezentul cod, conform prevederilor stabilite în regulamentele sale de activitate. Sancțiunile aplicate deputaților în cadrul ședințelor organelor de lucru ale Parlamentului sunt consemnate în procesul-verbal al ședinței.

30. Asigurarea și garanțiile de exercitare a mandatului de deputat

Proiectul Codului prevede sistemul de garanții a deputaților, ținându-se seama de principiul separării puterilor în stat, de exercitarea mandatului de deputat din numele poporului, de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de prezentul cod. Astfel, garanțiile asigurării exercitării mandatului de deputat includ: drepturile salariale; drepturile la diurne, sporuri, indemnizații și alte plăți; dreptul la vechimea în muncă; dreptul la asistență medicală; dreptul la cheltuielile de protocol; dreptul la transport; dreptul la pașaport diplomatic; dreptul la asigurarea cu spațiul locativ; dreptul la concediu.

Proiectul stabilește expres că, deputatul care beneficiază de apartament de serviciu achită serviciile comunale (energie electrică, energie termică, gaze naturale, apă rece, apă caldă, telefon, radio, TV, canalizare, evacuare a deșeurilor ș.a.) din cont propriu. În cazul neachitării de către deputat a serviciilor comunale, suma datoriei pentru plata serviciilor comunale se încasează din salariul deputatului incontestabil. La încetarea mandatului de deputat, deputatul, membrii familiei eliberează apartamentul de serviciu cu achitarea obligatorie a serviciilor comunale.

31. Secretariatul Parlamentului

Secretariatul realizează funcțiile și sarcinile de bază stabilite în prezentul Cod și în Regulamentul Secretariatului prin activitatea desfășurată de personalul Secretariatului.

Secretarul general al Parlamentului este selectat prin concurs public organizat de Comisia juridică și numiri în condițiile prevederilor Capitolului XII din prezentul Cod, care selectează cel puțin două candidaturi la funcția de Secretar general și le înaintează Președintelui Parlamentului pentru a propune Parlamentului numirea uneia în funcția de Secretar general. Secretarul general al Parlamentului este ajutat în activitatea sa de doi secretari generali adjuncți. În absența Secretarului general, unul din secretarii generali adjuncți exercită

funcțiile Secretarului general în conformitate cu prevederile Regulamentului Secretariatului.

Secretarii generali adjuncți se numesc în funcție în bază de concurs de către Președintele Parlamentului, la propunerea Secretarului general.

Element novatoriu este atribuția Secretarului general privind angajarea și eliberarea din funcție a funcționarilor publici.

32. Conform dispozițiilor finale și tranzitorii ale proiectului de Cod se propune intrarea în vigoare la data constituirii legale a noii legislaturi a Parlamentului. La data intrării în vigoare a prezentului Cod se abrogă Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39/1994 și Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797/1996.

33. Concluzii

Concluzionând asupra proiectului Codului regulilor și procedurilor parlamentare este necesar de a menționa că propunerile de îmbunătățire a cadrului legislativ, sunt generate de o experiență de aproape 25 de ani de activitate a Parlamentului și sunt chemate să consolideze organizarea și funcționarea Parlamentului. Noile instituții care își găsesc reglementarea pentru prima dată în proiectul Codului, reiterează jurisprudența Curții Constituționale și reprezintă rezultatul dezvoltării normelor constituționale, stabilite pe parcursul anilor de către cutumele parlamentare, practica internațională și de examinare a cauzelor concrete de Curtea Constituțională.

Prezentul Cod reglementează modul de organizare și funcționare a Parlamentului Republicii Moldova, a raporturilor juridice dintre Parlament și alte autorități, stabilește statutul deputatului în Parlament și a funcționarului parlamentar.

Proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare vine să contribuie la modernizarea activității Legislativului și Secretariatului Parlamentului și la consolidarea instituțiilor parlamentare, motiv pentru care urmează a fi propus în calitate de inițiativă legislativă pentru a fi dezbătut public și introdus în procesul legislativ.

Deputat în Parlament

